

De internationale militaire Raid Brussel-Ostende.

27 Augustus 1902.

Hoewel vele bereden Officieren — vooral zij, die van het oogenblik, dat deze Raid was uitgeschreven, er bijzonder belang in stelden — hierover reeds verschillende artikelen zullen gelezen hebben, vermeen ik toch, dat het niet misplaatst is er in een van onze militaire tijdschriften alsnog een overzicht van te geven.

De voorwaarden tot deelneming waren:

- 1°. Officieren van alle nationaliteiten kunnen deelnemen;
- 2°. De afstand Brussel-Ostende, \pm 135 KM., moet langs een aangegeven weg in den kortst mogelijken tijd afgelegd worden;
- 3°. Minimum gewicht van den ruiter met compleet zadel 75 kilogram;
- 4°. Ieder deelnemer ontvangt een feuille de route, vermeldende den naam van den officier, het signalement van het paard en het volgnummer van afrijden. Dit feuille de route moet bij aankomst te Ostende worden ingeleverd, voorzien van de afstempeling op de drie verplichte controleposten, (Erembodegen 24.5 KM., Syngem 59 KM., Coolscamp 100 KM.) met het uur van aankomst op die plaatsen. Tevens ontvangt hij een witten band met het volgnummer, gedurende den rit zichtbaar te dragen;
- 5°. Het uur van vertrek wordt door loting aangewezen;
- 6°. Gedurende den rit mag men, uitgenomen op de aangewezen posten, zich niet door iemand laten helpen, ondersteunen of entraîneeren;
- 7°. Bij aankomst te Ostende worden het signalement van het paard en het gewicht van den ruiter gecontroleerd;
- 8°. Ieder deelnemer, die het parcours in 11 uur aflegt, ontvangt een diploma;
- 9°. Ieder deelnemer, die het parcours van 100 KM. doorloopt met een minimum snelheid van 12 KM. per uur, ontvangt 100 frs.; de Belgische deelnemers evenwel slechts 50 frs.;
- 10°. 1°. prijs. Een kunstvoorwerp en 4000 frs.,
2°. " " " en 2500 " ,
3°. " " " en 1800 " ,
4°. " Een gouden medaille en 1200 frs.,
5°. " " " " en 1000 " ,
6°. " " " " en 500 " ,
7°. " " " " en 1000 frs., speciaal voor remonte-
paarden van Officieren van het Belgische leger,

Een prijs voor het paard, dat in de beste conditie aankomt,
 Een prijs zijnde eene 3-jarige volbloed-merrie, aangeboden door
 den Minister van Oorlog van Frankrijk, voor den eerst aankomenden Belgischen Officier.

Bovendien zijn nog een groot aantal prijzen door verschillende hippische vereenigingen uitgelooft en door particulieren aangeboden.

Het aantal deelnemers bedroeg 60, waarvan 31 Belgen, 17 Franschen, 6 Hollanders, 2 Zweden, 1 Zwitser, 1 Noor, 1 Rus en 1 Engelschman.

Het uur van afrijden was 7 uur 's morgens voor de vijf eerste nummers, 7.05 voor de vijf volgenden, 7.10 voor de vijf daarop volgenden, enz. enz.

De weg was kenbaar gemaakt door handwijzers; op sommige moeilijke gedeelten, alsook bij spoorwegovergangen, waren daartoe aangewezen personen tegenwoordig om te waarschuwen. Dit bleek echter onnoodig te zijn, want het ontzettend groot aantal toeschouwers vormde aan beide zijden van den weg eene levende heg, zoodat van verkeerdd rijden geen sprake kon zijn.

Bovendien waren de deelnemers door de zorgen van het Comité vooraf in de gelegenheid gesteld, het geheele parcours te bezichtigen door een tocht van Brussel naar Ostende per automobiel.

Deze bezichtiging zal voor alle deelnemers zekerlijk van groot nut zijn geweest, maar tevens voor sommigen eene groote teleurstelling, wellicht eene waarschuwing, om het voorgenomen programma van rijden te wijzigen. Daaruit kwam men nl. tot de wetenschap, dat tot aan de Schelde, \pm 56 KM., de weg zeer ongunstig was voor snelle gangen; de bodem toch, was zwaar en glibberig, en daar de nacht van 26 op 27 Augustus ons overvloedige regens bracht, verbeterde de toestand van den weg er niet op. Bovendien waren in dit zelfde gedeelte nogal vele en aanmerkelijke hellingen. Het midden van den weg was bestraat met groote Brabantsche keien, waarop het rijden van snelle gangen zeer nadeelig was. Het verdere gedeelte was minder kleiachtig, had daardoor betere berm en was meer geschikt voor snelle gangen.

Wat betreft de deelnemende paarden komen in de eerste plaats in aanmerking die der Fransche officieren, allen bereden paarden, welke door den Majoor VARIN, Commandant de l'Ecole de Guerre te Parijs, vroeger instructeur aan de rijschool te Saumur, waren uitgezocht uit het geheele Fransche leger, na afloop van een proef: „het afleggen van 120 KM. binnen 10 uur”, terwijl de ruiters zich mede aan een proef hadden moeten onderwerpen: „het afleggen van 80 KM. in 4 uur”, waarbij van verschillende paarden gebruik gemaakt mocht worden. De paarden dezer officieren waren volbloed, halfbloed en Iersche paarden.

De officieren der andere nationaliteiten waren aan geen enkele proef onderworpen geweest, evenmin als hunne paarden, welke van verschillend ras en bovendien alle officierspaarden waren, terwijl die der Fransche officieren op *een* enkele uitzondering na uit de regimenten waren uitgezocht.

De uitslag was, als volgt:

Van de 60 officieren, die deelgenomen hebben, zijn er 29, binnen den opgegeven tijd, te Ostende aangekomen, 17 hebben den 3^{en} contrôlepost, 100 KM., binnen 8 uren bereikt, terwijl de 14 overblijvenden onderweg zijn achtergebleven en den 3^{en} contrôlepost niet hebben kunnen bereiken.

Van de te Ostende aangekomenen waren:

1, 2, 3, 4, 11, 18, 19, 22, 23 en 28	Franschen,
5,	een Noor,
6, 10, 20 en 24	Hollanders,
7, 9, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 21, 25, 27 en 29	Belgen,
8,	een Zweed,
26,	een Zwitser.

5 en 6 verschilden slechts één minuut, 5 reed de 100 KM. in 4 uur, 21 minuten.

Over 24.5 KM. (eerste contrôlepost) waren de snelste rijders:

Kapitein JOOSTENS, Belg,	in 55 min.	} Deze zijn echter niet aangekomen.
id. LONGUEVILLE, "	" 56 "	
Luitenant VAN LANGENDONCK, "	" 56 "	
id. DE CASTEAU, "	" 58 "	
id. DE BLOMMAERT, "	" 58 "	} Wel aangekomen.
Kapitein SMITH KIELLAND, Noor,	" 58 "	
Luitenant VALDER, Franschman,	" 56 "	

Over 59 KM.:

Kapitein JOOSTEN, Belg,	in 2 u. 14 m.	} Niet aangekomen.
Id. SMITH KIELLAND, Noor,	" 2 " 16 "	

Over 100 KM.:

Kapitein SMITH KIELLAND, Noor,	" 4 " 21 "	} Wel aangekomen.
Luitenant BAUSIL, Franschm.,	" 4 " 28 "	

Behalve de hier bovengenoemden waren er nog eenige Fransche en Belgische officieren, welke de 59 KM. in \pm 2 u. 30 tot 2 u. 40 minuten aflegden, doch den 3^{en} contrôlepost, 100 KM., niet bereikten.

Ook van hen, welke den 3^{en} contrôlepost, 100 KM., in of binnen 5 uur bereikten, bleef een groot gedeelte onderweg achter, terwijl bijna allen, welke in \pm 5 uur de 100 KM. aflegden, voor de volgende 32 KM. van 3 tot 4 $\frac{1}{2}$ à 5 uur noodig hadden.

Van de niet-aangekomenen waren enkele paarden kreupel of gedrukt, vele over het water gereden, eenige plotseling dood gevallen, terwijl van de aangekomenen eenige paarden den zelfden dag, des nachts of den volgende dag gestorven zijn.

Wanneer men nu de soort der paarden nagaat, dan zijn van de 21 bekroonde, in volgorde van de prijzen:

1, 4 en 8 volbloed, 5, 6, 7, 10, 11, 13 en 14 halfbloed, 3, 9, 12, 16, 17, 18, 19 en 21 Ieren en 2, 15 en 20 van geen opgegeven ras.

Van alle deelnemende paarden waren 13 volbloed, 24 halfbloed, 18 Ieren en 5 zonder opgegeven ras.

Van de aangekomen paarden waren 7 volbloed, 10 halfbloed, 9 Ieren en 3 zonder opgegeven ras.

Zooals gewoonlijk bij alles wat sport betreft, ontbrak ook hier de gelegenheid niet tot het sluiten van pari's, doch niet op enkele paarden, maar op de nationaliteiten.

Bij wijze van aardigheid geef ik er hierbij eene opgave van:

Frankrijk	Egalité,
België	5/1 ,
Zweden	3/1 ,
Rusland	10/1 ,
Engeland	10/1 ,
Noorwegen	12/1 ,
Holland	16/1 .

Hieruit kan men afleiden, dat de verwachting ten opzichte van de Hollandsche deelnemers niet groot was. Gelukkig heeft de uitslag van den Raid bewezen, dat men in het vervolg met de Hollandsche officieren wel degelijk rekening zal moeten houden, daar zij op zeer eervolle wijze hebben deelgenomen. De cijfers hieromtrent bewijzen genoeg.

Van 31 deelnemende Belgen	kwamen aan	12,	dus	39½ %.
" 17	" Franschen	" "	10,	" 59 %.
" 6	" Hollanders	" "	4,	" 66⅔ %.

Thans overgaande tot eenige beschouwingen, moet ik op den voorgrond stellen, dat de verschillende deelnemers niet allen in de zelfde conditie waren. De Fransche officieren toch, waren in bijzonder gunstigen toestand tegenover al de andere deelnemers. Zij namelijk, waren uitgezochte ruiters op uitgezochte paarden uit het geheele Fransche leger. Ieder hunner ontving 2000 frs. voor het bestrijden der onkosten, benevens 10 frs. per dag voor zijn oppasser. Zij kwamen onder de orders van den Majoor VARIN, per extra militairen trein, terwijl alle andere deelnemers voor eigen rekening kwamen met paarden, welke aan geen enkele proef onderworpen waren geworden. Daar bovendien op het uur van afrijden aan de Fransche officieren gezegd was, dat des noods 15 van de 17 deelnemende paarden mochten succombeeren, mits de 2 overblijvende 1 en 2 aankwamen, was de Raid feitelijk veranderd in een wedstrijd van de deelnemers van de verschillende nationaliteiten tegen de Fransche ruitery.

Dat neemt evenwel niet weg, dat de 1ste prijswinner, de Luitenant MADAMET van het 13^e Fransche Dragonder-Regiment, op de meest eervolle wijze het parcours heeft afgelegd op zijn volbloedpaard *Courageux*. Hij heeft daarbij getoond een bedaard, beredeneerd, energiek en goed ruiter te zijn, die partij wist te trekken van de uitnemende eigenschappen van zijn paard, die het, ofschoon veel, bijna uitsluitend galop rijdende, nimmer heeft overnomen, het telkens, in stap er naast loopende, weder op adem liet komen, die zich niet liet meesleepen om te hard te rijden en,

toen de temperatuur steeg, zijn gangen daarnaar regelde. Toch is mij te Brussel medegedeeld, dat de Luitenant BAUSIL van het 28ste Fransche Dragonder-Regiment door de Fransche officieren beschouwd was de 1ste prijswinner te zullen zijn. Vermoedelijk heeft deze echter in den aanvang te hard gereden en bleef hij daardoor plotseling tusschen den 3^{en} contrôlepost en Ostende onderweg. Ik passeerde hem, terwijl hij zeer bewogen bij zijn paard stond en alle mogelijke middelen aanwendde om het in het leven te behouden, hetwelk hem evenwel niet is mogen gelukken.

De 2^e, 3^e en 4^e aankomenden waren eveneens Fransche officieren. Deze hebben dus op eervolle wijze zich van den hen opgedragen last gekweten. N°. 5 was de Noorsche Kapitein SMITH KIELLAND, die de 100 KM. in den kortsten tijd heeft afgelegd en slechts een minuut eerder aankwam dan onze Hollandsche energieke Luitenant JHR. GODIN DE BEAUFORT van het 1ste Regiment Huzaren, welke wederom gevolgd werd als N°. 7 door den Belgischen Kapitein JOOSTEN, die als eerst aankomend Belgisch officier het volbloed paard als prijs ontving, dat door den Franschen Minister van Oorlog uitgelooft was. Daarop kwam een Zweedsch officier als N°. 8 aan, die reeds in April met het zelfde paard een afstandsrit gereden had en toen de 100 KM. in 4 uur en enkele minuten had afgelegd. Nu volgde een Tweede-Luitenant der Belgische Artillerie en toen weder een Hollandsch officier de Eerste-Luitenant MARIS van het Eskadron Ordonnansen, die den prijs ontving van den Belgischen Minister van Oorlog voor het paard, dat in de beste conditie aankwam. Nog meerdere prijswinnaars volgden, doch hierover bewaar ik het stilzwijgen.

Veel is na den Raid geschreven, zoowel om dezen te veroordeelen, als om hem te verdedigen.

Zij, die hem veroordeelen, beschouwen deze zaak uit het oogpunt van dierenmishandeling, omdat er een paar deelnemers geweest zijn, die zich, m. i. uit gebrek aan kennis en ervaring, lieten verleiden, paarden, welke niet verder konden, door spoor en karwats toch daartoe te noodzaken; — òf zij begrijpen niet wat het nut, uit een militair oogpunt, van dezen wedstrijd geweest is.

De verdedigers daarentegen, hoewel elke mishandeling afkeurende, hebben duidelijk aangetoond, dat de ervaring, bij dezen Raid opgedaan, uit een militair oogpunt groot nut heeft afgeworpen en dat het aantal paarden, hetwelk thans ten gevolge daarvan gestorven is, in de toekomst een veel grooter aantal daarvoor zal behoeden. Dit is zekerlijk van niet geringe waarde.

Deze Raid heeft duidelijk doen zien, dat 100 KM. de maximum afstand is, waarbij men met zekerheid kan rekenen op een snelheid van 20 KM. per uur en dat, wanneer men daarboven gaat, bv. 135 KM., 17 KM. per uur als maximum moet beschouwd worden, altijd met uitgezochte paarden en ruiters; — op nog grootere afstanden mag men niet meer dan 12 KM. per uur als maximum nemen.

In oorlogstijd is deze wetenschap van zeer groot nut; dan kan het toch voorkomen, dat de omstandigheden eischen, ver en snel te rijden; in een dergelijk geval kan van het slagen (het doel bereiken) de overwinning afhangen. De geschiedenis leert ons, dat menigmaal het te laat aankomen van een ordonnans, een ontzaglijk groot verlies ten gevolge had.

Voorts is gebleken, dat bij het afleggen van groote afstanden de ruiters in den aanvang geen groote snelheid moeten vergen. Zooals uit het hierboven gestelde kan nagegaan worden, hebben vele deelnemers de eerste 24 KM. afgelegd binnen één uur en van hen, die niet onder weg zijn achtergebleven, moesten bijna allen 3 tot 4½ uur besteden om de laatste 32 KM. te doorloopen.

Verder heeft de ervaring geleerd, dat men dikwerf moet laten drinken, daardoor wordt het transpireeren gemakkelijk gemaakt, hetgeen noodzakelijk is om bloedvergiftiging te voorkomen, welke laatste in het lichaam ontstaat ten gevolge van de enorme spierwerking, die door de snelle beweging van het paard plaats heeft.

Tevens is het hoogst noodzakelijk gebleken, dat de ruiters bij het afleggen van dergelijke afstandsritten hunne paarden (vooral het manlijk element) meermalen in de gelegenheid moeten stellen te urineeren. Vele toch waren over het water gereden. Menig paard weigert te urineeren op den weg, doch wordt het eenige minuten in een stal op stroo gezet, dan zal meestal het gewenschte gevolg verkregen en menig ongemak voorkomen worden.

Opnieuw is ook hier aan het licht getreden, dat de paarden, welke het beste zijn aangekomen tusschen de 9 en 14 jaren oud waren, en zij dus het meest geschikt zijn om zware vermoeienissen te doorstaan.

Volgens mijne meening was het eigenlijk geen Raid, maar een course. Het is hoogst moeilijk om ten opzichte van de deelnemers uit dezen Raid bepaalde gevolgtrekkingen te maken, omdat de kansen te ongelijk waren, gezien de voordeelen, welke de Franschen boven de andere nationaliteiten hadden. Evenmin mag hieruit afgeleid worden, dat het volbloed paard bewezen heeft, dat het voor militair gebruik te verkiezen is boven het halfbloed of het Iersche paard.

Wanneer de toestand der wegen niet zoo slecht, of wel wanneer het een warme Augustusdag geweest ware, zouden de uitkomsten naar alle waarschijnlijkheid geheel anders geweest zijn.

Indien het tempo over het algemeen langzamer was ingezet tot den 2^{en} contrôlepost, dan zouden veel meer paarden den eindpaal bereikt hebben.

Veel deelnemers hadden korten tijd voor den Raid hunne paarden gekocht, waardoor zij niet voldoende op de hoogte waren van hunne eigenaardige zwakheden en van hetgeen zij er van mochten vergen, zoodat zij zich lieten verleiden harder te rijden, dan de paarden konden volhouden. De nadeelige gevolgen bleven dan ook niet uit.

De gangen, die gereden moeten worden, en de tempo's dier gangen zijn niet voor te schrijven, zij hangen er van af in welken gang of in

welk tempo het paard zich het gemakkelijkst beweegt, hoewel om snelheid te verkrijgen, de galop wel altijd de voorkeur zal hebben. Aan een bepaald aantal deelnemers een programma voor entraineeren voor te schrijven, acht ik bepaald af te keuren. Uit een militair oogpunt beschouwd schijnt het mij echter van overwegend belang toe, de snelheid zoodanig te nemen, dat:

1°. De eindpaal bereikt wordt;

2°. Paard en ruiter in goede conditie aankomen, zoodat na eenige rust beiden nog meer kunnen presteeren.

Eene beoordeeling van de conditie van paard en ruiter bij aankomst moet een vereischte zijn.

De ruiter moet evenals het paard voldoende training, een sterk gestel, goede longen en veel energie hebben, daarbij moet hij zijn zenuwen meester zijn, kalm zijn programma, gebaseerd op de krachten en eigenaardigheden van zijn paard, volgen en steeds gedachtig zijn aan het beginsel, dat paard en ruiter één moeten zijn en blijven, want een cavalierist zonder paard is gelijk aan een infanterist zonder geweer.

De Hollandsche officieren zijn zoo welwillend geweest mij in te lichten omtrent hunne paarden, hunne voorbereiding en de wijze, waarop zij gereden hebben. Ik voeg hunne mededeeling in hoofdtrekken hierbij.

Eerste-Luitenant MARIS. 1 Augustus werd het paard *Charkey*, Iersche merrie, aftands gekocht; na een proefrit van 20 KM. in één uur was het paard, hoewel weinig arbeid verricht hebbende, nog frisch, niettegenstaande het meerdere gewicht van \pm 20 KG., vergeleken met den vorigen eigenaar. Aanvankelijk wilde zij niet eten en had koorts 39.8°; na eenige dagen volkomen rust, keerde de eetlust terug, de koorts bleef weg; aan het einde der training at het 15 KG. haver, 2 KG. wortelen en 5 KG. hooi, hetwelk in 6 keeren werd toegediend.

Dagelijksche beweging 5 uur in stap en draf, af en toe 1 à 2 KM. galop van 450 M. per minuut. Het voornemen was, gedurende den Raid 30 min. draf en 5 min. stap te rijden, waartoe het paard langzamerhand gebracht werd en hetgeen 4-maal per morgen herhaald werd, gedurende den overigen tijd werd in stap onder den ruiter of aan de hand gemarcheerd. Het paard liep slecht aan de hand, zoodat Luitenant MARIS besloten had dit op den Raid ook niet te doen. Het draafde met gemak den KM. in 3 min. en stapte 110 M. per min. Daar de tijd van voorbereiding kort was, werden slechts 3 groote ritten gemaakt van 70, 80 en 100 KM.; 20 min. draf en 10 min. stap, geen galop. Na den laatsten rit van 100 KM. op 17 Augustus ll. werd verandering gebracht in de dagelijksche oefening, nl. 3 uur beweging aan de hand, waarvan 3-maal $\frac{1}{2}$ uur draf en 5 min. stap, de rest in stap; vervolgens 2 uur onder den ruiter, waarvan $\frac{3}{4}$ uur draf, daarna stap.

Op 21 en 22 Augustus 4 uur stap aan de hand, 23 Augustus naar Brussel, 27 Augustus ten 7 uur 20 min. in galop afgereden, het paard wilde niet draven. Na 1 KM. in draf, af en toe, waar de weg slecht

was, 3 à 5 min. stap. Zeer veel werd over de keien gedraafd, galop over slechte bermen. Tot aan de Schelde af en toe één KM. galop, na de Schelde 20 min. galop over de bermen. Bij den 3^{en} contrôlepost was het paard nog volkomen frisch, 10 KM. verder evenwel moest het tempo gematigd worden. De laatste 25 KM. werd langzaam gereden, ook naar aanleiding van hetgeen van anderen gezien werd.

Bij aankomst te Ostende was het paard in zeer goede conditie. Op stal at en dronk het onmiddellijk en den volgenden dag was het in volkomen gezonden toestand; nadeelige gevolgen van den Raid zijn niet te bespeuren geweest.

Eerste-Luitenant THIRION. *Automobile*, halfbloed merrie, 7 jaar oud, gekocht half Juli, een paard met veel temperament. Het had weinig arbeid gedaan, daarom werd begonnen met 2 à 3 uur kalme beweging. Na 5 dagen at het slecht, hoestte en had koorts; 6 dagen later had het weder 2 uur beweging aan de hand en at 4 KG. haver. Daarna verbeterde de toestand, doch tot 18 Augustus at het slecht, na dien datum beter, zoodat weldra 10 à 12 KG. haver gevoerd konden worden. Drie weken dagelijks 6 à 7 uur beweging, 4 uur aan de hand, 2 à 3 uur bereden met 20 à 30 min. draf en 5 à 10 min. stap, de beweging aan de hand werd langzamerhand verminderd en het berijden vermeerderd met 30 à 45 min. draf en 10 à 15 min. stap, de laatste week dagelijks 10 à 15 min. galop. Bij ongunstig weer in de manége aan de longe, drafreprises van één uur.

23 Augustus naar Brussel, 24 Augustus per automobiel naar Ostende, waarna het besluit werd genomen niet op het horloge te rijden, maar op de kaart aan te geven in welken gang tot Coolscamp, 100 KM., zou worden gereden: 38 min. draf, 10 stap, 35 draf, 10 stap, (1ste contrôlepost) 31 draf, 10 stap, 29 draf, 10 stap, 23 draf, 5 stap, 7 draf, 10 stap (2^e contrôlepost), 30 draf, 10 stap, 9 galop, 20 draf, 10 stap, 8 galop, 20 draf, 10 stap, 20 draf, 10 stap (3^e contrôlepost). Het draftempo was 325, dat voor de galop 425 M. per min. Daarna zou het van het paard afhangen, welk tempo gereden moest worden. Tot den 1sten contrôlepost werd echter 2-maal 5 min. galop gereden, om van anderen los te komen en niet telkens voorbijgereden te worden; in stap werd steeds naast het paard geloopt. Bij den 3^{en} contrôlepost was het paard in zeer goede conditie. Daarna werd gereden 3 maal 20 min. draf en 10 stap, vervolgens 15 min. draf en 10 stap. Op \pm 8 KM. van *Ostende* stond het uit den draf stil en wilde niet verder; afgestegen, vertoonde het bloeddende hoornscheuren, vermoedelijk ten gevolge van vroegere bevangenheid. Nog één KM. aan de hand voortlopende, was het paard zoo kreupel, dat het bij een boer op stal gezet werd. Den volgenden dag was het volkomen gezond, maar aan beide voorvoeten kreupel. Ware de weg beter geweest, dan zouden de laatste 7 KM. zekerlijk afgelegd zijn kunnen worden, doch thans was bijna uitsluitend over de steenen gereden, waartegen de voeten niet bestand waren. Ook zou de kans van aankomen grooter geweest zijn, wanneer minder hard

gereden was, of een beslag met getah pertja zolen was gebruikt.

Tweede-Luitenant Jhr. DE BEAUFORT. *Mascotte* werd 5 weken voor den Raid gekocht. De training werd gebaseerd op het aankomen met een frisch paard aan het beginpunt. Begonnen werd met 5 uur stap in zwaar zand, afgewisseld met draf, die gebracht werd op $\frac{1}{2}$ uur. De 2^e week eenige tochten van 50 KM. met lange drafreprises. De 3^e week ingaloppeeren, telkens 20 min. galop met lange stapreprises. Einde der 3^e week een trial met 3 paarden op een baan van 26 KM. De paarden werden op bepaalde punten opgesteld.

<i>Congo</i>	26 KM.	in	55 min.
Mascotte	26	" "	1 uur, 3 "
<i>Cyrano</i>	26	" "	1 " 6 "
Mascotte	26	" "	1 " 6 "
<i>Congo</i>	22	" "	55 "
Totaal	126 KM.	in 5 uur,	5 min.

Na afloop waren de ruiter en het paard *Mascotte* volmaakt frisch. Het paard at eerst 8 KG. haver, later 18 KG. In de 4^e week eenige tochten van 60 KM. in lange galop- en drafreprises.

Een week vóór den Raid een tocht Zutfen—Amersfoort en terug, \pm 140 KM., in kalm tempo. Eigen training bestond dagelijks in 100 KM. op 3 paarden, 2-maal daags $\frac{1}{2}$ uur zwemmen stroomopwaarts, 2-maal daags gymnastiek en in draf naast het paard loopen, zoodat zonder moede te worden, op die wijze eenige KM. konden afgelegd worden.

23 Augustus naar Brussel, 24 Aug. per automobiël naar Ostende, 27 Aug. ten 7 u. 25 m. afgereden, in het begin veel gedraafd, bij hellingen in draf naast het paard loopende. Tot de Schelde niet harder dan 16.5 KM., na de Schelde tot den 3^{en} contrôlepost 20 à 24 KM. per uur. Van den 3^{en} contrôlepost tot Thourout in zeer snellen gang. (9 KM.) Daarna werd het paard traag, zoodat veel aan de hand gedraafd werd, waardoor anderen voorbijgereden werden. Het paard kreeg dikwijls drinken, altijd werd gedraafd over de steenen, alleen nu en dan in de modder tot afkoeling van de voeten; waar de bodem goed was, werd gegaloppeerd, later ook over de steenen, waar de bermnen niet goed waren. De coursezit werd gedurende het geheele parcours aangenomen, 5-maal werd geriskeerd te storten, doch gelukkig is vallen voorkomen kunnen worden. Het paard kwam in goede conditie aan.

Eerste-Luitenant MOMMA. *Kildangan*, volbloed ruin, gekocht 14 Juli, kwam dagelijks 2 $\frac{1}{2}$ à 3 uur buiten in beweging, at 7 KG. haver, 3 KG. hooi. 22 Juli begon de training voor den ruiter tot 25 Augustus, dagelijks 5 uur beweging, absoluut geen gebruik van alcohol, om 9 uur naar bed, nagenoeg niet rooken, dagelijks nog 1 $\frac{1}{2}$ uur per velocipède en in draf naast het paard loopen over 2 KM. 22 Juli het paard bereden om de tempo's te beoordeelen, het draafde te langzaam, daarom besloten den galop te kiezen, omdat gehoopt werd een snelheidsrit af te leggen. Voeder: 8 KG. ha-

ver, 2 KG. wortelen, 3 KG. hooi. Dagelijks 4 à 5 uur rijdende, een constante galop van 4 KM. 3 à 5-malen herhaald. Spoedig kreeg het paard eene schoftdrukking, zoodat het 2½ uur gelongeed werd, 1½ uur trekoefening en 1 uur beweging aan de hand kreeg; de galop aan de longe 30 min. De eetlust vermeerderde; 29 Juli gevoerd: 10½ KG. haver; 30 Juli 80 KM. in 7 uur gereden in kalm tempo. Daarna dagelijks 6 uur beweging, ritten van 40 à 60 KM.; 2-maal 's weeks een galop van 10 KM. Zondags rust. Het paard was nimmer moede en at 12 KG. haver, 2 KG. wortelen en 4 KG. hooi. 4 Augustus 81 KM. in 4 uur, 30 min.; 11 Aug. 90 KM.; verder 6 à 7 uur beweging per dag.

25 Aug. naar Brussel. De weg Brussel-Ostende niet per automobiel afgelegd. Door het ongunstige weder en den slechten toestand der wegen was er geen sprake van het rijden van 10 KM. galop in 29 min. en 10 min. stap aan de hand. Daar toch, volgens berekening, 20 KM. gereden moest worden, werd tusschen den 1sten en 2^{en} contrôlepost te hard gereden, zelfs 18 KM. galop achtereen. Aangezien het paard niet moede werd, kon contrôlepost 3 (100 KM.) in 5 u. 29 min. bereikt worden. De vétérinaire verklaarde aldaar, dat het paard in uitstekenden toestand was. Verder rijdende, maakte het paard na 5 KM. een grooten boog naar links, viel bijna in een sloot langs den weg en stond stil op het land, niet te bewegen verder te gaan. Aan de hand voortwandellende en vergeefsch pogingen doende om weder op te stijgen, werden 24 KM. voortgesukkelde. De laatste 2 of 3 KM. is het gelukt op te stijgen en werd in flinken galop de eindpaal bereikt.

De vermoedelijke oorzaak van een en ander was het opnieuw ontstaan van eene schoftdrukking, die 30 Aug. uitbrak. Het paard was overigens volmaakt gezond en op 18 Sept. geheel hersteld.

Eerste-Luitenant CARP. 15 Juni begon het entrainement, dus ruim 2 maanden te voren, van het dienstpaard *Duke of York*, halfbloed, van *Herculian Chief* uit *Empress*, halfbloed, een zeer sterk, maar terughoudend paard, met gevoeligheid in de lendenen.

Vernomen hebbende, dat de bermen van den weg Brussel—Ostende geschikt waren voor snelle gangen, werd besloten in galop te entrainereen en slechts eens per week een proeftocht in draf te maken, daar de wegen om den Haag geen galop toelaten. Brabantsche wegen met goede zand- of grasbermen, goede harde wegen en weinig bewoonde plaatsen waren de voorstelling, welke van het parcours gevormd was. Het entrainement bestond uit 4-maal 12 min. galop plus 3 min. draf, daarna 10 min. stap, per uur 48 min. galop plus 12 min. draf, gemiddelde snelheid 20 K.M. per uur. De oefening geschiedde op een vierkant van 1 KM., langzaam opklimmende tot 20 KM. galop. Doorgegaan werd tot 2-maal 20 KM. galop met 10 min. stap aan de hand daar tusschen. Aanvankelijk 3-maal 's weeks, later meer, maar nooit 2 dagen opeenvolgend langdurigen, inspannenden arbeid. Verder veel stap in zwaar zand en 1½ uur beweging aan de hand per dag. Gemiddeld 4 uur daags.

Zondags proeftochten in draf, regelmatig opklimmende tot 80 KM., 1 uur galop, daarna 3-maal 80 min. draf met 10 min. stap aan de hand daartusschen. Steeds werd gereden op harde wegen, alleen in dorpen over de steenen in draf. Het voeder werd opgevoerd tot 10 KG. haver plus melasse en wortelen, 3 à 4 KG. boonenbrood plus 3 KG. hooi. Het paard bleef goed eten en bleef geen dag buiten arbeid.

23 Aug. naar Brussel, 24 Aug. per automobiel den weg bezichtigd, waaruit de gevolgtrekking gemaakt werd, dat het voorgenomen tempo niet gereden mocht worden; vooral het eerste gedeelte noopte voorzichtig te zijn. 27 Aug. ten 7 u. 15 m. afgereden, tot den 2^{en} contrôlepost bijna uitsluitend gedraafd over de harde wegen, nu en dan, om de voeten te verfrissen, op de berm en enkele malen korte afstanden in galop; na 1 uur snellen gang 10 m. stap aan de hand. Daarna zoude het verlorene aan snelheid weder worden opgehaald, maar dit ging niet. Het paard gaf een gevoel, alsof het kruislam was, wilde zich in galop niet meer strekken, zoodat tot den draf werd overgegaan. Een half uur er naast geloopt hebbende, gaf geen verbetering, evenmin als eene injectie met ether. Op 20 KM. van den 3^{en} contrôlepost werd besloten langzaam te rijden, om de 100 KM. binnen 8 uur af te leggen, hetgeen gelukte. Vermoeidheid was de oorzaak, niet het paard, want dit had in het entrainement veel meer gepresteerd. Het paard is thans (Sept.) lijdende aan nieraandoening. Ware de toestand der wegen bekend geweest, zoo zoude het entrainement veranderd zijn en het paard met getah pertja zolen zijn beslagen. Berekend was het parcours in 7 uur af te leggen, na bezichtiging van den weg in 8 uur en wel 2½ uur tot den 2^{en} contrôlepost, 2¼ tot den 3^{en} contrôlepost, 2¼ tot Ostende. Het eerste is alleen bereikt, toch had niets het tempo kunnen versnellen. Te Cools-camp (3^{en} contrôlepost) het paard op stal gezet en vandaar de terugreis naar Holland ondernomen.

Genoemde officier besluit uit de resultaten van dezen Raid: dat de afstand van 100 KM. op goede wegen kan worden afgelegd:

- in 4 uur door enkele uitmuntende, goed voorbereide paarden;
- in 5 " " vele goede " ;
- in 6 " " onze troepenpaarden in den zomeroefeningstijd,
zonder voorbereiding.

Voor 132 KM. moeten de tijden met 50 %,

160 " " " " " " 100 %,

200 " " " " " " 200 % vermeerderd worden.

Luitenant-Kolonel ERZEY had vooraf kennis gegeven voornemens te zijn het parcours te rijden in ± 10 uur, uitsluitend in stap en draf; het paard, eene Iersche merrie, aftands, draaft den KM. op zijn gemak in 3 min.

23 Aug. te Brussel aangekomen, 24 Aug. per automobiel naar Ostende; na bezichtiging van den weg werd besloten tot aan de Schelde zeer bedaard te rijden. 27 Aug. ten 7 u. 30 m. afgereden; 1½ KM. in galop ten einde van anderen vrij te komen en den Zwitserschen kapitein der artillerie SENN in te halen, die 5 minuten vroeger was afgereden en ge-

vraagd had het parcours te zamen te rijden, daarna 3 KM. draf, 5 min. stap, welk tempo tot contrôlepost Nr. 1 is volgehouden; aankomst aldaar in 1 u. 30 m. Neus, mond, borst, beenen en buik verfrissen, niet drinken.

Tot contrôlepost Nr. 2 het zelfde tempo, evenwel moest ten gevolge van de door te trekken plaatsen en den toestand der wegen de draf van 3 op 4 of 5 KM. gebracht worden. Voor elke KM. meer draf ook 1 min. meer stap, om den anderen keer in stap met de paarden aan de hand loopende.

Bij den 2^{en} contrôlepost de zelfde behandeling der paarden, thans echter drinken, lauw water met meel, en gelegenheid gegeven tot urineeren.

Tot den 3^{en} contrôlepost werd op de zelfde wijze doorgereden, meestal 5 KM. draf; te *Thielt* (90 KM.) de paarden even op een stal op stroo laten staan om te doen urineeren, met goed gevolg.

Bij den 3^{en} contrôlepost de zelfde behandeling der paarden, ook drinken. De vétérinaire verklaarde, beide paarden in uitstekenden toestand te bevinden, van inspuitingen met ether of kamfer was geen kwestie.

Doorgereden tot *Wynendaele* (115 KM.), nogmaals doen drinken met meel; de paarden waren toen zeer dorstig.

Toen verder rijdende het zelfde draftempo, doch meestal 7 $\frac{1}{2}$ min. stap. De kapitein SENN is daarna eenigszins achtergebleven, zoodat de laatste 17 KM. alleen werd gereden. Gedurende het geheele parcours werden klontjes suiker aan de paarden gevoerd.

In het geheel werd gerust: 1sten contrôlepost 10 min., 2^{en} contrôlepost en oponthoud aan den spoorwegovergang aldaar 20 min., op 90 KM. 10 min., 3^{en} contrôlepost 20 min. en te *Wynendaele* 10 min.

Het paard kwam in uitstekenden toestand in vloten draf met actie aan en had gedurende het geheele parcours geen aanzetten noodig. Op stal komende, urineerde het dadelijk, at en dronk goed en was ook den volgenden dag volkomen gezond. 28 en 29 Aug. eenige beweging aan de hand, 30 Aug. per spoor naar *Venlo* en 1 Sept. werd het in dienst op de Parade gereden. Van nadeelige gevolgen door den Raid is niets te bespeuren.

Veel voorbereiding heeft het niet gehad, omdat ik aanvankelijk een ander paard (volbloed) er voor entraineerde, waarmede ik 20 min. galop, 8 KM., en 10 min. stap, 1,2 KM., dacht te rijden. Dagelijks 4 à 5 uur beweging onder den ruiter in bedaarde tempo's, geen galop, omdat het zich daarbij te veel agiteert. Eenmaal per week een parcours in snel tempo, de afstanden opklimmende van 40 tot 70 KM., met op de helft 10 min. rust en drinken. Het paard was beslagen met leeren zolen van 6 mM. dikte tusschen hoornzolen en ijzers. Het at 7 à 8 KG. haver plus 1 KG. melasse en 3 KG. hooi.

Alvorens dit overzicht te besluiten een woord van groote waardeering voor de buitengewoon loyale, luxueuse wijze, waarop de Belgische Minister van Oorlog en de Belgische officieren te Brussel, alsmede het „Comité général du Raid” te Ostende ons hebben ontvangen. In het bijzon-

der voor den Luitenant-Kolonel Baron DE CROMBRUGGHE DE LOORINGHE, den kapitein CUMONT, adjudant van zijn Z.M. den Koning van België, den kapitein SMITS, allen officieren der Guides, die door hunne welwillende hulp, voorlichting en aangenaam gezelschap, het genot van ons verblijf in België dermate verhoogd hebben, dat wij daarvan steeds eene hoogst aangename herinnering zullen blijven houden.

Ik eindig met den wensch uit te spreken, dat menig bereden officier uit het bovenvermelde nuttige gegevens moge putten, daardoor opgewekt zal worden tot deelname aan afstandsritten, en dat, wanneer de Hollandsche bereden officieren zich nogmaals met hunne collega's in het buitenland mochten meten, zij in veel grooter aantal en uitstekend voorbereid zullen opkomen en zoo mogelijk nog meer succes zullen behalen, dan in de Fransche en Belgische militaire tijdschriften ¹⁾ thans aan hen is toegekend.

Venlo.

N. J. ERZEY,

Luit-Kolonel 2^e Regt Huzaren.

¹⁾ *Revue de Cavalerie.*
Belgique Militaire.

Schietproeven op den wal van Kopenhagen.

(Overgenomen uit het Deensche blad „Vort Forsvar“.)

Het is algemeen bekend, dat de bevestiging van Kopenhagen aan de westzijde alleen bestaat uit een circa 15 KM. langen aarden wal (enceinte) met natte gracht, welke geflankeerd wordt door het vuur van snelvuurgeschut in bomvrije caponnières, gelegen op circa 670 Meter onderlingen afstand. De strook, die uit elke caponnière bestreken moet worden, is dus vrij groot, maar daardoor verkrijgt men het voordeel, dat het getal caponnières beperkt is en daardoor ook het aantal flankeeringskanonnen en bedieningsmanschappen.

Aan de andere zijde heeft men echter elders nergens gewaagd eene zoo lange gracht uit eene enkele caponnière te bestrijken en de Deensche militaire autoriteiten waren er dus niet geheel zeker van, dat het flankeerend vuur voldoende zou zijn, om den overgang over de gracht te verhinderen.

Ten einde hieromtrent eenige bepaalde gegevens te erlangen, besloot de Minister van Oorlog, Kolonel Madsen, het vraagstuk door eene schietproef op te lossen, welke in den voorzomer van het jaar 1902 plaats vond.

Men ging daarbij van de zeer onwaarschijnlijke, maar stellig ongunstigste onderstelling uit, dat een vijand op 10 verschillende plaatsen, gelegen op 67, 134, 200, 267, enz. Meter van de caponnière den grachts- overgang bewerkstelligde, en stelde dus hier in het geheel 300 figuurschijven op, kleine in het midden, voornamelijk de zwemmende vijanden voorstellende, en grootere aan weerszijden, de manschappen aangevende, die de glooiingen naar de gracht af- en die naar den wal opliepen.

Nu moet men aannemen, dat eene poging, om de gracht over te gaan, voor den verdediger niet geheel onverwacht komt, daar hij in het terrein voorposten heeft uitgezet en de nadering door eene stekeldraadafsluiting, die uit den weg geruimd moet worden, verhinderd wordt, zoodat het geschut in de caponnière (7,5 cM. snelvuurkanonnen) eenigen tijd zal hebben om te vuren. Die tijd werd echter zekerheidshalve maar tot 20 seconden beperkt en eveneens ging men van de onderstelling uit, dat niet alle kanonnen in de caponnière in bruikbaren staat waren.

Desniettegenstaande had het vuur de navolgende uitwerking:
de manschappen op 67 M. hadden 52 treffers; er waren 12 figuren getroffen.

"	"	134	"	"	54	"	"	"	19	"	"
"	"	200	"	"	19	"	"	"	14	"	"
"	"	267	"	"	22	"	"	"	13	"	"
"	"	334	"	"	23	"	"	"	12	"	"
"	"	400	"	"	28	"	"	"	11	"	"
"	"	467	"	"	51	"	"	"	17	"	"
"	"	534	"	"	43	"	"	"	19	"	"
"	"	600	"	"	34	"	"	"	19	"	"
"	"	667	"	"	22	"	"	"	12	"	"

Van de 300 figuren waren dus 148 getroffen, in het geheel 49%, met 348 treffers, terwijl van de figuren, die de glooijing van den wal beklommen, en waartegen het vuur voornamelijk gericht was, daar deze zich het langzaamst zullen bewegen, 72% waren getroffen.

In het geheel werden 1150 geweer- en granaatkartetskogels verschoten ¹⁾.

Bij eene proef, die genomen werd met *al* de flankeringskanonnen der caponnière, terwijl een tijd van 2 minuten voor het vuren werd toegestaan, was de uitwerking natuurlijk nog veel grooter. Het aantal treffers was in dat geval namelijk 2537; nadere bijzonderheden omtrent die proef zijn echter niet publiek gemaakt.

Het blad „Vort Forsvar” eindigt zijne mededeeling met de navolgende uitspraak: daar de methode, die bij het vuur voor het richten der kanonnen werd gevolgd, zoowel bij dag als bij nacht gebezigd kan worden, is het buiten elken twijfel, dat het een aanvaller niet kan gelukken den grachtsovergang op de west-enceinte van Kopenhagen te volvoeren, zelfs onder de voor den verdediger meest ongunstige omstandigheden, zoolang het niet gelukt is de caponnière te vernielen, hetgeen echter alleen na eene langdurige beschieting met zware kanonnen of houwitser kan bereikt worden.

P. N. NIEUWENHUIS.

¹⁾ De geweerkogels zijn verschoten uit een mitrailleur. Opgaven omtrent het aantal verschoten granaatkartetsen of omtrent het aantal der kanonnen, welke aan het vuur hebben deelgenomen, zijn niet openbaar gemaakt.

Verwijzing naar den Krijgsraad.

Ik wensch de aandacht van meer bevoegden te vestigen op de vraag, wie *de jure constituendo* een militair naar den krijgsraad behoort te verwijzen. Deze vraag is er eene van zuiver militairen aard en is, voor zoover mij bekend, nog niet besproken. Nu herziening van de militaire rechtspleging hoe langer hoe meer urgent wordt, kan het niet anders of de deskundigen op dit gebied zullen over belangrijke vragen, als deze, hun aandacht wel eens willen laten gaan. Waar ik mijne overwegingen waag neer te schrijven, doe ik dat met het bewustzijn, dat ik in dit opzicht geheel leek ben, en met het verzoek, dat geen strenge critiek, maar voorlichting in dit vraagstuk mij deelachtig wordt. Ik zal ze dankbaar aanvaarden.

Het is bekend, dat de bevoegdheid, waarover ik schrijven wil, thans uitsluitend berust in handen van den plaatselijke- of garnizoenscommandant. Deze autoriteit verheugt zich sedert nu ongeveer negentig jaren in zulke groote macht. Hoe komt het, dat juist aan hem die macht is toegekend?

Bij de beantwoording van deze vraag moet, naar het mij voorkomt, met twee zaken rekening worden gehouden: met het karakter van de militaire jurisdictie en met den tijd, waarin de militaire strafwetten zijn geschreven.

Het karakter van de militaire jurisdictie. Dat er een afzonderlijke militaire rechter bestaat en bestaan moet, is een eisch van de militaire tucht. Militaire tucht was, en is nog een stelsel van opvoeding, door de meerderen aan de minderen te geven. Die opvoeding is noodig, tot het bijbrengen en ontwikkelen van militaire deugden, en moet in de eerste plaats de algemeene opvoeding als mensch omvatten. De superieuren moeten, aldus is de gangbare leer, die opvoeding geven, daarin mag geen andere autoriteit zich mengen. Derhalve mag uitsluitend de meerdere in militairen zin worden geroepen, om, waar correctieve middelen tegen afwijkingen van het ideaal dezer opvoeding moeten worden aangewend, omtrent toepassing en toemeting van die middelen te beslissen ¹⁾. Daarin ligt opgesloten, dat bv. niet de auditeur-militair mag beoordeelen of eene door

¹⁾ Zie in dezen zin ook de verhandeling van den Off. v. Adm. 1e kl. der Kon. Ned. Marine C. J. Blok, De toekomstige rechterlijke organisatie bij de Zeemacht. Verslagen Marine-Vereeniging 1902—1903, n°. 3, blz. 93.

een militair begane overtreding, van welken aard ook, al dan niet door den krijgsraad zal worden onderzocht. Is eene zaak eenmaal door den plaatselijke- of garnizoenscommandant naar den krijgsraad verwezen, dan *moet* de auditeur-militair die vervolgen, aan den krijgsraad de beslissing overlatende, of veroordeeling tot eene straf al dan niet moet worden uitgesproken. Omgekeerd behoort een auditeur-militair, zonder eene behoorlijke verwijzing van de bevoegde militaire autoriteit naar den krijgsraad, geene zaak aan de uitspraak van dat college te onderwerpen.

Een militaire autoriteit mag dus alleen over de verwijzing te oordeelen hebben. Doch welke? In de jaren 1814 en 1815 was daarvoor de plaatselijke-commandant de aangewezen persoon. Waarom? Omdat deze autoriteit inderdaad het bevel voerde over de in eene versterkte stad aanwezige troepen van allerlei aard; omdat hij voor de verdediging en het behoud der vesting aansprakelijk was.¹⁾ Hij had derhalve te zorgen, dat de militaire tucht onder zijne troepen goed werd gehandhaafd, op hem rustte dus natuurlijkerwijs de bevoegdheid, om in laatste ressort te beslissen, of delinquenten al dan niet voor den krijgsraad zouden terechtstaan.

En hoe is het thans? Dwaal ik, wanneer ik aan het garnizoen van een plaats niet meer de vroegere beteekenis hecht, doch daarmede slechts bedoel de troepenmacht, die in vredetijd in eene plaats wordt ondergebracht, om die plaats in tijden van nood onmiddellijk of zoodra noodig te verlaten en den oorlog in het veld, in liniën of stellingen te helpen voeren? Wijst daarop ook niet de organisatie van ons leger met hare divisie-formatie en hare commando's van linie- en stellingcommandanten? Sla ik den bal mis, indien ik beweer, dat de garnizoenen niet meer bestemd zijn om onder de bevelen van de plaatselijke- of garnizoenscommandanten in oorlogstijd met de garnizoensplaatsen te leven of te sterven? Zullen er voortaan veel krijgsraden in belegerde plaatsen worden opgericht?

Het wil mij voorkomen, dat de vroegere belegerings- of stedenoorlog tot de geschiedenis behoort en dat de tegenwoordige organisatie van ons leger op eene gansch andere wijze van oorlogvoeren is ingericht. Troepen zijn thans „mobiel” in den waren zin des woords. Al zijn er oorlogsstandplaatsen voor troepenonderdeelen gedacht, die standplaatsen zijn niet van den zelfden aard als de ouderwetsche garnizoensplaatsen en vertoonen, indien ik mij niet bedrieg, in veel grootere mate een tijdelijk karakter.

De leiding der defensie door plaatselijke- en garnizoenscommandanten is door eene andere vervangen. Eene juiste aanduiding van die nieuwere bevelvoering zou hier niet op hare plaats zijn. Slechts wordt aangestipt, dat de denkbeelden omtrent organisatie der vestingtroepen op dit oogen-

¹⁾ Zie bv. de Instructie voor de plaatselijke-commandanten, artt. 1, 11, 14, 16, 20, 23.

blik uiteenloopen, terwijl van de Regeeringsplannen te dien aanzien weinig bekend is. Ook de organisatie van het veldleger eischt herziening en, blijkens de memorie van toelichting op de ontwerp-begrooting van het VIIIe Hoofdstuk voor 1903, worden er thans maatregelen beraamd om die organisatie in verband met de nieuwe legerwetten te wijzigen. De denkbeelden op het punt van organisatie zullen echter met die op het gebied der tactiek wel steeds blijven veranderen. Het is daarom niet aanbevelenswaard om eene regeling van de hier besproken gelegenheid aan te passen aan eene zoo veranderlijke grootheid. Wij zijn niet in de gelegenheid, en het is ook niet goed gezien, om telkens onze militair-rechterlijke organisatie te wijzigen.

Het komt mij op dezen grond voor, dat men de autoriteit, aan wie in den regel verwijzing naar den krijgsraad van militairen moet worden opgedragen in de elementaire tactische eenheden moet zoeken. Volgens de reglementen op den inwendigen dienst is de korpscommandant de autoriteit, die verantwoordelijk is voor de handhaving van de krijgstucht in de onder zijn bevel gestelde troepeneenheid. Nu geef ik mijn oordeel gaarne voor beter, maar het komt mij voor, dat door die verantwoordelijkheid tevens wordt beslist, dat de korpscommandant of de officier, aan wien zoodanige bevoegdheid is toegekend, de aangewezen man is, om militairen van zijn korps of inrichting van elken rang of stand ter zake van strafbare handelingen naar den krijgsraad te verwijzen. Het moet daarbij onverschillig zijn, waar de delinquent in vreedstijd tijdelijk is ondergebracht of gekazerneerd.

Wordt deze stelling beaamd, dan heb ik afgehandeld met het grootste gedeelte van onze landmacht. Het grootste gedeelte. Immers er blijven over de korpscommandanten zelve, de boven hen geplaatste autoriteiten en de militairen, die niet kunnen geacht worden tot een korps of tot eene ten aanzien van het disciplinair gezag daarmede gelijk te stellen inrichting te behooren. Te hunnen opzichte moet eene practische oplossing van de hier bedoelde vraag worden gezocht. Als regel zou wellicht kunnen gelden, dat de chef van het wapen of dienstvak van den delinquent over verwijzing van dien officier naar den krijgsraad zou hebben te beslissen. Eindelijk zou, indien zulks noodig mocht zijn, aan den Minister van Oorlog kunnen worden opgedragen het nemen van zoodanige beslissing ten aanzien van de chefs van de wapens of dienstvakken en van alle zoodanige personen, die, niet tot een bepaald troepenonderdeel behorende en geen militair zijnde, toch aan de militaire jurisdictie zijn onderworpen, bv. de auditeurs-militair.

Bij het in studie nemen van deze vraag ben ik van de onderstelling uitgegaan, dat de vredesorganisatie van een leger zooveel mogelijk aan zijne oorlogsorganisatie moet nabijkomen. De voorbereiding voor den oorlogstoestand zal doorgaans in eenige dagen moeten zijn afgelopen, wil men met eenige kans op succes aan den vijand het hoofd bieden. Al wat de spoedige voltooiing van die voorbereiding zou belemmeren, moet reeds in vreedstijd worden uit den weg geruimd. Tot die belemmering

meen ik de hier besproken bevoegdheid, zooals die thans is geregeld, te mogen brengen. Is dit juist, dan moeten, zoo spoedig de gelegenheid zich voordoet, de plaatselijke- en de garnizoenscommandanten als factor in de militaire justitie geëlimineerd worden.

Een ander gevolg van het aannemen van het boven uiteengezet beginsel zou zijn, dat de militaire justitie geheel zou moeten worden gereorganiseerd. De territoriale indeeling van ons land in militaire arrondissementen zou behooren te vervallen. Gesteld eens, dat vier krijgswaarden voor vreedstijd voldoende waren, dan zouden die kunnen worden ingesteld bij de thans bestaande drie divisies en voorts bv. voorloopig bij het commando van den Stellingcommandant te *Amsterdam*, of bij dat te *Utrecht*. Later, als de vierde divisie zal zijn opgericht, behoort laatsbedoelde krijgswaad in de organisatie van dat onderdeel van het leger over te gaan. Aldus zouden in vreedstijd krijgswaarden aanwezig zijn bij de commando's, die er in tijd van nood het eerst en het meest behoefte aan hebben. De instelling van krijgswaarden voor de bezettingstroepen ware tot de mobilisatie uit te stellen, voor vredesdoeleinden zou evenwel elk korps, elke militaire inrichting — al dan niet behoorende tot het veldleger — ten aanzien van de militaire justitie op een van de vier krijgswaarden kunnen worden aangewezen, daarbij, voor zooveel toepasselijk, rekening houdende met hun verband tot de organisatie van de hogere eenheden in ons leger. Deze aanwijzing, het behoeft ter nauwernood vermelding, moet evenmin als eene legerorganisatie bij de wet geschieden. Men moet haar niet al te zeer vastleggen aan formeele banden.

Langs dezen weg is tevens eene plaats te vinden voor de berechting van delinquenten, die tot de Landweer zullen behooren. Immers, hoezeer de Landweer districtsgewijze georganiseerd zal worden, behoeft dit territoriaal beginsel niet zoo ver te worden doorgevoerd, dat het eene belemmering zou vormen om eene afdeeling Landweer, ten aanzien van de militaire justitie, te doen ressorteeren onder een daartoe aangewezen en buiten het betrokken district resideerenden krijgswaad.

Men meene niet, dat van mijne voorstellen het gevolg zal zijn, dat militaire beklagden steeds van Noord naar Zuid of van Oost naar West het land zullen moeten doorkruisen om bij hunnen bevoegden rechter te komen. Dat behoeft evenmin als thans; immers de onderdeelen van eene divisie worden reeds nu zooveel mogelijk in de nabijheid van de divisie-stafkwartieren aangetroffen, terwijl de toewijzing op krijgswaarden van korpsen of inrichtingen, niet tot het veldleger behoorende, naar dien zelfden regel zou kunnen geschieden.

Ziehier het resultaat van mijne overwegingen. Aan de mannen van de practijk zij het oordeel, of die beginselen juist gedacht en uitvoerbaar zijn!

MR. L. M. ROLLIN COUQUERQUE.

Nog enkele opmerkingen naar aanleiding der jongste geschriften van den generaal von Reichenau.¹⁾

Het moet onder de heerschende omstandigheden eene moeilijke taak zijn, in zake de beste en meest doelmatige bewapening van de artillerie te velde, een beslist en beslissend oordeel uit te spreken. Wie toch, den gestadigen ontwikkelingsgang belangstellend volgt, moet zich wel gaan afvragen, of het vraagstuk op het huidig oogenblik rijp voor oplossing is.

Wel zal door eene vergelijkende beproeving der bestaande stelsels van snelvuurgeschut kunnen worden uitgemaakt, aan welk dezer de voorkeur moet gegeven worden, maar daarbij blijft de vraag bestaan, kan de techniek niet nog beter leveren, en zullen wij, waar onverpoosd en met inspanning door de industrie, uit welke beweegredenen dan ook, naar verbeteringen gezocht wordt, niet binnen korten tijd wellicht eenig stelsel zien verschijnen, dat in hoogere mate aan de verschillende tactische eischen voldoet; een stelsel, dat van de bestaande niet alleen in onderdeelen en bijzaken, maar ook in de meest principieele factoren sterk afwijkt. Door het lezen en overwegen der in de noot vermelde geschriften wordt men in deze meening in hooge mate versterkt.

Eigenaardig is het op te merken, hoe men zich dadelijk te midden der verschillende op de bewapening der artillerie te velde betrekking hebbende vraagstukken bevindt, waar men over het al of niet noodzakelijke van de invoering van schilden zijne gedachten laat gaan. Wij twijfelen niet, of de overgrootste meerderheid der veldartilleristen zou wenschen die noodzakelijkheid te kunnen ontkennen; de schilden zijn een nachtmerrie, nu voor den ontwerper van eenig stelsel, straks wellicht ook voor hem, die hiermede in de practijk zal hebben op te treden. Dit neemt niet weg, dat vanaf het oogenblik, dat schilden door een mogelijken tegenstander werden aanvaard, er rekening mede gehouden moet worden. De zaak verdient aller belangstelling en wij stellen ons daarom voor in de volgende bladzijden eenige toelichting en gegevens te verschaffen voor het overwegen der vragen:

Moet het nieuwe materieel der veldartillerie van schilden voorzien zijn?

¹⁾ Einfluss der Schilde auf die Entwicklung des Feldartilleriematerials und der Taktik von VON REICHENAU, Generalleutnant z. D. Vossische Buchhandlung, Berlin, 1902.

Ergänzung zu Einfluss der Schilde u.s.w., Versuchsergebnisse.

Zoo ja, welke afmetingen en in het bijzonder welke dikte moet daaraan gegeven worden?

Indien de ons bij de beantwoording der tweede vraag wenschelijk blijkende schilden worden ingevoerd, welke wijzigingen worden dan hierdoor in het materieel wenschelijk of noodzakelijk gemaakt?

De neiging om de stukken der veldartillerie van schilden te voorzien is niet eerst in onze dagen ontstaan; zij dateert veeleer van het tijdstip, waarop de granaatkartetsen meer algemeen werden ingevoerd. In Engeland werden schilden in de jaren kort na 1870 beproefd, en in 1878 werd door een Italiaansch artillerie-officier, nu generaal BIANCARDI, mede een stelsel van geschut, voorzien van schilden, voorgesteld. De voordeelen, die deze medebrachten, konden toen echter niet tegen de nadeelen opwegen. Bij het afvuren liepen de stukken terug, de bediening was dus telkens verplicht hare gedekte opstelling te verlaten, en waar de vijand een regelmatig vuur bleef onderhouden, moesten de manschappen toch getroffen worden. De vraag naar schilden werd dringender en trad dan ook meer op den voorgrond eerst na de invoering van het snelvuurgeschut.

De uitwerking van dit geschut wordt ons als vernietigend voorgesteld. Wel hebben wij daarbij te bedenken, dat het grootendeels resultaten zijn bij schietoefeningen in vreedstijd verkregen, maar ook dan, als wij die uitkomsten met 50 % verminderen, en daarom de tijden, opgegeven om eenig doel buiten gevecht te stellen, verdubbelen, mogen de uitkomsten nog met recht vernietigend genoemd worden. Uit de ter beschikking staande opgaven van den laatsten tijd neem ik die van den Russischen Luitenant-Kolonel SVJACKIJ ¹⁾, die als leeraar aan de schietschool der veldartillerie zeker als autoriteit gelden mag. Hij schrijft: „De werking der snelvuurartillerie zal veelal plotseling zijn. Batterijen, die er niet in slagen zich snel in te schieten, die te langzaam in stelling komen en afleggen, of wel zich vergissen in de opvatting van het hun bevuurende doel, worden door den tegenstander haast oogenblikkelijk vernietigd. De strijd van op zichzelf staande batterijen zal enkele minuten (2 tot 5) vorderen, die van artillerie achter vluchtige dekkingen opgesteld, maar niet voorzien van schilden, zal wellicht 10 à 20 minuten duren; waar schilden dekking verleenen, bedraagt die tijd 1 à 3 uren”.

Voor al de aanvaller zal bij het oprukken tegen met snelvuurgeschut bewapende batterijen in een moeilijken toestand verkeerden; schilden worden voor zijne artillerie onmisbaar geacht. De Generaal von REICHENAU gaat het trefbaar oppervlak na, dat de manschappen van de gepantserde en die van de ongepantserde batterij opleveren; hij bevindt daarbij, dat de laatste 4 à 5 maal meer treffers dan de eerste krijgen zal, en zegt: „Das Geschick der ungedeckten Batterie ist damit besiegelt; sie wird in kurzer Zeit niedergekämpft werden”. Toen dan ook de affuiten met vuurmondterugloop werden ingevoerd, zagen meerdere

¹⁾ Zie: Mittheilungen über Gegenstände des A. und G. Wesens. 5e Heft, 1902.

autoriteiten in de practische waarde, die hierdoor het aanbrengen van schilden verkreeg, een grooter voordeel dan in de mogelijkheid de vuursnelheid nog hooger op te voeren.

Intusschen brengen de schilden nadeelen mede. Gevreesd wordt, dat zij ongunstig werken zullen op de moreele gesteldheid der bedieningsmanschappen, en niet te ontkennen valt, dat waar deze laatsten tijdens het vuren gedekt zijn opgesteld, zij bij afmarschen, die het opleggen der affuiten vorderen, zouden kunnen aarzelen, zich van de beschermende schilden te verwijderen. Maar te recht wordt opgemerkt, hoe de manschappen van het zusterwapen bij elken aanval in een dergelijken toestand verkeeren zullen, dat hun niettemin het gebruik maken van elke dekking in het terrein wordt voorgeschreven, terwijl de artillerie zeker in gunstiger omstandigheden verkeeren zal, daar hier steeds in veel hoogere mate onder het onmiddellijk toezicht van officieren en kader wordt opgetreden.

De schilden vermeederen het gewicht van het stuk. Wij zullen nader zien, in welke mate dit het geval is, en er nu slechts op wijzen, dat dit nadeel als tweeledig beschouwd moet worden. Wat de beweging door de bespanning betreft, zal het, waar tusschen stuk en caisson zeker een meer innig verband komt te bestaan, wellicht weg te nemen zijn door enkele der bedieningsmanschappen op dit laatste voertuig te plaatsen; voor de beweging van het stuk met handen, voor het vlug kunnen opleggen van de affuit, ook dan nog als manschappen komen te ontbreken, kan het zich zwaar doen gevoelen.

Tegenstanders beweren, dat de schilden het stuk beter zichtbaar zullen maken, maar algemeen toegegeven wordt dit niet. Veel zal afhangen van het al of niet overeenstemmen van de hun gegeven kleur met die van den achtergrond der ingenomen stelling. Curiositeitshalve willen wij wijzen op een voorstel van den reeds genoemden Russischen hoofd-officier om doek van verschillende kleur mede te voeren, en de schilden, naarmate het noodig blijkt, hiermede te overtrekken, zoodat de bedoelde overeenstemming steeds verkregen of althans nabijgekomen zou kunnen worden.

De schilden zullen de uitwerking vergrooten van treffende volle projectielen en van groote springstukken. Tegenspreken kan men dit niet, maar de vraag mag gesteld worden, in hoeverre de grondstof, zonder aan weerstandbiedend vermogen te verliezen, minder hard en broos, doch taaier gemaakt zou kunnen worden. Eindelijk brengen de schilden wellicht bezwaren mede door de meer ingewikkelde constructie van het stuk; wij twijfelen echter niet, of deze zullen door de techniek overwonnen kunnen worden.

Willen wij op de zelfde wijze de voordeelen nagaan, zoo moet er in de eerste plaats op gewezen worden, hoe de infanterie, welke tot eene, ook door artillerie bezette stelling moet doordringen, meer dan ooit den steun der eigen artillerie behoeven zal. Zij heeft dien noodig, om door het bestrijden van het vijandelijk geschut de nadering mogelijk te maken,

maar naar veler meening in niet mindere mate bij het doorzetten van den aanval, bij de laatste voorbereiding van de bestorming. In deze phasen van den strijd steun te verleen, zal echter slechts aan artillerie, voorzien van schilden, mogelijk zijn.

Vaak zullen voorts alleen schilden voor den aanvaller de voordeelen kunnen neutraliseeren, welke de verdedigende artillerie aan het benutten van in het terrein aanwezige dekkingen ontleent, maar zeker van niet minder belang is de omstandigheid, dat schilden het voor de artillerie mogelijk maken, zich aan de uitvoering van een bepaalde taak te wijden, zonder zich direct te behoeven te keeren tegen haar beschietende batterijen. De van schilden voorziene artillerie zal daardoor in hoogere mate direct tot het bereiken, van het voor het oogenblik meest belangrijke tactische doel, kunnen medewerken.

De schilden maken, waar tijdelijk staken van het vuur, om welke reden ook, gewenscht of niet te voorkomen is, vuurpauzen mogelijk, zonder dat de kanonniers zich uit de stelling behoeven te verwijderen, terwijl door de dekking, die zij bieden, de afstand tusschen de stukken vaak kleiner genomen zal kunnen worden. Een grooter aantal stukken zal dus, waar dit gewenscht wordt, op eene bepaalde ruimte kunnen worden opgesteld, waarin mede een groot tactisch voordeel schuilt.

Nog zullen schilden aan de artillerie bij oprijden of van stelling veranderen belangrijke diensten kunnen bewijzen. Wordt toch, de batterij daarbij meer of minder verrassend beschoten, komen paarden en manschappen te vallen, dan zal zij, zonder schilden, tegenover snelvuurkanonnen vrij zeker verloren zijn. Bij aanwezigheid van schilden kan de toestand anders zijn. Is de batterij dan in staat op de plaats, waar zij tot staan kwam, het vuur te beantwoorden, zoo zullen de nog weerbare manschappen hiertoe kunnen overgaan, maar ook waar vuren niet mogelijk is, zullen de schilden bescherming verleen tot versterking komt of de toestand zich wijzigt.

Beschouwingen, als de bovenstaande, doen dan ook den Overste SVJACKY zeggen: „de affuit met schilden moet geacht worden de normale affuit voor snelvuurkanonnen te zijn”.

Daar ons verder betoog geheel op de aanwezigheid van schilden gegrond zal zijn, willen wij nog enkele woorden van mannen van gezag, die zich, zij het wellicht noode, tot voorstanders verklaarden, aanhalen.

De Generaal ROHNE ¹⁾ schrijft: „De schilden, waarmede de Fransche kanonnen zijn uitgerust, en die in de toekomst wel bij geen der nieuwere geschutstelsels ontbreken zullen, verleen aan de bediening een nagenoeg volmaakte bescherming”. Wij wijzen op den tusschenzin. En de Majoor SCHOTT ¹⁾, in LÖBELL'S Jahresberichte het geschut met vuurmondterugloop prijzende, zegt: „De enkele schoten, die eenerzijds in het snelvuur meer afgegeven zullen kunnen worden, de noodzakelijkheid ten andere, om het na het schot terugloopende stuk opnieuw te

¹⁾ Aangehaald door VON REICHENAU in de brochure „Ergänzung”.

moeten richten, kunnen niet voor het eene of het andere stelsel doen beslissen. Het zwaartepunt ligt in de mogelijkheid om bij het onbewe-
lijk staande geschut met vuurmondterugloop schilden aan te brengen".

Niettemin worden de nadeelen algemeen erkend; vooral bij het aan-
groeien van het gewicht der schilden, nemen zij in beteekenis toe, en
de vraag is dus, hoe zal de techniek aan de te stellen eischen kunnen
voldoen, zonder de nadeelen te hoog op te voeren?

Ook toen de toepassing der schilden door de invoering der affuiten
met vuurmondterugloop mogelijk geworden was, zijn deze dadelijk
geenszins algemeen en met voorliefde aanvaard; meerdere constructeurs
zijn slechts door den nood gedrongen er toe overgegaan. Waar echter
mogelijke tegenstanders hunne artillerie van schilden voorzagen, kregen
deze een zoo belangrijk voordeel, dat het wel geneutraliseerd moest
worden, en dit kon alleen geschieden door het voorbeeld te volgen en
ook aan het eigen materieel schilden aan te brengen.

Tot de aanvankelijke tegenstanders schijnt de firma KRUPP gerekend
te mogen worden. Moet dit worden toegeschreven aan de omstandig-
heid, dat zij niet de eerste geweest is, die het denkbeeld een, voor de
toepassing bruikbaren vorm gaf, of deden andere redenen zich gelden?
Ik waag het deze te veronderstellen. In KRUPP zal bij uitnemendheid
de vertegenwoordiger gezien moeten worden van de begrippen der
Duitsche artillerie, en deze, doortrokken van den offensieven geest, die
het Duitsche leger kenmerkt, zal zeker slechts noode een middel aan-
vaardden, dat meer op dekking, dan op het toebrengen van slagen wees.
Intusschen ook KRUPP volgde; het veldmaterieel C 1901 en C 1902, door
deze firma ontworpen, is van schilden voorzien.

Tegelijkertijd echter zien wij pogingen in het werk stellen om de
schilden toch weer nutteloos te maken.

Zoo heeft men de tot nu gebezigde hardlooden granaatkartetskogels
door stalen kogels vervangen, en op de tentoonstelling, dit jaar te Dus-
seldorf gehouden, kon men zich overtuigen, dat bij een vuur op 3500
M. afstand 79 % van deze kogels door schilden van 3 mM. dikte slaan.
Schilden van deze afmetingen zijn dus niet voldoende, zij brengen de
bekende nadeelen mede, zonder voldoende voordeelen op te leveren, en
men zou verstandig doen ze achterwege te laten. Maar welke conclusie
moet hieruit getrokken worden? Zal men nu geen schilden aanwenden,
of wel ze bestand maken tegen de stalen granaatkartetskogels, en tegel-
ijktijd tegen andere projectielen, die uitgevonden zijn of nog bedacht
zullen worden, om de schilden te kunnen doorboren? Want zulke projec-
tielen schijnt men te moeten verwachten, ook voor het infanteriegeweer.

De vertegenwoordiger van de firma EHRHARDT te Dusseldorf vertoonde
reeds dezen zomer aan belangstellenden een geweerkogel, geheel van
staal vervaardigd en van gewijzigden vorm; de gewoonlijk afgeronde punt
was hier spits, scherp en door een bijzonder procédé gehard. Zal die kogel
worden ingevoerd? Voor de geheele uitrusting aan patronen van den man

zeer zeker niet, want met de scherpe punt zal hij, naar het zich laat aanzien, niet altijd wonden toebrengen, die manschappen en paarden afdoende buiten gevecht stellen. Zal dan de uitrusting der infanterie uit tweeërlei munitie moeten bestaan? Er bestaat zeker veel kans, dat elk voorstel in dien geest als een groote ketterij op tactisch gebied zal veroordeeld worden. Maar toch, zonder een dergelijken kogel zal de infanterie 's vijands geslacht niet meer kunnen bestrijden, terwijl de achter de schilden gedekt opgestelde kanonniërs het vuur vrij ongestoord kunnen voortzetten. Waren nu de geweer-puntkogels tegen vijandelijke infanterie geheel onbruikbaar, zoo zou deze toestand wellicht aanvaard moeten worden; waar dit echter niet het geval is, waar ook deze kogel de wond veroorzaken kan, die een man tijdelijk buiten gevecht stelt, is de zaak anders, en schijnt ons eene uitrusting gedeeltelijk met patronen, voorzien van kogels, die tegen de artillerie noodig zijn en tegen infanterie gebruikt *kunnen* worden, gedeeltelijk met den tegen infanterie en cavalerie meest gewenschten kogel, niet bepaald onmogelijk. Het wil ons dan ook voorkomen, dat de ontwerper van toekomstig artilleriesmaterieel met dezen kogel, waarin het projectiel gezien wordt, dat op het oogenblik voor de schilden het gevaarlijkste is, rekening zal moeten houden, en daarom wordt de vraag, welke afmetingen aan de schilden gegeven moeten worden om deze bestand te maken tegen den op 200 à 300 M. geschoten stalen geweer-puntkogel van beteekenis. In dien zin zijn door de firma EHRHARDT proeven genomen, en deze toonden de noodzakelijkheid aan van schilden van 5, elders leest men 6 mM. dikte.

Onmogelijk is het niet, dat deze schilden ten opzichte der geweer-puntkogels slechts een preventieve rol te vervullen zullen hebben. Waarom toch zal men deze laatste invoeren, en de hieraan verbonden onmiskenbare nadeelen aanvaarden, als de schilden er toch tegen bestand zullen zijn. Maar het schild is daarom niet minder dienstig; want worden de afmetingen geringer genomen, zoo zou de puntkogel weder wel toegepast kunnen worden.

Schilden van 5 à 6 mM. dikte vertegenwoordigen een gewicht van circa 150 KG. Het snelvuurkanon van 7,5 cM. met dit gewicht te verhoogen, zou niet wel mogelijk zijn. Reeds wordt over de beweegbaarheid van den Franschen vuurmond, die met circa 50 KG. ¹⁾ belast is, veelvuldig geklaagd; bovendien het stuk moet handelbaar blijven voor de bediening, ook dan als manschappen ontbreken; dit laatste geval

¹⁾ De Fransche vuurmonden schijnen nu van schilden van 6 mM. voorzien te zijn; de belasting is dan zeker grooter. In de brochure „Stahlgeschoss und Schutzschild“ (zie pag. 15) vindt men de volgende opgaven:

Gewicht kanon van 7,5 cM. met schilden van 3 mM.	1030 KG.
” ” ” ” ” ” ” ”	6 mM. 1130 ”
” ” ” 5 ” ” ” ” ”	3 mM. 770 ”
” ” ” ” ” ” ” ”	6 mM. 870 ”

zal niet uit het oog verloren mogen worden. Eene andere oplossing moet dus gezocht worden; de Generaal VON REICHENAU vindt die in verkleining van het kaliber.

De bovenstaande redenen zijn intusschen niet de eenige, die VON REICHENAU voor de bewapening der veldartillerie een geschutstelsel doen voorstellen, dat van de bestaande stelsels niet slechts in de details, maar bepaald in beginsel afwijkt.

Dat het gebruik van schilden in de naaste toekomst regel zal zijn, staat voor hem vast, ook de tegenstanders zullen deze wel moeten aanvaarden; daarmede treedt dan echter als eerste eisch voor het nieuwe geschut op den voorgrond, dat dit in staat zal zijn de schilden van den tegenstander te vernielen. Ook de Generaal ROHNE ¹⁾ erkent dit, waar hij schrijft: „Die Auffindung eines wirksamen Mittels zum entscheidenden Niederkämpfen der mit Schutzschilden versehenen Artillerie ist für die nächste Zukunft eine der wichtigsten Aufgaben für die Artillerietechniker, die ihnen noch viel Kopfzerbrechen verursachen wird“. Eene oplossing echter, geeft ROHNE niet.

De Generaal VON REICHENAU, van het zelfde standpunt uitgaande, erkent, dat door granaatkartetsvuur het doel niet bereikt kan worden, zoodat dus voor den artilleriestrijd de granaat weder geheel op den voorgrond treden moet, en hij wil daarom als eenheidsprojectiel een granaat, gevuld met brisante stof, die de schilden doorboren kan en vernielend zal werken op de achter deze geplaatste manschappen en op het verdere materieel.

De granaat zal uitsluitend van een schokbuis voorzien zijn. Wel werd weder gedacht over het oude vuur van brisantgranaten met tijdbuis, maar de daarbij ondervonden moeilijkheden, om de vereischte juiste ligging der springpunten te verkrijgen, bestaan nog; te veel munitie zou het kosten om de verlangde uitwerking te verkrijgen. In granaten van klein kaliber, gevuld met brisante stof en voorzien van een schokbuis, wordt dus door den Generaal VON REICHENAU het projectiel der toekomst gezien. Wat den strijd tegen de van schilden voorziene artillerie betreft, klinkt dit zeker rationeel; maar minder is dit het geval, waar wij nagaan, dat die zelfde granaat ook en uitsluitend tegen infanterie gebezigd zal worden, waardoor de granaatkartetsen geheel verdwijnen zouden.

De gedachtengang, welke den schrijver hiertoe brengt, is in hoofdzaak de volgende. Men zou, zoo zegt hij, het nieuwe geschut met granaten en granaatkartetsen kunnen uitrusten, gelijk dit tot dusverre geschiedde; maar daarbij mag niet vergeten worden, dat de toestand een geheel andere geworden is. Tot nu gold de granaatkartets voor *het* projectiel tegen alle levende doelen, de granaat diende slechts voor inschieten en voor uitzonderingsgevallen, en daar, zoo noodig, het vuur ook met granaatkartetsen geregeld kan worden, kon men met dit pro-

¹⁾ Aangehaald door VON REICHENAU in de brochure „Ergänzung“.

jectiel desnoods volstaan. In de toekomst daarentegen zou men steeds beide projectielen in de batterij moeten hebben; granaten tot het bestrijden in batterij staande van artillerie, granaatkartetsen voor het vuren op troepen van andere wapens.

En in welke verhouding zouden deze projectielen moeten worden medegevoerd; men zou b.v. 75 % voor vuur tegen artillerie, 25 % voor andere doelen kunnen nemen; maar op welke gronden zou dit geschieden? De omstandigheden zullen telkens verschillen; vaak zal het kunnen voorkomen, dat batterijen gedurende een ganschen veldslag of gevecht uitsluitend tegen artillerie te strijden hebben.

Hoe moet verder de munitie over de voorwagens en caissons verdeeld worden; waarschijnlijk ware het meest gewenscht, evenals nu, de beide projectielsoorten in elk voertuig te doen voorkomen, maar dan moet men voertuigen doen wegrijden en door andere vervangen, terwijl de eerste nog niet ledig zijn. En juist deze bewegingen achter de batterij zullen, waar de kanonnières achter schilden gedekt staan, voor de artillerie het zwakke punt vormen; zij moeten tot een minimum worden teruggebracht. Zeker wordt de gang van zaken eenvoudiger, wanneer de uitrusting uit eenheidsmunitie bestaat; voor von REICHENAU is vooral deze reden overwegend, om de invoering dier munitie voor te staan.

Aan hen, die niettemin zullen blijven aarzelen om de granaatkartets geheel af te schaffen, brengt hij dan nog in herinnering hoe de Duitse artillerie in den veldtocht 1870—'71 belangrijke diensten bewees, hoe door haar vaak in moeilijke omstandigheden de toestand gered werd. En inderdaad, wie nagaat, dat het de artillerie geweest is, die den 16^{en} Augustus van eerstgenoemd jaar het IIIe Duitsche legerkorps in staat stelde, gedurende zoo langen tijd tegen een geweldige overmacht bij Vionville stand te houden, wie zich verder herinnert hoe von MOLTKE, enkele dagen na den strijd bij en om Sedan aan den Chef van den Staf van het 2^e Leger schreef: „Unsere Artillerie hat die Schlacht beinahe allein geschlagen”, hij zal moeten toegeven, dat de Generaal von REICHENAU met recht in de omstandigheid, dat die artillerie voor verreweg het grootste gedeelte slechts met granaten was uitgerust, een argument voor zijn stelsel ziet, al mag niet vergeten worden, dat ook de tegenpartij in de genoemde jaren niet over de heden gebruikelijke granaatkartetsen beschikte.

De Generaal acht verder het granaatkartetsvuur te ingewikkeld en daarom ongeschikt voor oorlogsgebruik; hij zag tot dusverre voor dit gebruik geen handelwijze voorgeschreven, zóó eenvoudig, dat ook in de moeilijkste omstandigheden te velde hare juiste toepassing verzekerd is, en hij wijst er verder op, dat het granaatkartetsschot nog in geen strijd van twee behoorlijk georganiseerde en bewapende legers zijn bruikbaarheid heeft kunnen bewijzen. Snelvuur en granaatkartetsvuur zijn voor den schrijver vrijwel tegenstrijdige handelingen. Hij betwijfelt, of de batterijcommandant in het rumoer van den strijd de op

de tempeering betrekking hebbende commando's zal kunnen verstaanbaar maken, en waar dit al het geval is, of de bediening deze behoorlijk zal uitvoeren; ja, zelfs of er in oogenblikken van groote spanning en gevaar wel getempeerd zal worden. Dat hij in die meening niet alleen staat, wil VON REICHENAU bewijzen door van den Generaal ROHNE de woorden aan te halen: „Ich halte es für eine Täuschung, zu glauben, dass bei dem lebhaften Geschützfeuer der modernen Schlachten die vielen Kommando's des Batterieführers durchdringen werden. Es ist bekannt, dass in Folge des Kanonendonners der Augustschlachten in manchen Batterien die Verständigung nur dadurch ermöglicht wurde, dass die Befehle den Untergebenen ins Ohr geschrieen wurden. Dabei krepirten die meisten französischen Granaten gar nicht, oder weit hinter der Front, die Zahl der Geschütze war viel kleiner, die Feuergeschwindigkeit geringer als heute. Darum je weniger Kommando's, um so besser ¹⁾.”

De beginselen, waarop het stelsel van den Generaal VON REICHENAU berust, zijn dus: Vermindering van het kaliber, zoodat het stuk van afdoende bescherming verleende schilden voorzien kan worden, zonder hierdoor het gewicht van het geheel te hoog op te voeren, en granaten als eenheidsmunitie.

Hoever zal met de kalibervermindering gegaan mogen worden? Die vraag doet deze andere stellen: aan welke eischen zal het geschut der veldartillerie steeds moeten blijven voldoen? En hierop luidt het antwoord: met het vuur moet op alle gevechtsafstanden eene voldoende uitwerking tegen levende doelen verkregen kunnen worden; de projectielen moeten schilden kunnen doorboren evenals de muren, heggen, loopgraven, die door troepen bezet kunnen worden of waarachter deze bescherming zoeken. Voorts dient men tot op groote afstanden de ligging der springpunten goed te kunnen waarnemen.

Aan deze eischen moet worden voldaan, maar overigens wil VON REICHENAU het kaliber niet grooter genomen zien, dan hiertoe bepaald noodzakelijk is. Hoe lichter toch de projectielen zijn, des te grooter zal het aantal wezen, dat medegevoerd kan worden en onmiddellijk beschikbaar is; in deze laatste omstandigheid schuilt zeker een groot voordeel, waar men de uitwerking van het vuur meer zoeken wil in het aantal schoten, dan in de kracht van het enkele schot.

De Generaal VON REICHENAU betoogt nu, en wil, door den uitslag mede te deelen van een reeks van proeven, aantoonen, dat het verlangde bereikt kan worden door een kanon van 5 cM. kaliber, dat, met brisante stof gevulde granaten verschiet van 2 KG. gewicht, bij

¹⁾ Hieruit de conclusie te trekken, dat ook de Generaal ROHNE het afschaffen van de granaatkartets zou voorstaan, ware onjuist. Een artikel in de Jahrbücher f. d. d. A. u. M. van de maand October j.l. bewijst wel het tegendeel.

een aanvankelijke snelheid van 650 M. Het kanon is lang 45 kaliber; het afgelegde stuk weegt zonder schilden \pm 600, met schilden \pm 750 KG. Van de projectielen kunnen, naar wij vermeenen, 144 in een caisson-achterwagen geborgen worden; het aantal springstukken van een granaat bedraagt ongeveer 100 ¹⁾.

Wat de uitwerking van het vuur met deze projectielen betreft, zegt VON REICHENAU: „Die Brisanzgranate und unvermutheter und überraschender Weise sogar die 5 cM. Brisanzgranate spricht eine furchtbare Sprache; sie zerreisst das lebende und sie zertrümmert das todte Material — mag die Batterie gepanzert, oder mag sie ungepanzert sein”. Meer waarde zal intusschen aan de bij proeven verkregen uitwerking moeten worden toegekend.

Het werkje „Ergänzung” vermeldt den uitslag van vijf vuren tegen verschillende artillerie-, van zeven vuren tegen infanteriedoelen. Van de eerste beschouwen wij het derde der tabel. Het doel bestond daarbij uit een stuk, voorzien van schilden en een daarnaast opgereden gepantserden caissonachterwagen van Fransch model, met zeven bedieningsmanschappen. Op dit doel werd eerst geschoten met granaatkartetsen uit een kanon van 7.5 cM.; ter wille van de uitkomsten werd dit vuur met behulp der telefoon geleid. Gebruikt werden 4 schoten voor het inschieten, en daarop 15 granaatkartetsschoten gedaan, welke springpunten normaal kwamen te liggen. Bij dit vuur troffen 7 kogels de schilden van het kanon, 6 kogels en 2 springstukken den caisson, zonder het materieel ernstig te beschadigen; bedieningsmanschappen werden niet getroffen.

Vervolgens werden tegen het zelfde doel 52 granaten van 5 cM. verschoten; de afstand bedroeg, als bij het eerste vuur, 2800 M. Het geheele aantal treffers was 480, waaronder 4 door volle projectielen. Het stuk en de caisson waren onbruikbaar gemaakt, de 7 bedieningsmanschappen buiten gevecht gesteld, 3 dezer waren als verscheurd. Het verschil in uitkomsten bij de twee vuren is groot; en het overwicht van het granaatkanon valt te meer in het oog, als wij nagaan, dat dit $52 \times 2 = 104$ KG., de andere vuurmond $(15 + 4) \times 6 = 114$ KG. aan meegevoerde munitie verschoot.

Van de vuren tegen infanterie vermelden wij de volgende. Tegen 25 liggende tirailleurs werden op 1000 M. 20 schoten gedaan; getroffen 22, d. i. 88 %. Een baksteen muur, hoog 1.50, dik 0.4 M., werd bezet door 20 vurende tirailleurs, die slechts met het hoofd boven den muur uitstaken; op 2300 M. werden 41 schoten hiertegen afgegeven. Behalve belangrijke beschadigingen aan den muur toegebracht, waren 12, d. i. 60 % der manschappen getroffen met 52 treffers. Twee machinegeweren met 6 man bediening en 1 sectiecommandant vormden een derde doel;

¹⁾ Voor de volstrekte juistheid van deze, uit verschillende bronnen verzamelde gegevens kan niet worden ingestaan.

24 granaatschoten, op 1300 M. gedaan, stelden 4 man, d. i. 57 % der bediening buiten gevecht; onder hen bevond zich de sectiecommandant, een ander man was verscheurd. De moreele werking, door den aard der veroorzaakte wonden in het leven geroepen, zal niet vergeten mogen worden. Deze opgaven mogen voldoende zijn; de vraag is echter gerechtvaardigd of een gelijk gewicht aan granaatkartetsen, verschoten tegen deze infanteriedoelen, geen grooter uitkomst zou hebben opgeleverd.

Aangezien VON REICHENAU het geheele in de gevechtlinie aanwezige personeel gedekt opgesteld wil zien, worden ook de caissonachterwagens gepantserd, en komen deze in de stelling as aan as met het stuk te staan. Ook in de marschcolonne wordt daartoe elk stuk onmiddellijk door een caisson gevolgd, die tegelijk met en naast het stuk oprijdt. De sectiecommandanten en stukcommandanten moeten zich dekken achter de schilden van stukken en caissons; voor den batterijcommandant wordt een afzonderlijk, licht draagbaar schild medegevoerd. Dat geen paarden in de stelling mogen blijven en niet dan het bepaald benodigde personeel zich hier ophouden mag, ligt voor de hand. Op grond der bekende beweegredenen, die trouwens voor elk stelsel van snelvuurgeschut gelden, wil VON REICHENAU de batterij uit 4 stukken doen bestaan. Op de omstandigheid, dat de schilden het mogelijk maken de tusschenruimten tusschen de stukken te verminderen, en het hieruit voor bepaalde omstandigheden voortspruitende tactisch voordeel werd reeds gewezen.

Ofschoon het tactisch gebruik, dat VON REICHENAU van het granaatkanon gemaakt wil zien met dat van snelvuurgeschut in het algemeen veel overeenkomst heeft, leidt het mindere gewicht van het stuk toch tot voldoende wijzigingen om dat gebruik in het kort na te gaan.

De Generaal VON REICHENAU deelt de overtuiging, dat infanterie niet tegen eene stelling kan oprukken, zoolang de artillerie in deze laatste niet tot zwijgen is gebracht; en hij hecht aan den geschutstrijd als eerste phase van elk gevecht meer geloof dan in onze dagen veelal geschiedt. Wat de artillerie van den aanvaller betreft, wordt toch veel eer geleerd, dat deze zich heeft af te vragen, welk doel zij bevuren moet om de tactische eischen van het gevecht telkens weder op de meest doelmatige wijze te dienen, en dat dit beginsel staat boven de vraag, waar bevindt zich 's vijands artillerie. En de verdediger zal zeker zijne artillerie niet in een geschutstrijd mogen doen verloren gaan; hij zal die beter kunnen gebruiken. Intusschen ook, deze laatste opvatting sluit een strijd van grootere of kleinere artilleriemassa's, hetzij dan in den aanvang of in den loop van het gevecht geenszins uit, en van dien strijd mag, waar de bewapening uit vuurmonden met schilden bestaat, getuigd worden, dat de beslissing van de directe treffers met granaten afhangt, zoodat het kunnen beschikken over een groot aantal dezer projectielen, zij het ook van een kleiner kaliber, zeker wenschelijk is.

De schilden zullen ook in andere opzichten hun invloed doen gevoelen. Het infanterievuur zal toch aan de, van schilden van voldoende sterkte voorziene stukken in het algemeen weinig of geen kwaad kunnen doen, en evenmin kunnen dit de machinegeweren, die men in den laatsten tijd aan de infanterie ziet toegevoegd. Juist deze laatste wapenen zouden op kleinere afstanden voor ongepantserde artillerie zeer gevaarlijk kunnen zijn; voor die met schilden echter niet, ook deze kogels slaan niet door. De artillerie daarentegen, die door de achter schilden gedekte kanonniers onder gunstige omstandigheden bediend wordt, zal zoowel tegen infanterie als tegen machinegeweren een vernietigend vuur kunnen afgeven.

Wat verder den, door den aanvaller te voeren strijd betreft, komt de taak van diens artillerie, in hoofdzaak, tweeledig voor. Een deel zal de batterijen van den tegenstander onder vuur houden en waakzaam zijn om dadelijk te kunnen optreden, waar deze, van welk punt ook, het vuur mochten openen; de overige batterijen steunen de infanterie bij den aanval, door hun vuur tegen de vijandelijke infanterie te richten. Een gedeelte dezer laatste batterijen zal daarbij verder met de infanterie moeten oprukken om aan deze den moreelen steun te verleen, die onmisbaar geacht wordt om den aanval te kunnen doorzetten.

Dit beginsel gold ook tot dusverre, maar de, van schilden voorzien zijnde artillerie zal hare opdracht beter kunnen vervullen. Zeker zal het ook nu nog vaak een zware taak zijn de nabij het doel gewenschte stelling te bereiken, maar eenmaal daar, zal het vuren althans mogelijk zijn, terwijl, bij afwezigheid van schilden, de stukken ook in die stelling aan het vijandelijk vuur op korten afstand bleven blootgesteld. Bovendien men kan zich gunstiger omstandigheden denken. Laat bij het voorwaarts gaan het terrein toe gedekt te naderen, worden dan, nog achter de dekking, de schilden opgericht, en de stukken verder met handen vooruitgebracht tot direct richten mogelijk is, dan vooral, zal deze artillerie een belangrijke, en nu niet alleen moreele steun voor de infanterie in de moeilijkste oogenblikken kunnen zijn. Voor deze handeling, en voor elk optreden, waarbij het stuk in meerdere of mindere mate met handen bewogen zal moeten worden, valt de wenschelijkheid van licht geschut weder in het oog. Nog kan eindelijk voor de batterijen, die de infanterie tot op korten afstand van de stelling volgden, de taak zijn weggelegd stand te houden en de eigen infanterie te dekken, waar de aanval afgeslagen mocht worden, of waar een tegenaanval volgt; maar ook deze opdracht zal eerst met goed gevolg vervuld kunnen worden, wanneer het in zulke oogenblikken zeker overstelpend infanterievuur de bediening niet treffen kan.

De voordeelen, die schilden voor de artillerie bij den aanval opleveren, zijn dus even belangrijk als veelzijdig van aard; maar ook de verdediger zal in het gansche verloop van den strijd er voordeelen van kunnen ondervinden. Bij den geschutstrijd zal dit het geval zijn, maar meer dan ooit geldt zeker, dat, als een dergelijke strijd al aanvaard

wordt, de verdediger toch nimmer zijne artillerie daarbij mag laten vernietigen. Zoodra blijkt, dat hij om welke redenen ook de mindere is, zal hij zijne batterijen moeten terugtrekken, om deze in den regel eerst weder in het vuur te brengen, wanneer dit met goed gevolg tegen de infanterie gericht kan worden. En kan hierbij verrassend worden te werk gegaan, dan zal de artillerie van den aanvaller, ofschoon zij zich gereed hield tot het aangaan van den strijd, zich eerst moeten inschieten, en dit dient nauwkeurig te geschieden, want slechts volle treffers, of de grootere stukken der in de onmiddellijke nabijheid springende granaten, kunnen de schilden deren; na de regeling van haar vuur moet zij dan nog voldoende treffers verkrijgen, om dat van den vijand te doen zwijgen, wat bovendien niet voor al diens stukken gelukken zal. Gedurende dezen tijd zullen zeker aan de tot den aanval oprukkende infanterie zware verliezen kunnen worden toegebracht. En wenschelijk zal het daarbij vaak voor den verdediger zijn het vuur niet te vroeg te openen of te heropenen, de opstelling niet te spoedig te verraden, niet te vuren vóór de vijand deze op korten afstand genaderd is. Dan toch vooral, zal de uitwerking van enkele nog strijdvaardige batterijen, bij kleinere afdeelingen ook die van stukken, zoo groot kunnen zijn, de indruk door de plotseling geleden, aanzienlijke verliezen zoo machtig, dat den uit het verband geraakten, oprukkenden troepen de moreele kracht ontbreekt om den aanval door te zetten.

Wanneer wij, op het door den Generaal VON REICHENAU ontworpen stelsel, een terugblik werpen, komen de grondslagen, waarop dit berust, ons voor in meerdere opzichten juist te zijn. Slechts met het geheel uit de uitrusting der stukken doen verdwijnen van de granaatkartets zou moeilijk kunnen worden medegegaan. Wij willen aannemen dat het waar is, „dass auch niedrige Infanterieziele sich mit der Granate sehr wirkungsvoll bekämpfen lassen”; de uitslag der genomen proeven toont het trouwens aan, maar daarmee is het beslissend woord geenszins gesproken. Eene vraag toch, van het hoogste belang is, hoe het staat met de dieptewerking van het projectiel. De schrijver wijst in het werkje „Ergänzung” op de uitkomsten, tegen meerdere infanteriedoelen verkregen, maar het valt op, dat geen dezer een diepte van eenige betekenis had. Te velde komen andere doelen voor; daar loopen de tirailleurs niet gericht, daar zal het vaak gewenscht zijn de strook, waarop deze en de naderbij gekomen ondersteuningstroepen zich bewegen, in haar geheel onder vuur te houden; dieptewerking zal tegen levende doelen in vele gevallen een bepaald vereischte zijn.

Voorts, al zullen de schilden wellicht ten gevolge hebben, dat vaak minder nauwgezet naar dekking in het terrein gezocht zal worden en men trachten zal den vijand weder meer direct te beschieten, niet altijd zal dit mogelijk zijn. Ondanks de schilden zullen daarom, nu als vroeger, gevallen voorkomen, dat een vijand beschoten worden moet, wiens juiste

opstelling niet bekend is, zoodat strooien, onveilig maken van diepe, tussehen bepaalde grenzen gelegen strooken, het eenige middel is. Hoe nu stelt de Generaal VON REICHENAU zich deze handeling met zijne granaten voor? Hoe zal verder geschoten worden op de ballons, waarmede in een komenden veldtocht zeker rekening gehouden zal moeten worden; hoe wordt ingeschoten, als het doel achter een weeke, moerassige terreinstrook is opgesteld, welker bodem de granaat niet tot springen brengt; en welke uitwerking zal verkregen worden, als onder dergelijke omstandigheden, ondanks den kleinen invalshoek, de granaten niet opspringen, maar doordringen in den weeke bodem? Voor al deze gevallen komt de granaatkartets onmisbaar voor.

Mogen wij onze beschouwingen tot eene gevolgtrekking doen leiden, zoo zou deze dan ook luiden:

schilden zullen voor het materieel der veldartillerie onmisbaar zijn, zij moeten afdoende sterk gemaakt worden, om bestand te zijn tegen de verschillende soorten van infanterie- en granaatkartetskogels;

de groote gewichtsvermeerdering, die hieruit voortvloeit, zal het aanvaarden van een kleiner kaliber, dan het nu als normaal geldende van 7,5 cM., wenschelijk doen zijn;

intusschen zal bij die kalibervermindering niet zoo ver gegaan mogen worden, dat granaatkartetsvuur onmogelijk wordt; het minimale kaliber, waarbij de granaatkartets eene voldoende waarde voor de praktijk behoudt, komt dus als het meest gewenschte voor.

Wat de munitie betreft, zal dan de granaat gebezigd moeten worden tegen in batterij staande artillerie, welker schilden dekking verleenen aan het bedienende personeel, terwijl dit projectiel verder het gewenschte zijn zal tegen marcheerende colonnes en vaak ook tegen andere, zich bewegende doelen. De granaatkartets zal toepassing vinden bij de beschieting van levende doelen, welke in verspreide en diepe formatie zich bewegen of zijn opgesteld, voorts, waar strooien de eenige mogelijke vuurwijze is. Een en ander zou doen voorstellen den munitievoorraad voor de helft uit granaten en voor de andere helft uit granaatkartetsen te doen bestaan.

Zal het nu mogelijk zijn, een stelsel van snelvuurgeschut in het leven te roepen, dat, ontworpen op grondslagen als de bovenstaande, aan naar billijkheid te stellen tactische en ballistische eischen voldoet? Wij bieden de vraag den technici ter beantwoording aan; het resultaat van hun overwegen komt ons voor, voor de bewapening der veldartillerie, van het grootste belang te zijn. Het vermogen van het bij de vestingartillerie in gebruik zijnde kanon van 6 cM. geeft, naar het ons voorkomt, hoop op een goeden uitslag. Wat de uitwerking, en in het bijzonder die der granaatkartetsen, betreft, zou het groote aantal te verschietsen projectielen de geringere uitwerking van elk dezer moeten vergoeden.

Bij het verzenden van dit opstel komt ons eene derde brochure van den Generaal von REICHENAU in handen, getiteld „Stahlgeschoss und Schutzschild". Nieuwe denkbeelden brengt dit geschrift niet; de wedijver tusschen de groote firma's op het gebied der geschutconstructie in de Rijnprovincie komt er scherper in uit; waar het uitsluitend om de zaak te doen is, kan deze ons echter geen belang inboezemen. Ook na het lezen en overwegen van de hernieuwde aanbeveling van het granaatkanon, vermeenen wij bij onze hierboven neergeschreven conclusiën te kunnen volharden.

O.

Handwritten text, mostly illegible due to bleed-through from the reverse side of the page. The text appears to be a continuation of the article or a separate note, but the characters are too faint and overlapping to transcribe accurately.

Een en ander op cavaleristisch gebied.

EEN HERDRUK VAN HET VELDDIENST-VOORSCHRIFT.

In de aankondiging van den herdruk van het Voorschrift op den Velddienst van 1896, voorkomende in het *Recueil Militair* van dat jaar, leest men, dat met het oog op de groote bezwaren, verbonden aan de invoering van nieuwe voorschriften voor den Velddienst, de bestaande vorm en redactie zooveel mogelijk zijn behouden.

De vraag is hier misschien gewettigd, of de bezwaren, aan eene herziening verbonden, wel van te veel gewicht mogen worden geacht, bijaldien:

- 1°. In het Voorschrift bepaalde fouten zijn te verbeteren, onpractische bepalingen zijn te herzien of tegenstrijdigheden zijn op te heffen, en
- 2°. Vereenvoudiging mogelijk is, want „Im Kriege verspricht nur Einfaches Erfolg”, zooals terecht in het Duitsche „Exerzir-Reglement für die Kavallerie” te lezen staat.

In verband met het bovenstaande neem ik dan ook de vrijheid, enkele opmerkingen — het gevolg van een jarenlange praktijk in den velddienst bij de veld-eskadrons — over ons Velddienst-Voorschrift te doen volgen. Want het is natuurlijk, dat men bij de toepassing, in de praktijk, in de allereerste plaats de onduidelijkheden, wrijvingen, enz., waartoe een voorschrift aanleiding kan geven, moet bemerken, terwijl deze veelal in de studeer cel of bij oefeningen op de kaart onopgemerkt blijven.

Het belangrijkste gedeelte van onzen dienst te velde is zeer zeker de verkenningsdienst (ophelderingsdienst). Het hoofdstuk, dat hierover handelt, is misschien wel als het minst goed geslaagde van het Voorschrift aan te merken. Een ieder, die in de praktijk dit hoofdstuk heeft moeten toepassen, of wel theorie met het kader er over heeft gehouden, heeft dit bij herhaling moeten bemerken. De tegenstrijdigheden, de onduidelijkheden zijn vele. Het kan geen nut hebben in een herhaling te treden van hetgeen daarover reeds in dit Tijdschrift door LANSIER is opgemerkt. Een ieder, die belang in ons Wapen stelt, heeft zijne artikelen gelezen en herlezen. Duidelijk en juist omschreven heeft LANSIER de vele leemten en tegenstrijdigheden, de onlogische bepalingen aangetoond, en het zou stellig aan hem toevertrouwd zijn, zijne beschouwingen in den vorm van een „Voorschrift” te kleeden, waarmede het Wapen zeer zeker zou zijn gebaat.

Het hoofdstuk „Voorpostendienst” is voor den cavaleriedienst onpractisch. Stelselmatige voorposten toch, zullen voor ons zeer hooge uitzondering zijn, eigenlijk wel nooit in toepassing komen. Regel zal wel zijn, een voorposten-eskadron, dat rechtstreeks eenige posten vooruitschuift. Maar dan is het ook wenschelijk, dat dit gedeelte bv. in den geest van de Deutsche „Felddienst-Ordnung” worde gewijzigd. Wij moeten geen zaken beoefenen, die in de practijk niet zullen voorkomen, en daartoe reken ik stellig het onpractische gedoe met de veldwachten. Onpractisch, omdat de pelotons een te geringe sterkte hebben om een veldwacht te kunnen uitzetten, want die pelotons zullen na een paar dagen stellig niet sterker zijn dan ± 20 paarden. (Op papier zullen ze allicht sterker zijn, maar daar heeft men te velde niet veel aan). Voor 2 veldwachten zou dan vrijwel een geheel eskadron moeten worden opgelost. Beter houdt men dan 3 pelotons bijeen en lost 1 peloton in posten op. Maar zelfs, indien dit hoofdstuk voor den cavaleriedienst behouden blijft, kan het zeer worden vereenvoudigd.

Wat is bv. toch het nut van de vele soorten van posten, die het Voorschrift er op na houdt? Theorie, waarmede wij de arme hersenen van het kader opstoppen! (verstoppen?) Ten slotte is toch het doel van al die posten het zelfde, nl. tijdige waarschuwing en zich den vijand zoolang mogelijk van het lijf houden. Voor het laatste vindt de post zijn kracht in de karabijn, en dat men die afwijzende kracht niet te laag behoeft te schatten, bewijst wel de krijgsgeschiedenis, o. a. de ondervinding van de Deutsche cavalerie aan de Loire. Men leze hierop HÖNIG's „Volkskrieg” eens na, om te zien welke verbazende moeilijkheden aan de Deutsche verkennende cavalerie werden in den weg gelegd, doordat de patrouilles telkenmale stuitten op, soms slechts door enkele schutters bezette afscheidingen, huizen, tuinen; moeilijkheden, die zóó groot bleken te zijn, dat het Hoofdkwartier vele dagen in den blinde tastte en bv. steeds ten onrechte dacht aan een omtrekking van den linkervleugel, en dit, terwijl de Deutsche cavalerie toch zeer hoog stond in quantiteit en in qualiteit en bovendien reeds 4 maanden oorlogs-ondervinding had.

Met het oog op de vuuruitwerking en ook o. a. tot sparing van paard en man, moeten dan ook de dubbelposten (vedetten) voor de cavalerie verdwijnen, om plaats te maken voor den „post”, bestaande uit eenige ruiters en een commandant.

Om te doen zien, dat het onderscheid in verschillende posten louter „theorie” is, wil ik eens eene vergelijking maken tusschen het voorgeschrevene voor den gedetacheerden post en voor den korporaalspost (§§ 210 en 213).

„Bij den korporaalspost houdt de commandant voortdurend toezicht”. Une vérité à la Palisse, die echter voor den gedetacheerden post niet noodig blijkt te zijn. Beide posten stellen een man op den uitkijk te voet of te paard (waarom niet: in een boom of op een dak?), maar terwijl deze bij den korporaalspost in den regel om het uur wordt

afgelost, is dat voor den gedetacheerden post niet bepaald. Bij den korporaalpost „houdt één man de paarden vast”; dit „belangrijke” punt is bij den gedetacheerden post niet geregeld. De paarden van den korporaalpost, die langer dan 6 uren uitstaat, mogen „beurtelings worden omgezadeld, gedrenkt en gevoerd”; bij een gedetacheerden post, die daarvoor minstens evenveel kans heeft — niet. Bij den gedetacheerden post „handelt de commandant overigens naar de, van den veldwacht-commandant ontvangen, bevelen”. Zou dit niet evenzeer voor den commandant van een korporaalpost het geval zijn? Het voorgeschrevene in § 213 „bij onraad wordt evenwel onmiddellijk opgestegen” is in den regel foutief.

Maar genoeg reeds, om aan te toonen, dat dit alles maar „theorie” is.

Men zoek dan ook geenszins kracht in „gedragsregels”, maar veel meer in het vormen van „denkend” en „handelen durvend” kader. Een wachtmeester of korporaal, die uit zichzelf handelen durft (b.v. ook in den inwendigen dienst), zal wel eens iets verkeerd doen, maar wat komt dat er ten slotte op aan? Daardoor zal hij juist leeren. Maar zoolang wij zoo iemand de stereotiep-militaire phrase toevoegen: „Je hebt niet te denken, je hebt maar de orders op te volgen”, zoolang zullen wij machines kweken, die „gedragsregels” noodig hebben om hun te vertellen, „dat zij toezicht moeten houden” of „dat zij de paarden door één man moeten laten vasthouden”.

Noode mist men echter een bepaling, met vette letter te drukken, in den geest van: „De commandant van een post is persoonlijk verantwoordelijk, dat zijn post en het troepengedeelte, dat hij moet beveiligen, niet worde overvallen.”

Aan „teekens” en aan „het woord” is niet veel waarde te hechten. Zij zijn vrijwel overbodig, teekens geven licht aanleiding tot vergissingen. Bovendien een roepteken kent ieder mensch vanzelf en het vaststellen van een ander roepteken kan slechts verwarring stichten. Een herkenningsteeken is overbodig, want er is geen nadeel aan verbonden om — zelf gedekt zijnde — een patrouille zoo dicht bij te laten komen, dat men haar c. q. als vijand kan herkennen, en er dan op te vuren — integendeel! Het woord is ook overbodig, want de aangeroepene weet al dadelijk, of hij tegen een eigen of een vijandelijken post aanrijdt (wiedaar, werda, qui vive,) en zal dus, als hij vijand is, of attakeeren of keert maken, maar geen onnut discours over „het woord” beginnen.

§ 199 geeft aanleiding tot versnippering; de voorloopige posten zijn overbodig. Beter is het volgende: Vanaf het voorposten-detachement zendt de veldwacht-commandant patrouilles in het voorterrein. (Waarom daarmee te wachten?) De spits — in den regel 6 man — splitst zich en stelt zich als posten op, op de plaatsen door den commandant aangegeven. (De veldwacht bevindt zich dan al dadelijk in den toestand, waarin zij 24 uren zal blijven, nl. patrouilles vooruit en 2 (korporaal)posten, ongeveer op de juiste plaats, waaruit dus reeds dadelijk het overbodige van voorloopige posten blijkt.) De veldwacht-commandant gaat zoo

spoedig mogelijk de juiste plaats der posten vaststellen en deze zoo noodig met een of meer ruiters versterken.

§ 240, 1°. zou ik willen lezen, als volgt:

(Met vette letter): De commandant van de spits is persoonlijk verantwoordelijk, dat de colonne, welke hij moet beveiligen niet in verrassend werkzaam infanterievuur komt van voorwaarts of schuins voorwaarts (binnen \pm 1000 M.).

De cavaleriespits bestaat in den regel uit een officier en 6 à 8 ruiters. De spits gaat sprongsgewijze vooruit van het eene waarnemingspunt naar het andere. In open terrein, en wanneer bewoonde oorden, hoogten, bosschen enz. moeten worden verkend, wordt de afstand vergroot, in bedekt terrein verkleind. Van de spits blijven steeds 1 à 2 ruiters op den hoofdweg, 1 à 2 ruiters rechts en 1 à 2 ruiters links in het terrein tot ongeveer 500 M., allen in gezichtsverband. Altijd wordt eene kleine patrouille van 1 à 2 ruiters (de meest intelligente, met scherpe oogen) van de spits uit, naar gewichtige punten vooruitgezonden (hoogten, défilés, bewoonde oorden, wegenknoopen). Tot het doorzoeken van boschranden, hoogten, enz. verder dan \pm 500 M. zijwaarts van den hoofdweg, worden afzonderlijke patrouilles van 2 à 3 ruiters (doorzoekingspatrouilles) door den commandant van de spits uitgezonden, die na verkenning wederom bij de spits aansluiten. Het zal dus kunnen voorkomen, dat de geheele spits en zelfs een deel van den voortroep (het vooruitgeschoven gedeelte daarvan) is opgelost. Hoofdzaak is, dat de colonne voorwaarts en zijwaarts tot op minstens 1000 M. door een kring van „oogen” zij beveiligd. Zoo noodig, in bedekt terrein, zijn de karabijnen aan den slagriem, tot het doen van alarmschoten.

De ordonnansendienst is niet zeer cavaleristisch behandeld. Een tempo van $7\frac{1}{2}$ minuut is peuterwerk, zoo'n tempo rijdt niemand; het vereischt bovendien een horloge, een artikel, dat men in den troep weinig vindt. De bepaling „Twee kruisjes beteekent spoed, in welk geval uitsluitend draf gereden wordt” klopt niet met de vaststelling van een maximum van 5 KM. De vaststelling van maxima voor galop en draf (3 en 5 KM.) is trouwens onpractisch, ieder paard is verschillend. „Zoo noodig kan het draftempo worden uitgestrekt” is eene cavaleristische ketterij. Als men daaromtrent iets voorschrijft, zou het moeten zijn: „altijd langzaam draven”. Er is niets wat de paarden zoo affakkert, als hard draven.

Als een voorbeeld van een gewijzigde § 22 het volgende:

De snelheid regelt zich naar de krachten van het paard, den te doorloopen afstand, den toestand van den bodem, van het weer, enz. (In welk opzicht, is zaak van de bespreking bij de theorie, maar hoort in het Voorschrift niet thuis). Hoofdzaak blijft, dat het bericht zijn bestemming bereikt, in vreedstijd met een niet overnomen paard. Eén kruisje beteekent „langzaam”, afwisselend stap en draf in ongeveer

gelijke reprints. Twee kruisjes beteekent „snel”, lange drafreprints in langzaam tempo; drie kruisjes beteekent „zoo snel mogelijk” dus over kortere afstanden galop, over grootere zeer lange drafreprints.

Aangezien het nog dikwijls voorkomt, dat men zich bij minder juiste maatregelen beroept op het „Voorschrift”: „Het staat zus of zoo in den Velddienst” zou het misschien niet overbodig zijn, met vette letter aan het hoofd der Algemeene Bepalingen te drukken het gestelde in het Recueil Militair 1896, blz. 230:

„Hoewel er nu bij de aangebrachte wijzigingen naar is gestreefd aan den gewijzigden inhoud het karakter van een *Voorschrift* te geven, zoo heeft toch steeds het beginsel op den voorgrond gestaan om aan een ieder eene zoo groot mogelijke vrijheid van handelen bij de toepassing te laten, dat niemand zich in de door hem op een gegeven oogenblik het best geoordeelde wijze van handelen door het Voorschrift belemmerd kan zien.”

Uit den aard der zaak werd uit het Voorschrift slechts hier en daar iets aangehaald, maar toch wel voldoende om aan te toonen, dat vereenvoudiging en verbetering mogelijk en gewenscht is. Natuurlijk is het niet moeilijk, om in een aan de practijk getoetst voorschrift fouten en tegenstrijdigheden aan te toonen, terwijl de samenstelling van zoo'n voorschrift à priori groote bezwaren medebrengh.

IETS OVER DE LANS.

LANSIER pleit voor de invoering van de lans bij onze cavalerie; ook vroeger reeds gingen daarvoor stemmen uit het Wapen op. Alhoewel ik de argumenten, die in het algemeen voor de invoering pleiten, geheel deel, kan ik toch niet nalaten als mijne overtuiging uit te spreken, dat die invoering bij onze cavalerie totaal onmogelijk is. De rijkunstige eischen, daarover zijn voor- en tegenstanders het geheel eens, voor een lansruiter zijn zooveel hooger dan voor een sabelruiter, dat er voor onze militie niet aan te denken valt, voordat deze minstens 3 jaren dient, en nog!

En onze vrijwilligers dan? Zeker, er komen er meer dan voorheen, maar welke dan ook! LANSIER zegt zeer terecht „personeel, dat onze gelederen vult, maar niet versterkt”. Zeer velen maken zich schuldig aan diefstal en worden na eenige maanden te hebben gediend, na afloop van hun straftijd, uit den dienst verwijderd. Deze kosten het Rijk een aardige som aan premie, opleidingskosten en schuld, want in den regel verkoopen zij eerst nog al hun goed.

Om aan te toonen, hoe ernstig dit kwaad reeds is, een paar cijfers.

Sedert 1 Januari 1902 zijn van mijn eskadron wegens diefstal veroordeeld 7 huzaren, terwijl er een in voorarrest is; hiervan zijn reeds 3 uit den dienst verwijderd en is een tot de positie van milicien teruggebracht. Totaal dus 8, waarvan de diefstal is bewezen, in 10 maanden op eene totale sterkte van 80 huzaren (sedert 1 Januari aanwezig of

aanwezig geweest), zoodat dit per jaar een percentage van 12 geeft. Het is dus wel een kwaad, dat de aandacht verdient, niet alleen wegens de materiele schade, maar voornamelijk wegens het moreele gevaar voor de vele jonge elementen in de kazerne. Bovendien moet men nog de groote onbillijkheid begaan om den bestolene (in den regel een jonge man) buitengewone korting te geven, aangezien hij toch weer een mantel (laarzen, enz.) moet hebben.

Zeer dikwijls heeft de diefstal 's nachts plaats en wordt dan het goed van de voorgeschreven plaats weggehaald. Daar de bestolene het recht heeft om te slapen, kan hij er niet voor verantwoordelijk gesteld worden.

Niettemin is men verplicht hem van zijn karig tractement in te houden. Dit is een groote onbillijkheid, die echter niet is te ontgaan. Kan bewezen worden, dat de diefstal over dag heeft plaats gehad, zoo kan de kamerwacht daarvoor worden aangesproken. Deze toch, is verantwoordelijk en men is dus „gedekt”. Dit „gedekt” zijn brengt bijna altijd — wegens de inrichting van vele kamers — onbillijkheid mede, zoodat dit middel in den regel is te verwerpen.

Het eenige afdoende middel tegen diefstal is: preventief, dat er zoo min mogelijk slechte sujetten in dienst worden genomen, en repressief, dat de krijgsraden voor diefstal op de chambrée — wegens het groote moreele nadeel — de straffen meer in de richting der maxima opvoeren.

Door de hiervorengenoemde en andere oorzaken is het verloop dan ook enorm. Ten bewijze hiervan nog een paar cijfers.

Van 1 Januari tot 1 November waren bij het eskadron 28 korporaa's, hetgeen beteekent een verloop van 12 korporaa's van de 16 in 10 maanden; of per jaar 90 procent.

In dat tijdvak waren bij het eskadron 80 huzaren (blijvende, komende en gaande), op 1 Januari 43, op 31 October 49 man. Eene toename dus van 6 man. Het verloop bedroeg dus $74 - 43 = 31$ man, op een aanvangssterkte op 1 Januari van 43 man. Uitgedrukt in procenten per jaar ruim $86\frac{1}{2}\%$.

Bij dit toch reeds kolossale verloop moet nog gevoegd worden het personeel, dat hoewel op papier aanwezig, niet bij het eskadron is, waaraan men dus niets heeft en dat uit den aard van hunne bijzondere positie voor den velddienst minder geschikt wordt, nl. 4 huzaren, wegens diefstal voor den krijgsraad, 1 korporaal en 4 huzaren gedetacheerd bij de K. M. A., 3 huzaren aan de Rijschool en 1 bij het 6^e Regt Infanterie, totaal 1 korporaal en 12 huzaren.

Van de op papier aanwezige 49 huzaren, zijn er dus 12 gedetacheerd; en bovendien nog eenige geëmployeerd. (Officiers-oppassers, cantine, caissonrijder.)

Bij andere eskadrons is het natuurlijk vrijwel het zelfde.

Uit het bovenstaande blijkt genoegzaam, dat er van een kern van korporaa's en huzaren eigenlijk geen sprake meer is. De feitelijke kern wordt gevormd door de militie, deze blijft ten minste vrijwel den geheelen diensttijd aanwezig.

Het zal hieruit zelfs den grootsten voorstanders van de lans wel duidelijk zijn, dat, bij onze toestanden, aan de invoering daarvan niet valt te denken.

Moge bovendien het voorgaande er iets toe bijdragen, om de overtuiging ingang te doen vinden, dat de vrijwilligers hun tijd hebben gehad; dat kunstmiddelen, als hoogere handgelden, de gelederen wel tijdelijk vullen, maar niet versterken, en dat binnen niet te langen tijd de invoering van een langeren dienstdienst voor de militie bepaald noodzakelijk zal blijken.

Venlo.

R. VAN OVERVELDT,
Ritmeester 2^e Regiment Huzaren.

Het artilleriematerieel der „Rheinische Metall- waaren- und Maschinenfabrik” op de Dusseldorfer tentoonstelling.

Het is inderdaad merkwaardig, dat een fabriek, die, zooals de „Rheinische Metallwaaren- und Maschinenfabrik”, nog eerst korten tijd geleden werd opgericht, tot het herbergen van hare voornaamste producten zulk een ruim paviljoen behoefde, als waarover zij op de „Ausstellung

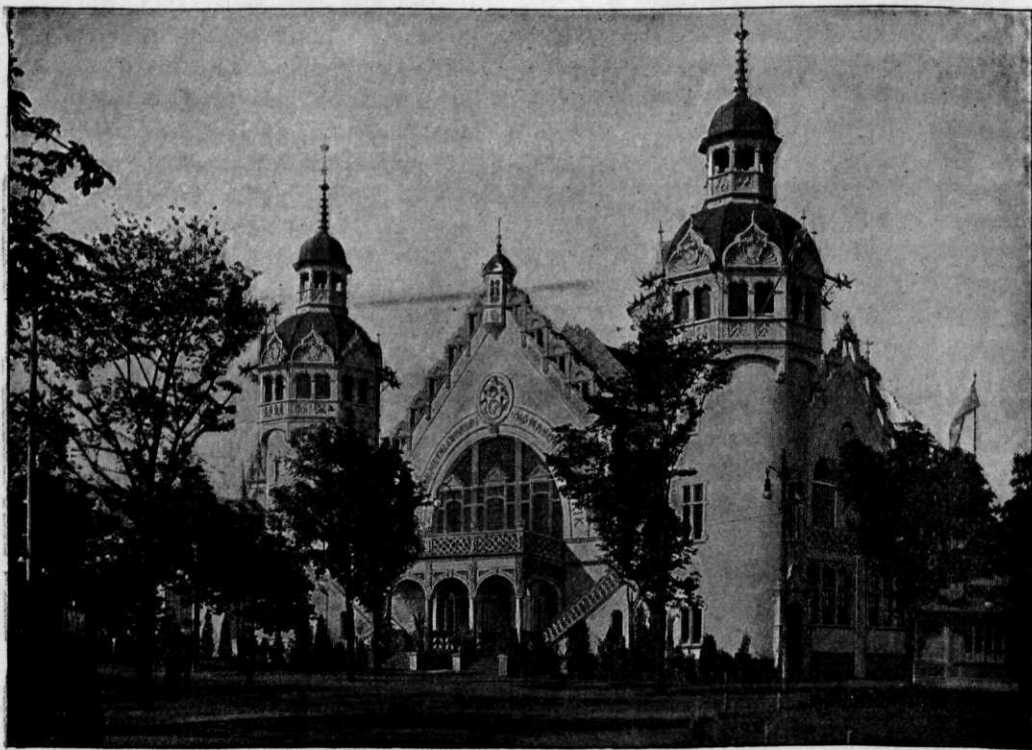

FIG. 1.

für Industrie, Gewerbe und Kunst” te Dusseldorf kon beschikken (fig. 1—3).

Na een bestaan van nauwelijks dertien jaren toont ons deze fabriek een kostbaren schat van zoovele voortbrengselen, welke getuigen van een ongebreideld vernuft, van een bewonderenswaardige wilskracht,

van een onvermoeiden ijver, voortbrengselen, die reeds thans een groote vermaardheid bezitten en een eerezuil stichten voor den tegenwoordigen voorzitter van den raad van toezicht, den Geheimen Baurath EHRHARDT.

Het is toch de heer EHRHARDT, die in het jaar 1889 de „Rheinische „Metallwaaren- und Maschinenfabrik” te Dusseldorf grondvestte, aan wien de snelle opbloei dezer fabriek grootendeels te danken is, niet het minst ten gevolge van zijne verschillende vindingen, die aldaar op gelukkige wijze in uitvoering kwamen, en waaronder het bekende „Pressverfahren” — het vervaardigen van holle lichamen zonder naad door persen van massieve staalblokken — eene eerste plaats inneemt.

In de laatste jaren heeft de „Rheinische” — zooals de onderwerpelijke fabriek in de wandeling wordt genoemd — zich met veel krachtsinspanning geworpen op de vraagstukken der artillerie-techniek, met name op het veldgeschutvraagstuk, en zij mag er trots op zijn bedoelde vraagstukken, in het bijzonder het laatstgenoemde, belangrijk nader tot hunne oplossing gebracht te hebben. Dat hare pogingen met goeden uitslag bekroond zijn geworden, blijkt uit het feit, dat EHRHARDT's veldmaterieel nergens ontbreekt, waar met het oog op eene verwapening der veldartillerie vergelijkende proeven worden genomen. En dat niet alleen; hare constructiën doen zelfs eene zeer ernstige concurrentie aan, aan de producten der beroemdste geschutfabrieken, aan die der firma's FRIED. KRUPP en SCHNEIDER. Hier en daar wist de „Rheinische” met den eerepalm uit het strijdperk te treden en waar dit niet het geval was, luidde toch het oordeel over haar materieel gunstig.

Het kan ons dan ook geenszins verwonderen, dat in het paviljoen der „Rheinische” aan haar veldmaterieel eene eerste plaats was ingeruimd. Uit het ontbreken van het eigenlijke vesting- en kustgeschut mag men echter niet afleiden, dat de fabriek zich met de vervaardiging van deze geschutsoorten niet bezighoudt. Wel veroorloven wij ons uit deze omstandigheid de gevolgtrekking te maken, dat men nog niet naar wensch geslaagd is in het construeeren van snelvuur-vesting- en kustgeschut, dat aan de hoogste hieraan te stellen eischen voldoet.

Als grondslag voor zijne geschutconstructiën heeft de Heer EHRHARDT aangenomen het stelsel met vuurmondterugloop; dit geldt zoowel voor het veldkanon als voor den veldhouwitser en voor het berggeschut. De voordeelen van bedoeld stelsel zijn den lezer bekend; onze zienswijze daaromtrent deelden wij ook in dit Tijdschrift reeds mede.¹⁾

Voorts stelt de constructeur het gebruik van geschutschilden als een gebiedenden eisch. Omtrent zijne opvattingen ten aanzien van deze aan gelegenheid verspreiden de jongste brochures van den Generaal von REICHENAU, den artilleristischen medewerker der fabriek, het noodige licht.²⁾

1) Zie: „De Militaire Spectator” No. 1, 1902.

2) „Einfluss der Schilde auf die Entwicklung des Feldartilleriematerials und der Taktik.”

„Ergänzung zu: Einfluss der Schilde auf die Entwicklung des Feldartillerie-

Zoo eenigszins mogelijk zijn de onderdeelen van het veld- en bergmaterieel verkregen door toepassing van EHRHARDT'S persprocédé, o. a. ook de eigenlijke vuurmond. Langs dien weg heeft men zoowel het weerstandsvermogen kunnen verhoogen, als het gewicht van het samenstel kunnen verminderen.

Het is niet van belang ontbloot de normaalcijfers te leeren kennen, welke tot dusver door „de Rheinische” voor de constructie van veldge-

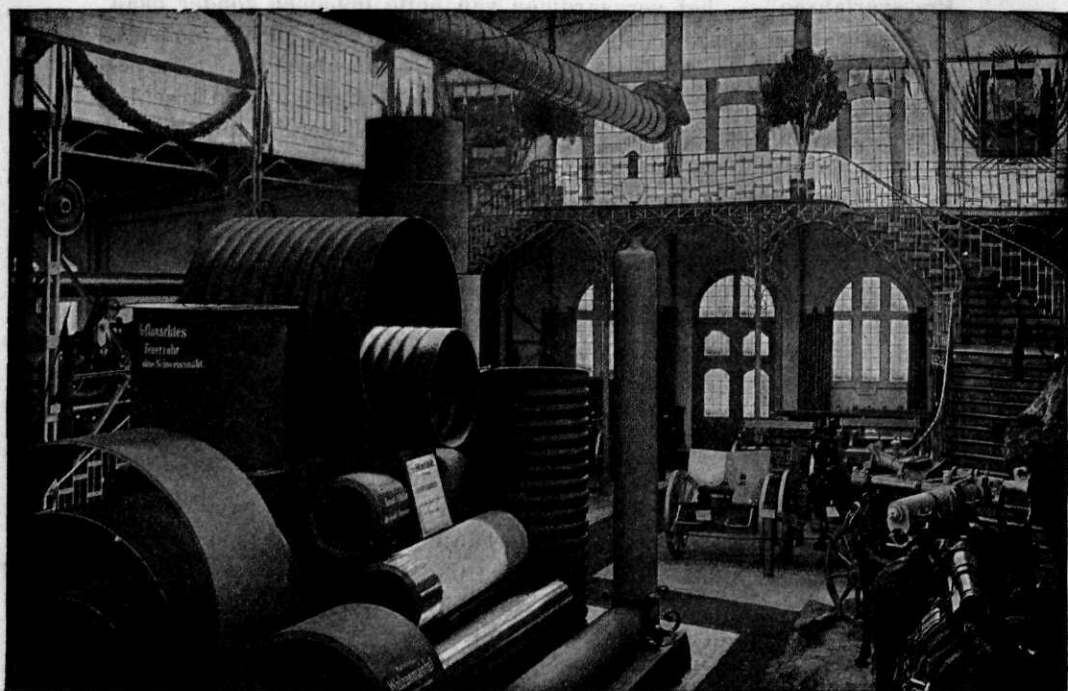

FIG. 2.

schut voor Europeesche toestanden worden aangenomen. Zij luiden, als volgt:

- gewicht van het afgelegde stuk 925—1000 KG.;
- „ „ „ opgelegde stuk 1650 KG.;
- aantal schoten in den voorwagen 36;
- gewicht van het projectiel 6,5 KG.;
- aanvangssnelheid 500 M.

Daarbij beschouwt men 7,5 cM. als het grootste normaalkaliber voor het veldkanon, in verband met de constructie der granaatkartets, die in

materials und der Taktik. Versuchsergebnisse.”

„Stahlgeschoss und Schutzschild. Eine neue Phase in der Entwicklung des Feldgeschützes.”

hoofdzaak beheerscht wordt door de belasting op de dwarsdoorsnede en de plaatsing van de vulkogels.

Wij mogen niet nalaten aan te stippen, dat de reeds genoemde Generaal von REICHENAU thans een kaliber van omstreeks 5 cM., alsmede het uitsluitend gebruik van brisantgranaten voorstaat, en wel, als een gevolg van de noodzakelijkheid om afdoend beschermende schilden toe te passen, in verband met het gewicht en dus de beweegbaarheid van het stuk. Een en ander wordt nader uiteengezet en toegelicht, aan de hand van practische resultaten, in de vorenbedoelde brochures.

Wel is waar mogen wij aannemen, dat de inrichtingen van EHRHARDT's snelvuurveldkanon, onlangs hier te lande in beproeving geweest, aan velen in hoofdzaak bekend zijn, maar niettemin achten wij het gewenscht ter wille van een behoorlijk verband in dit overzicht het principieele van die inrichtingen, zij het dan ook zoo beknopt mogelijk, te vermelden. Van een anderen kant beschouwd, biedt zich zodoende ook de gelegenheid aan enkele opmerkingen te maken, waartoe meer in het bijzonder ons bezoek aan de Dusseldorfer tentoonstelling en aan de werkplaatsen der „Rheinische Metallwaaren- und Maschinenfabrik” aanleiding heeft gegeven.

De „Rheinische” vervaardigt al hare vuurmonden van staal met uitnemende eigenschappen, vooral wat vastheid en taaiheid betreft.

Het ruwblok wordt eerst onder de smeedpers gebracht en daarna geperst volgens EHRHARDT's procédé, aldus van de ziel voorzien. Ten gevolge van deze bewerkingen wordt een kernbuis verkregen met aanzienlijk weerstandsvermogen tegen inwendigen druk; de metaallagen aan den zielwand bezitten eene buitengewone dichtheid, terwijl in het algemeen vastheid, taaiheid en veerkracht nog belangrijk zijn toegenomen.

Genoemde eigenschappen, zoozeer in het geschutmetaal gewenscht, maken, dat men kan volstaan met het leggen van een mantel om het achterste gedeelte van de kernbuis en dat dus het eigenlijke cercleeren achterwege kan blijven. Ook deze mantel wordt volgens EHRHARDT's procédé geperst; warm omgelegd, geschiedt de verbinding met de kernbuis door klemming.

De uitnemende hoedanigheid van het geschutmetaal maakt dit niet alleen bestand tegen de inwerking van de heete gassen van hooge spanning der moderne kruitsoorten, maar voorkomen ook, dat de vuurmond verbrijzeld wordt, indien een brisantgranaat in de ziel springt.

Die bewering wordt gestaafd door de volgende proef, waarvan de bewijsstukken op de Dusseldorfer tentoonstelling aanwezig waren. Een kernbuis, als bovenbedoeld, werd aan twee springproeven met 200 gram gesmolten pikrinezuur onderworpen. De beide plaatsn, waar de springlading was aangebracht, lagen op een onderlingen afstand van 480 mM. De inwendige middellijn der kernbuis bedroeg 78,5 mM., de uitwendige middellijn vóór de proef 140 mM. en ná de proef 150 mM., ter plaatse waar de springladingen waren aangebracht. De kernbuis was dus alleen

uitgezet.

De „Rheinische” past bij haar snelvuurveldgeschut drie sluitstukstelsels toe, en wel, de centrale schroefsluiting, de excentrische schroefsluiting en de horizontale wigsluiting. Aan eerstgenoemde, stelsel EHRHARDT, wordt door de fabriek de voorkeur gegeven.

Zoowel het eene als het andere stelsel laat eene groote vuursnelheid toe, doordien eene enkele krukbeving voldoende is om den vuurmond geheel te openen of te sluiten en gelijktijdig automatisch alle verrichtingen uit te voeren, opdat, onmiddellijk na het sluiten, het schot kan worden afgetrokken. Bovendien zijn alle vereischte veiligheidsmaatregelen getroffen.

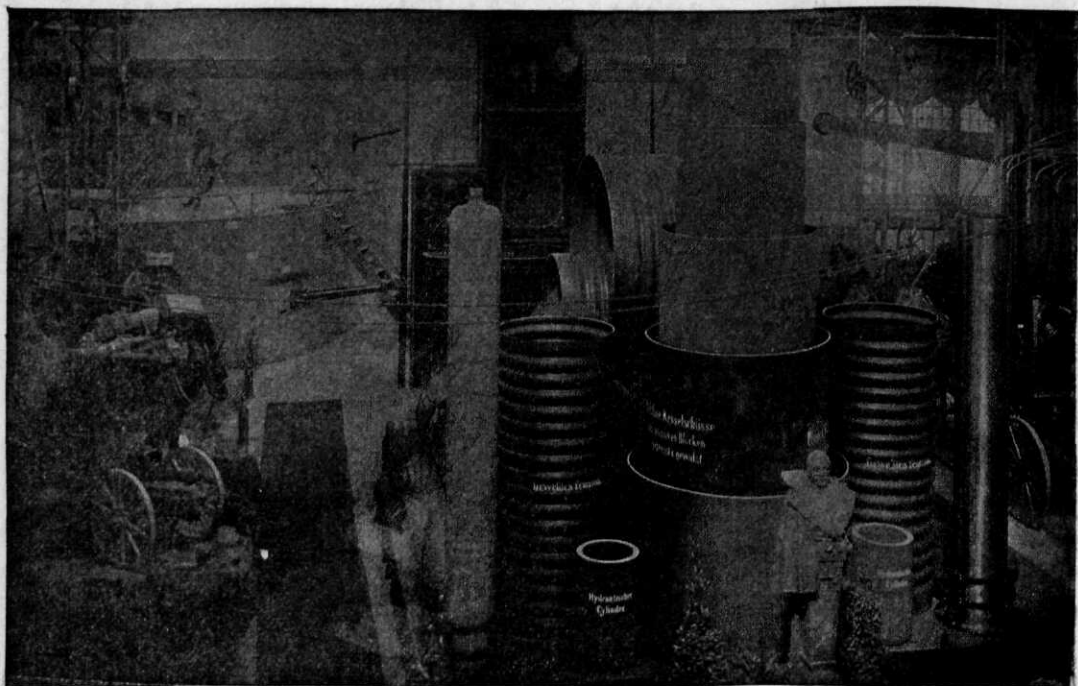

FIG. 3.

len getroffen. Zoo bewerkt een spaninrichting, dat de slagveer eerst gespannen wordt bij het aftrekken, terwijl niet kan worden afgetrokken, voordat de vuurmond volkomen gesloten is. Vooral bij snelvuursluitstukken moet een onvoorwaardelijke veiligheid van de bediening verzekerd worden, daar toch bij het snelle vuurtempo de gelegenheid ontbreekt om op allerlei bijzonderheden acht te slaan, waarop bij de gewone sluitstukken kan en moet gelet worden.

De bedoelde centrale schroefsluiting wordt door de fabriek „Kammverschluss” genoemd. Feitelijk heeft men ook niet te doen met schroefdraden maar met driehoekige verhoogingen, aangebracht op een ogievormig lichaam. Zoo treft men dan aan vijf kamvelden en even zoovele

gladde velden. De beteekenis van den ogievorm mogen wij als bekend veronderstellen.

De excentrische schroefsluiting, stelsel NORDENFELT, is nagenoeg dezelfde als de sluiting van het tegenwoordige Fransche veldgeschut. Wij brengen in herinnering, dat deze schroef wentelt in het achterstuk van den vuurmond en dus nimmer buiten haar ligplaats treedt, zoodat zij volkomen beveiligd is tegen het vijandelijke vuur en in het algemeen tegen beschadiging. In de schroef is het laadgat aangebracht; door de wenteling in den eenen zin wordt dit laadgat in het verlengde van de zielas gebracht, terwijl eene draaiing in tegenovergestelden zin het massieve gedeelte van het sluitstuk de ziel doet afsluiten. Aangezien de achterplaat van het sluitstuk nog eenigermate buiten den rand der ligplaats uitsteekt, is het mechanisme ook zeer afdoend beveiligd tegen het indringen van vuil en stof, waardoor de behoorlijke gang zou kunnen verstoord worden. Het eenige nadeel, hoewel van onbeduidende beteekenis, dat men aan de excentrische schroefsluiting zou kunnen toekennen, is, dat het achterstuk van den vuurmond een ietwat grooteren omvang moet verkrijgen dan bij andere stelsels. De aanzienlijke voordeelen, zoeven genoemd, doen dit geringe bezwaar echter geheel op den achtergrond treden, en wij zijn van meening, dat de Fransche veldartillerie ook in dit opzicht een navolgenswaardig voorbeeld heeft gegeven. Meer en meer verdringt de schroefsluiting de wig, waarin men de meening bevestigd mag zien, dat de schroefsluiting zich het best eigent voor snelvuurgeschut.

Met betrekking tot EHRHARDT's horizontale wigsluiting merken wij alleen op, dat geen enkel deel buiten den vuurmond uitsteekt, indien het sluitstuk geheel is ingebracht.

Ook omtrent de affuit dienen eenige bijzonderheden te worden aangestipt.

Zooals bekend is, maakt men bij EHRHARDT's veldgeschut met vuurmondterugloop gebruik van een hydraulischen rem en van spiraalveeren als voorbrenger. Maar ook heeft de „Rheinische” een stelsel geconstrueerd met wrijvingsrem, waarbij de terugloop wordt uitgeput door den weerstand van langs elkander wrijvende platen, respectievelijk bevestigd aan den terugloopenden vuurmond en aan de stilstaande affuit.

Wij betwijfelen, of dit stelsel wel levensvatbaarheid bezit, en achten het in elk geval overbodig, nu onomstootelijk bewezen is, dat de hydraulische rem oorlogsbruikbaarheid bezit, ondanks de betoogen à priori, zelfs van bekwame technici.

Verschillend ingerichte sporen of schoppen onder den affuitstaart, vast of opklapbaar, dragen het hare ertoe bij om aan het stuk den verlangden stabielen stand te verzekeren bij het afgaan van het schot.

Was tot voor korten tijd de uitschuifbaarheid van het cylindrische affuitlijf een kenmerk van EHRHARDT's veldgeschut, later heeft men ook niet uitschuifbare affuiten geconstrueerd, ten einde aan den wensch van sommige artilleriën te gemoet te komen. Eene dergelijke

niet uitschuifbare affuit is mede hier te lande in beproeving geweest.

In herinnering zij gebracht, dat de uitschuifbaarheid beoogt bij het schieten den afstand tusschen de steunpunten van raden en staart te vergrooten, aldus den affuithoek te verkleinen en daarmee den stabielen stand der affuit nog beter te waarborgen, dan alleen met rem en schop kan bereikt worden, vooral wat betreft het zijdelings uit de richting springen.

Bij de houwitseraffuit heeft men vanzelf den cilindrischen vorm van het affuitlichaam niet kunnen toepassen wegens de groote elevatiën, waaronder de houwitser moet kunnen schieten en de dientengevolge belang-

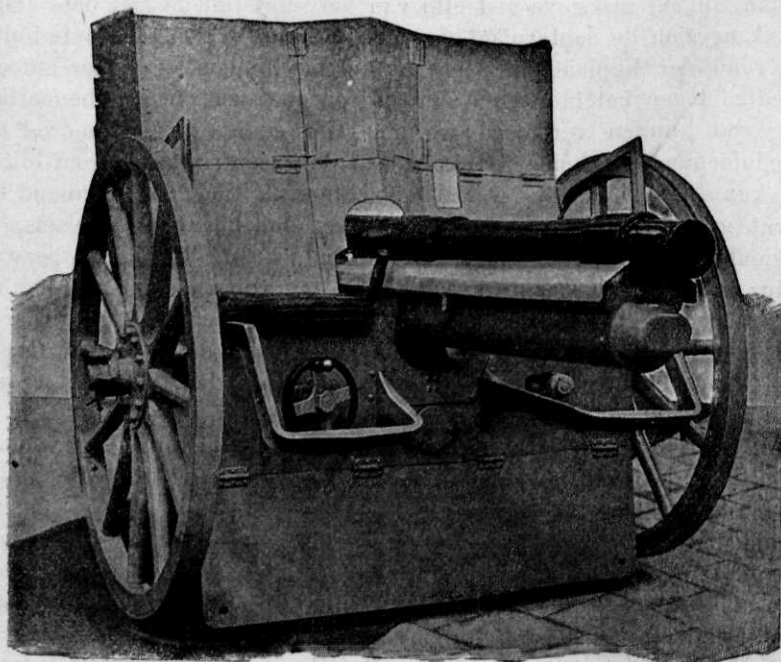

FIG. 4. Snelvuurveldgeschut, stelsel EHRHARDT, met „Kammverschluss" en opklapbaar pantserschild.

rijke daling van het bodemstuk. De houwitseraffuit heeft daarom den vorkvorm gekregen; zij- en dwarsstukken zijn echter weder cilindrisch, zoodat EHRHARDT'S „Pressverfahren" in ruime mate toepassing vindt.

De affuitschilden zijn vervaardigd van chroomnikkelstaal en hebben eene dikte van 3 mM. Opgemerkt zij, dat de Generaal VON REICHENAU deze dikte niet voldoende acht, maar van meening is, dat men, naar het Fransche voorbeeld, tot ongeveer 6 mM. zal moeten gaan. Wij brengen in herinnering, dat ook de KRUPP-schilden slechts 3 mM. dik zijn.

Nog moet worden aangeteekend, dat de zuigerstang van den hydraulischen rem eenigermate draaibaar is, ter vergrooting of verkleining van de openingen in den zuiger, en mitsdien ter regeling van de werking

van den rem, voornamelijk met het oog op het schieten onder de hoogere elevatiën.

Wat in het algemeen de richtmiddelen aangaat, deze bestaan uit een opzet-KORRODI en een vizierkorrel, beide aangebracht aan de bovenaffuit, zoodat zij niet deelnemen aan den terugloop en er dus onafgebroken op het doel gericht kan worden. Bij de nieuwste modellen is aan den opzet een kijker bevestigd.

Bedoelde richtmiddelen geven echter niet eene onafhankelijke richtlijn, zooals het Fransche veldgeschut en dat van SCHNEIDER-CANET. Men zal echter hiertoe moeten overgaan wegens de belangrijke voordeelen.

Figuur 4 stelt voor het snelvuurveldkanon van 7,5 cM. L/31 met centrale schroefsluiting. Het thans opgerichte schild is omklapbaar.

De affuit kan niet verlengd worden. Zij heeft een opklapbare spoor en houten raden.

Het snelvuurveldkanon van 7,5 cM. L/30 met excentrische schroefsluiting heeft een omklapbaar schild, dat op marsch als zitplaats dienst doet.

De affuit is uitschuifbaar. Zij is voorzien van een vaste spoor en stalen raden.

Eindelijk troffen wij een snelvuurveldkanon van 7,5 cM. L/31 aan met horizontale wigsluiting. Het schild wordt gevormd door twee rechthoekig omgezette platen, die draaibaar zijn om verticale scharnieren aan de leuning der aszitplaatsen, zoodat de breede schildvlakken ook evenwijdig aan de raden kunnen gesteld worden en in dien toestand de buitenleuningstukken van genoemde zitplaatsen vormen.

De affuit is niet uitschuifbaar, de spoor is opklapbaar, de raden zijn van hout.

Men zal uit het voorgaande ontwaren, dat bij de fabriek de bedoeling heeft voorgezeten verschillende modellen, als zoovele variatiën op haar stelsel, te geven om aan te toonen, dat zij in staat is aan de bijzondere wenschen der onderscheidene artilleriën te voldoen. Dit geldt, zoowel met betrekking tot de sluitmechanismen, als tot de inrichting van het affuittijf, de schilden, de spoor en de raden.

Omtrent de metalen raden zij nog aangeteekend, dat deze op verschillende wijzen geconstrueerd zijn. Zoo kunnen o. a. naaf en speeken uit één stuk geperst worden.

Desverlangd kunnen de affuiten voorzien worden van een radrem.

In figuur 5 is een snelvuurveldhouwitser van 10,5 cM. L/12, voorzien van centrale schroefsluiting, voorgesteld.

Wij vermeldden reeds, dat de affuit den vorkvorm heeft en niet uitschuifbaar is. Zij heeft een vaste spoor en houten raden.

Het schild is draaibaar.

Bij eene andere affuit voor den zelfden vuurmond kan de voorbrenger door middel van eene bijzondere inrichting afgeregeld worden.

Bij het verdeelbare berggeschut van 7,5 cM. L/14 is weder de centrale schroefsluiting toegepast.

De affuit is vorkvormig en niet uitschuifbaar. Dit laatste is ook niet noodig, gelet op het betrekkelijk geringe vermogen van den vuurmond en de vuurhoogte van slechts 0,7 M. Deze affuit heeft een vaste spoor en stalen raden.

Schilden zijn niet aanwezig, en te recht, daar zij toch, niettegenstaande

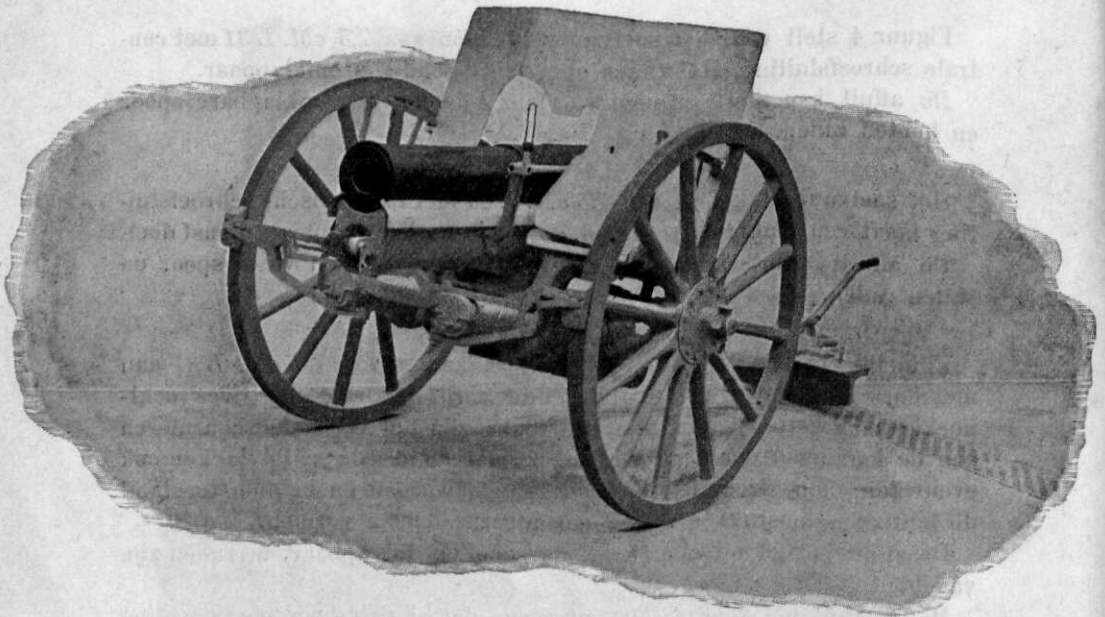

FIG. 5. Snelvuurveldhouwtser, stelsel EHRHARDT, voorzien van centrale schroefsluiting en draaibaar pantserschild.

de bediening knielt, geen behoorlijke bescherming zouden kunnen geven wegens de geringe vuurhoogte, tenzij men schilden van vrij groot oppervlak en mitsdien van aanzienlijk gewicht zou toepassen, waartoe men echter bij berggeschut niet mag overgaan.

Ter wille van het geringe gewicht en eene verdeling van de lasten over een niet te groot aantal muilieren, moet het berggeschut aan ballistisch vermogen niet weinig inboeten. Dit blijkt juist ditmaal duidelijk uit eene vergelijking met het veldkanon van het zelfde kaliber. Terwijl namelijk het veldkanon eene lengte heeft van 31 kalibers, is het bergkanon slechts 14 kalibers lang. Daardoor wordt het vuurmondgewicht van 325 à 390 KG. tot 140 KG. en het affuitgewicht van 600 à 625 KG. tot 236 KG. teruggebracht, terwijl het gewicht van het projectiel daalt van 6,35 à 6,5 KG. tot 5,3 KG. Ten gevolge van een en ander heeft het projectiel van het bergkanon slechts eene aan-

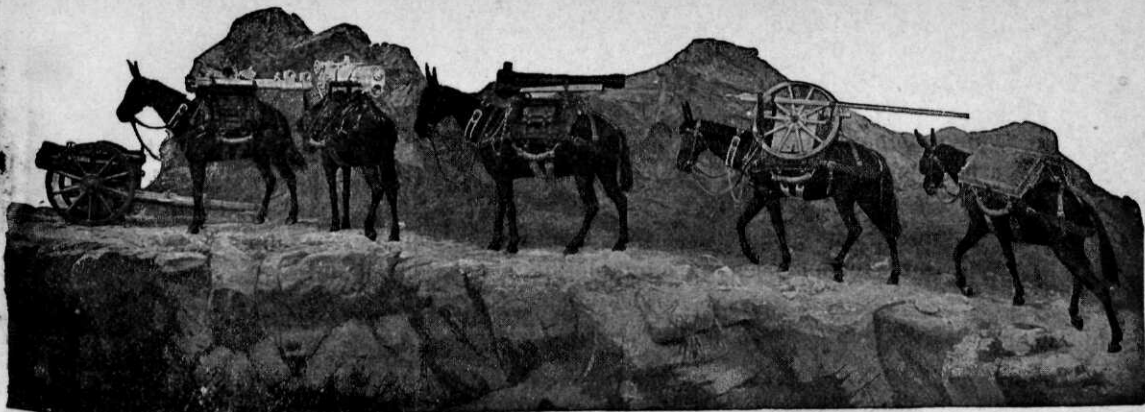

FIG. 6. Voorstelling van een op muilieren geladen bergstuk.

FIG. 7. Onderaffuit met toebehooren.

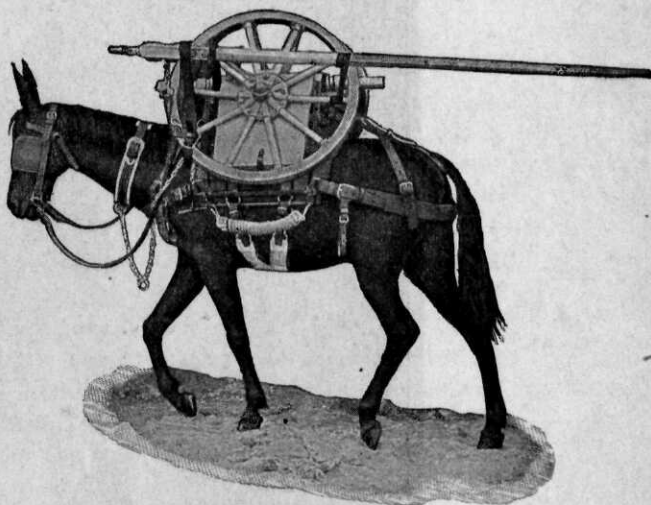

FIG. 9. Affuitas met raden, disselboom, twee kisten tot onderdeelen en eenig toebehooren.

FIG. 8. Vuurmond met sluitstuk en pantser voor de bovenaffuit.

FIG. 10. Twee munitiekisten.

vangssnelheid van 320 M. tegen 500 M. bij het veldkanon, zoodat het arbeidsvermogen van het projectiel aan de monding respectievelijk 28 MT. en 81 à 82,5 MT. bedraagt.

Figuur 6 geeft een voorstelling van een op muilieren geladen bergstuk met toebehooren en onmiddellijk benoodigde munitie. De lasten,

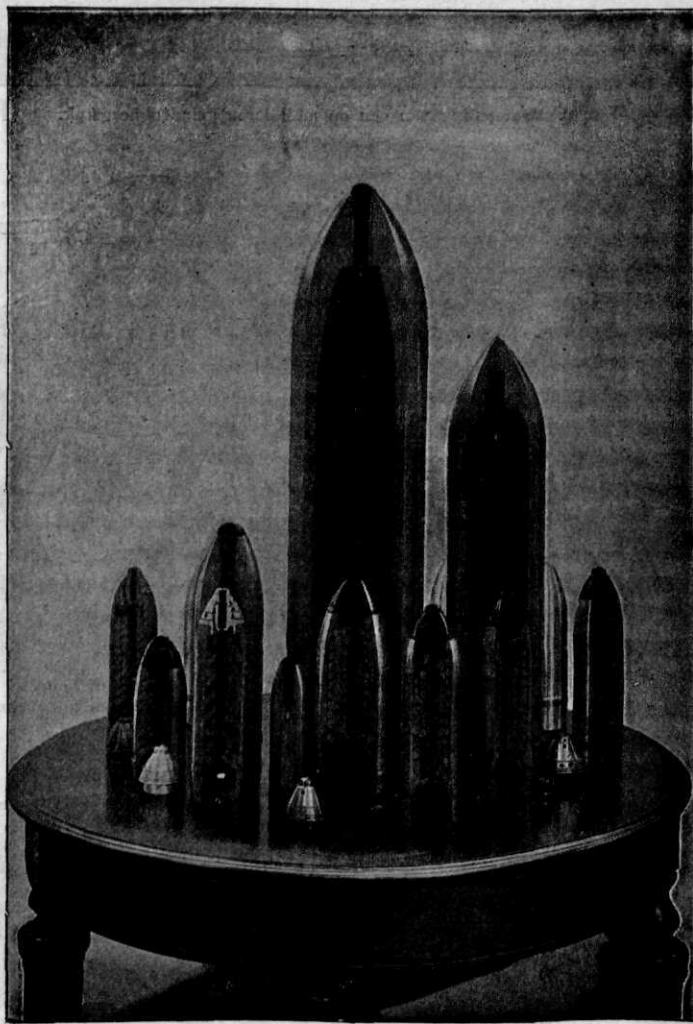

FIG. 11. Munitie.

alle lichter dan 125 KG., en dus niet te zwaar, zijn als volgt verdeeld:
 onderaffuit met toebehooren (fig. 7); in de cilindrische holle zijstukken
 zijn een wisscher en een draagboom geborgen;
 bovenaffuit met rem, voorbrenger en richttoestel;
 vuurmond met sluitstuk en pantser voor de bovenaffuit (fig. 8);

affuitas met raden, disselboom, twee kisten tot onderdeelen en eenig toebehooren (fig. 9);

twee munitiekisten (fig. 10).

Wij dienen nog een oogenblik stil te staan bij de munitie (fig. 11 en 12).

Alle granaatkartetsen zijn voorzien van een bodemkamer tot het op-

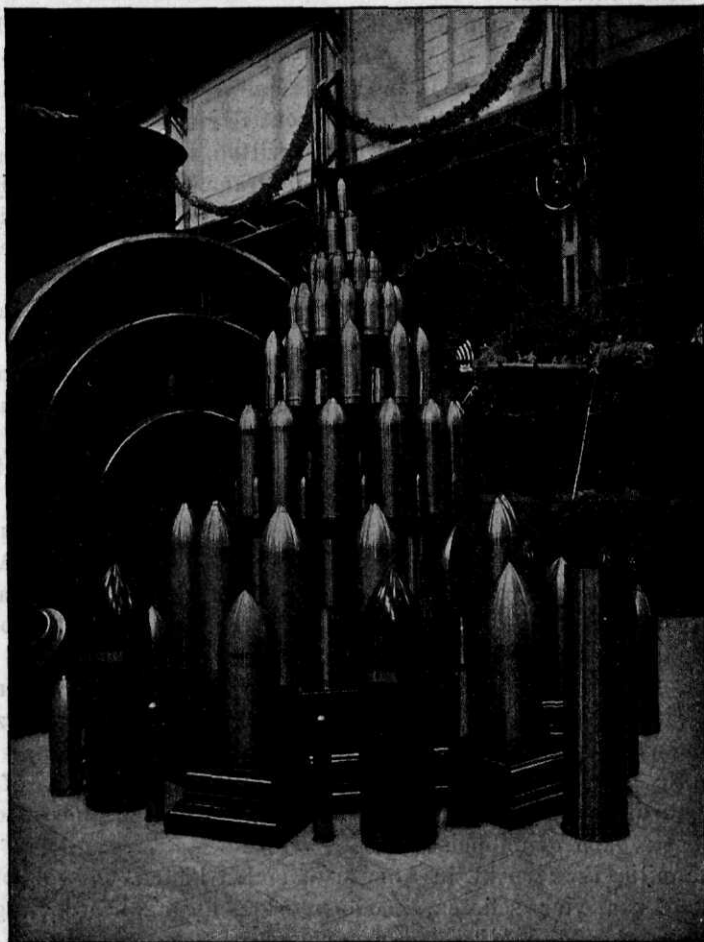

Fig. 12. Munitie.

nemen van de springlading en van een opgeschroefden kop met tijdschokbuis. De bus is geperst volgens EHRHARDT's procédé.

De vulkogels liggen in eene rookontwikkende stof, ter wille van eene goede waarneming van de springpunten.

De tijdschokbuis is van alluminium of van messing vervaardigd; in het eerste geval neemt de granaatkartets 300, in het laatste geval 275 kogels op van 10 à 11 gram.

Eigenaardig is de zoogenaamde „Wellenschrapnel”, waarbij namelijk op den binnenwand enkele ribben zijn aangebracht. Bedoelde ribben worden al dadelijk bij het persen verkregen, terwijl eene nabewerking overbodig is. De fabriek kent aan de granaatkartets met geribben binnenwand het voordeel toe van lichtheid wegens de geringe dikte van den wand, die niettemin grooten weerstand biedt tegen vormverandering in den vuurmond.

Voorts onderscheidt men brisantgranaten, die van eene springlading voorzien zijn, welke juist groot genoeg is om den dikken projectielwand te verdeelen in een zoo groot mogelijk aantal stukken, van voldoende gewicht om een levend doel buiten gevecht te stellen, en mijngranaten, die langer zijn en een dunnen wand bezitten, zoodat zij eene groote springlading kunnen bevatten. De brisantgranaat is voornamelijk bestemd voor het beschietsen van troepen achter dekkingen, de mijngranaat voor het vernielen van te velde voorkomende weerstand biedende doelen.

Ook deze granaatsoorten worden door persen uit speciaal staal vervaardigd.

Als springmiddel gebruikt men pikrinezuur of rookzwak kruit, in verbinding met een rookgevende stof met het oog op de waarneming van het springpunt.

De geschutlading wordt opgesloten in een metalen kardoeshuls, die of met het projectiel tot een patroon vereenigd is, of afzonderlijk wordt medegevoerd. Ter wille van eene snelle lading met gescheiden projectiel en kardoes, vervaardigt de „Rheinische” zoogenaamde „Ansetzkartuschen”; alsdan wordt het projectiel met behulp van de aanzetkardoes in den vuurmond geschoven, zoodat niet afzonderlijk behoeft te worden aangezet.

De kardoeshuls is van een messing-legeering of van staal gemaakt. Stalen kardoeshulzen hebben in zooverre de voorkeur, dat zij zonder nadere bewerking voor herhaald gebruik geschikt zijn.

Voor de geschutlading wendt men of zuiver schietkatoen- of nitroglycerinekruit aan, in den vorm van pijpen — zoogenaamd macaronikruit — strooken of dobbelsteenen.

De munitie is verpakt in korven of stalen kisten, en wel, bij hoeveelheden van vier schoten. Zoodoende kan de munitievoorwagen 36 à 40, de caisson 96 à 112 schoten opnemen.

Tot besluit verwijzen wij naar de gegevens op bladz. 55.

Volledigheidshalve moeten wij nog melding maken van het slechts korten tijd tentoongestelde snelvuurkanon van 5 cM., stelsel von REICHENAU, het zoogenaamde granaatkanon.

Tot toelichting moge dienen, dat de meergenoemde Generaal von REICHENAU langs den weg der redeneering gekomen is tot de noodzakelijkheid om het kaliber van het toekomstige veldgeschut vrij belangrijk beneden de 7 cM. te doen blijven. Als proefkaliber werd aangenomen 5 cM.

B E N A M I N G.	7,5 cM. L/31, veldkanon, met		10,5 cM. L/12, veldhouwiter.	7,5 cM. L/14, bergkanon.
	excentrische schroefsluiting.	centrale schroefsluiting.		
Kaliber	7,5	7,5	10,5	7,5
Vuurmondgewicht	390	375	335	140
Vuurhoogte	1,—	1,025	1,09	0,7
Elevatiegrenzen	- 7 + 17	- 7 + 17	- 10 + 43	- 15 + 27
Fijne zijdelingsche richting	3¼ R. 3½ L.	3¼ R. 3½ L.	3 R. 3 L.	3° 10' R. 3° 10' L.
Affuitgewicht	610	625	810	236
Gewicht afgelegd stuk	1000	1000	1145	376
Gewicht voorwagen (gevuld)	775	775	875	—
Aantal schoten in voorwagen	36	40	40	—
Gewicht opgelegd stuk	1775	1775	1700	—
Ladinggewicht	0,53	0,53	0,5	0,3
Projectielgewicht	6,5	6,5	14,26 G. 12,9 GKT.	5,3
Aantal kogels granaatkartets	± 300	± 300	?	?
Gewicht granaatkartetskogel	10 à 11	10 à 11	?	?
Aanvangssnelheid	500	500	300 (?)	320
Arbeidsvermogen aan monding.	82,5	82,5	65,5	28

G. = Granaat.

GKT. = Granaatkartets.

1) Grootste lading.

2) Bij grootste lading.

Men wete echter goed, dat de constructeur geenszins van meening is, dat het gewicht van het tegenwoordige snelvuurveldkanon van 7,5 cM., zijnde ongeveer 1000 KG., te zwaar is en uit dien hoofde kalibervermindering geboden zou zijn, maar dat hij de dikte der gebruikelijke schilden, zegge 3 mM., te gering acht om aan het beoogde doel te beantwoorden, terwijl dikkere schilden het gewicht van het veldstuk te hoog zouden opvoeren. Om dit bezwaar te ontgaan, dient men tot kalibervermindering zijn toevlucht te nemen en dit kleinere kaliber laat weder niet toe gunstig geconstrueerde granaatkartetsen te gebruiken, zoodat men hiervoor granaten in de plaats moet stellen, met name brisantgranaten.

Ter zake genomen schietproeven schijnen den Generaal von REICHENAC, althans ten deele, in het gelijk te stellen.

Het onderwerpelijke granaatkanon geeft aan het projectiel eene aanvangssnelheid van 500 M. Het gewicht van het stuk met schilden van 6 mM. dikte bedraagt 870 KG. voor veld- en 840 KG. voor rijdende artillerie, wegens het vervallen van de aszitplaatsen. Het kanon van 7,5 cM. zou, uitgerust met schilden van 6 mM. dikte, ongeveer 1130 KG. wegen.

Men ziet, dat het vraagstuk geheel en al beheerscht wordt door de omstandigheid, of al dan niet schilden noodzakelijk zijn, en als die noodzakelijkheid erkend wordt door de dikte, alsmede den omvang van de schilden.

In het verband van dit overzicht kunnen wij ter zake niet verder uitweiden.

Ten slotte stippen wij nog eene enkele bijzonderheid aan omtrent de navolgende kanonnen.

Het snelvuurkanon van 10,5 cM. *L/40* is hoofdzakelijk bestemd voor kustverdediging en kan daartoe geplaatst worden op eene middelpivot-wiegaffuit, beschermd door eene pantsering tegen het vuur uit klein-kalibergeschut.

De vuurmond bestaat weder uit een kernbuis en een mantel van nikkelstaal en is voorzien van een wigsluiting.

De onderaffuit loopt over kogels tot het snel geven van de zijdelingsche richting.

Enkele cijfers mogen hier volgen:

Vuurmondgewicht	1750 KG.
Affuitgewicht	2500 "
Projectielgewicht	15 "
Elevatiegrenzen	- 10° tot + 20°.
Horizontale draaihoek	270°.
Aanvangssnelheid	650 M.

Ook het snelvuurkanon van 8,8 cM. *L/40*, behoorende tot het scheepsgeschut, ligt op eene middelpivot-wiegaffuit en is bestemd om in een kazematpantser te worden opgesteld, ten einde aangewend te worden tegen beschermde torpedobooten en zwak gepantserde scheepsdeelen.

De vuurmond, wederom uit een nikkelstalen kernbuis en mantel bestaande, is voorzien van EHRHARDT's centrale schroefsluiting.

De affuitdeelen zijn vervaardigd van gesmeed en van geperst staal. De belangrijkste getallengegevens zijn:

Vuurmondgewicht	1350 KG.
Affuitgewicht	1680 "
Projectielgewicht	9 "
Aanvangssnelheid	780 M.
Gewicht kazematpantser	442 KG.

Het snelvuurkanon van 5 cM. L/45 is eveneens een scheepskanon op middelpivot-wiegaffuit en bestemd om, opgesteld in een draaibaar pantser op het dek, ongepantserde torpedobooten af te weren.

De uit kernbuis en mantel opgebouwde vuurmond is voorzien van eene wigsluiting.

Ten slotte nog deze cijfers:

Vuurmondgewicht	225 KG.
Affuitgewicht	482 "
Projectielgewicht	2,8 "
Pantsergewicht	785,5 "
Elevatiegrenzen	- 10° tot + 20°.
Aanvangssnelheid	780 M.

Utrecht.

C. J. M. COLLETTE,
Kapitein der Artillerie.

De Oorlogsbegrooting voor 1903 in de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

De openbare beraadslagingen over de verschillende Hoofdstukken van de Staatsbegrooting bieden, zelfs al stellen deze geen onderwerpen van bijzonder aanbelang aan de orde, toch altijd ruimschoots stof tot overweging, omdat zich daarin weerspiegelt zoowel de weg, waarlangs zich de werkzaamheid van het betrokken Departement van algemeen bestuur in het aanstaande, en wellicht ook in volgende dienstjaren zal bewegen, als de houding, welke de onderscheidene politieke partijen aannemen tegenover de wijze, waarop het beheer over dat Departement gevoerd wordt.

Zijn die beraadslagingen dus altijd van gewicht, hoeveel te meer waren zij het ditmaal niet ten aanzien van het VIII^{ste} Hoofdstuk, nu de uitvoering van de Militiewet 1901 voor de eerste maal bij de behandeling der begrooting ernstig ter sprake kwam. Wij achten het daarom niet van belang ontbloot uit die beraadslagingen over enkele punten eene korte nalezing te houden, ten einde de verschillende meeningen, welke daarbij aan het licht getreden zijn, te doen uitkomen en zooveel noodig toe te lichten en te bespreken.

Bij de behandeling der begrooting beheerschen de financieele aangelegenheden uit den aard der zaak voor een groot deel den toestand en geen wonder zal het dus baren, wanneer het eindcijfer der begrooting van min of meer beslissenden invloed is op de houding, welke tegenover deze laatste wordt aangenomen. Dit eindcijfer bedroeg, na indiening van de Nota van Wijzigingen, voor het VIII^{ste} Hoofdstuk der Staatsbegrooting: f 25 261 736.— tegen f 23 792 264.—, welk bedrag, met inbegrip van eene som van f 39 300 door de gemeente 's Hertogenbosch in 's Rijks schatkist gestort, voor den dienst van 1902 beschikbaar was.

Nu is het bepalen van het bedrag, dat op het VIII^{ste} Hoofdstuk der Staatsbegrooting beschikbaar gesteld *kan* worden, uit den aard der zaak een min of meer zwevend begrip; niemand kan daarvoor een norm aangeven en de houding, tegenover het eindcijfer aangenomen, wordt dienengevolge in niet geringe mate bepaald;

- 1°. door het vermoedelijk bedrag der Staatsinkomsten, in verband met de voor de overige Hoofdstukken aangevraagde sommen;
- 2°. door de wenschen, die op andere Hoofdstukken onbevredigd zijn gebleven of niet ten volle bevredigd zijn geworden;

30. door de bijzondere stemming van elk der afgevaardigden afzonderlijk ten aanzien van militaire aangelegenheden in het algemeen en van het vertrouwen, dat door hem gesteld wordt in de door ons op militair gebied te ontwikkelen kracht, wanneer de nood onverhoopt aan den man mocht komen.

Intusschen heeft de Heer VAN KARNEBEEK bij de algemeene beraadslagingen over de Staatsbegrooting voor 1903 getracht dien norm eenigszins te omschrijven — en o.i. legde hij daarbij den vinger op de juiste plaats —, toen hij zeide: „Ik doe echter opmerken, dat hetgeen wij voor „onze defensie moeten besteden, is een factor, waarvan de hoegrootheid „niet door ons zelf wordt bepaald, maar gedetermineerd wordt door toestanden en omstandigheden, die wij niet in onze macht hebben, maar „die in het buitenland liggen, buiten den kring dien wij kunnen beheerschen; wij moeten mede, wij kunnen daar niets aan doen”.

De juiste beteekenis van deze opmerking werd blijkbaar niet algemeen begrepen; de Heer DRUCKER sprak bijv., naar aanleiding daarvan de volgende woorden: „Indien wij, op die wijze te werk gaande, bijv. „naar Berlijn moeten zien om te weten wat er jaarlijks voor Oorlog en „Marine behoort te worden uitgegeven, dan staan ons nog aangename „verrassingen te wachten. Neen. Wij moeten onzen eigen weg bewandelen en, willen wij het oog naar elders wenden, laten wij dan zien „naar Zwitserland, dat met veel minder kosten een goed volksleger „heeft weten te organiseeren”.

Zooals men ziet, bleek uit dit wederwoord voldingend, dat de bedoeling der opmerking geheel misverstaan was. En toch had de Heer VAN KARNEBEEK o.i. groot gelijk! De hoegrootheid van de kracht, welke wij in oorlogstijd moeten kunnen ontwikkelen, wordt inderdaad voor een groot deel beheerscht door factoren, die geheel buiten ons liggen, nl. door de algemeene politieke verhoudingen in Europa en, in verband daarmee, door de macht, waardoor wij bij een conflict bedreigd kunnen worden. Het spreekt toch vanzelf, dat deze laatste door de eerste mede bepaald wordt. Nu komt nog daarbij, dat ook — en zeker niet in de laatste plaats — rekening gehouden moet worden met hetgeen wij, zonder andere essentiële belangen te schaden, voor defensie-oogmerken *kunnen* besteden. En juist daarover loopt bij voortdoring het geschil.

De Heer GOEMAN BORGESIUS merkte ten aanzien hiervan bij de zelfde algemeene beraadslagingen nog op: „Mijnheer de Voorzitter, het ligt er „maar aan op welk standpunt men zich plaatst. Wij, vooruitstrevende „liberalen, achten op ons standpunt sociale hervormingen beslist noodzakelijk; noodzakelijker nog dan de militaire hervormingen, en meenen, „dat men zich daarvoor geldelijke opofferingen moet getroosten. Alles „hangt dus hier af van persoonlijk inzicht. Men ziet hier weer wat reeds „zoo dikwijls is opgemerkt. Ieder spreekt hier op zijn tijd over zuinigheid, maar vindt straks vermeerdering van uitgaven geen bezwaar als „hij zijn eigen dure stokpaardjes berijdt”.

Het beeld is getrouw, al mag niet ontkend worden, dat het ten achter

stellen der militaire hervormingen eenigszins vreemd klinkt in den mond van hem, die als Minister van Binnenlandsche Zaken de Militiewet 1901 mede indiende en die op dat tijdstip blijkbaar zoozeer van de noodzakelijkheid dezer hervorming doordrongen was, dat toen het Wetsontwerp door het bekende votum over het amendement-van GILSE feitelijk gevallen was, de Minister ELAND opgeofferd en de behandeling der wetswijziging voortgezet werd.

Niet minder vreemd was het betoog van den Heer MARCHANT, vermoedelijk optredende als woordvoerder der vrijzinnig-democratische partij, ten aanzien van de financieele quaestie: „Wanneer dus van de „Volksvertegenwoordiging grooter bedragen worden gevraagd voor de „defensie, zal er desnoods sprake van kunnen zijn, om die in over- „weging te nemen, indien wij de zekerheid hadden, dat wij door het doen „van die grootere uitgaven op den goeden weg kwamen, maar ik vrees, „dat wij juist onder deze omstandigheden den verkeerden kant uitgaan „en dat het geld, dat wij meer zullen toestaan voor de defensie, een- „voudig in het water zal zijn gegooid”.

Mocht men zich beroepen „bij de verdediging van de hoogere cijfers op deze begrooting, op de noodzakelijk geworden uitvoering van de aangenomen Legerwetten” — wat wij een nogal natuurlijk beroep zouden achten —, dan wordt dit laatste niet ontvankelijk verklaard, omdat:

- 1°. de Legerwetten een compromis geweest zijn tusschen „ik zal maar zeggen de Pruisische autoriteiten en de voorstanders van het volksleger”;
- 2°. deze laatsten nooit hun stem aan deze wetten gegeven zouden hebben, wanneer zij van te voren hadden geweten, dat men onder leiding van dezen Minister van Oorlog deze richting zou uitgaan;
- 3°. alleen onder de conditie, dat het viermaandenstelsel zou worden gehandhaafd en op den duur uitgebreid, en aangeschakeld aan andere, die ons zouden brengen tot een volksleger, de voorstanders van dit laatste die wetten hebben geaccepteerd.
- 4°. de 4-maanders zijn ingedrukt in de gewone formatie en op die formatie — de 4-maanders dus inbegrepen — de nieuwe legerorganisatie wordt opgetrokken, waarbij een nieuwe divisie in het leven geroepen wordt;
- 5°. betwijfeld wordt of de proef(?) met de 4-maanders eerlijk of juist genomen kan worden. Hoe kan men oordeelen over aanleg of geschiktheid van de 4-maanders om behoorlijke soldaten te worden, wanneer zij geschoven worden tusschen hun kameraden, die aan geheel andere voorwaarden voldoen?
- 6°. indien wij den weg opgaan naar het volksleger, indien wij komen tot algemeenen oefenplicht, tot het volksleger, wij niet evenveel manschappen zullen krijgen als thans, maar minstens driemaal zooveel, en als onze legerorganisatie dan wordt opgetrokken op de zelfde basis, wij niet zullen krijgen 4 divisien als nu, maar 3×4 divisien en een dergelijke legerinrichting de krachten van ons land verre en verre zou te boven gaan.

Wij hebben met den besten wil den draad van een logischen gedachtengang in het betoog van den heer MARCHANT niet kunnen vinden. Dat men met behulp van de drie eerstgenoemde punten, zoolang men althans met de eerste beginselen van ons staatsrecht ook maar eenigszins rekening wil houden, niet kan verdedigen het weigeren van gelden, benoodigd voor de volkomen correcte uitvoering eener Wet, zal, gelooven wij, niemand tegenspreken.

En wat de drie laatstgenoemde punten aangaat, zoo is de bedoeling daarvan ons zelfs niet eens duidelijk geworden. Wat toch had men met de viermaanders moeten doen, als zij niet in de gewone formatie waren opgenomen; zij, de soldaten der toekomst kunnen toch bezwaarlijk eene andere bestemming dan deze verkrijgen? Of was het de wensch van den heer MARCHANT om te vormen afzonderlijke compagnieën voor elk der mogelijke categorieën van dienstplichtigen als: voorgeoefende achtmaanders, niet voorgeoefende achtmaanders, voorgeoefende viermaanders en niet voorgeoefende viermaanders? Dan zou men eerst met recht over onnoodig hooge uitgaven hebben kunnen spreken! En waarom zou over de bruikbaarheid der viermaanders niet geoordeeld kunnen worden, als zij met andere dienstplichtigen in de zelfde compagnie zijn opgenomen? Ook hiervoor is geen redelijke grond aan te geven. Maar het meest raadselachtige is, wat de heer MARCHANT zich voorstelt te doen ten aanzien van de organisatie der beschikbare krachten, als het ideaal: *algemeene oefenplicht bereikt zal zijn en men, volgens zijne opgave, over minstens driemaal zooveel dienstplichtigen als thans zal beschikken. Hoe van die dienstplichtigen in den oorlog een nuttig gebruik gemaakt zal kunnen worden, wanneer men ze niet in compagnieën indeelt en deze tot bataljons, regimenten, enz. vereenigt, is ons ten eenenmale onbegrijpelijk.*

De heer VERHEY neemt aan, „dat voor een goed deel niet is te ont-
„komen aan de uitgaven, die een gevolg zijn van de invoering der
„legerwetten, maar door korteren oefeningstijd, door de vermindering
„van het blijvend gedeelte, is binnen de grenzen der wet toch zeer goed
„bezuiniging mogelijk. De Minister wil daarvan echter niet weten. Het
„middel is dus voorloopig uitgesloten”.

Hier rijst de vraag of het billijk is te zeggen, dat de Minister *niet wil?* Wij zouden meenen, dat ook het gezond verstand zich tegen het toepassen van de aangegeven bezuinigingsmiddelen moet verzetten. Wanneer men toch, bedenkt, dat omtrent de militaire bruikbaarheid der viermaanders tot dusverre geen enkel gegeven voorhanden is; dat daarentegen wél is gebleken, dat ter vervulling van de 5200 voor hen opengestelde plaatsen zich slechts 3900 jongelieden hebben aangemeld, die voorbereidend militair onderwijs hebben genoten; wanneer men rekening houdt met het feit, dat het blijvend gedeelte in de wet is opgenomen, nadat de Minister KOOL nadrukkelijk de onvermijdelijke noodzakelijkheid daarvan onder de tegenwoordige omstandigheden had aangetoond, dat de heer VERHEY zich bij de toen aangevoerde argumenten heeft nedergelegd en de Minister nu nog 1000 man beneden het in de wet gestelde

maximum blijft, dan gelooven wij, dat men deze middelen ter bezuiniging wel noemen kan, maar dat men, als ernstig man, ze zelf niet aanbevelenswaardig kan achten.

De heer SERET heeft blijkbaar juist overwogen, wat de gevolgen zouden zijn van de wetsontwerpen, waarvóór hij zijn stem heeft uitgebracht. „Voor mij was dat (het aanzienlijk hooger eindcijfer) geen „teurstelling: ik had niet anders verwacht.” Dat hij, te recht, echter niet licht telt de verhooging van het oorlogsbudget, blijkt duidelijk, waar hij zegt: „Intusschen betreur ik het, dat wij zoo groote offers aan „onze defensie *moeten* brengen, en ik wensch er dan ook mijnerzijds „op aan te dringen, dat de Minister zich bij de uitgaven voor het leger „tot het strikt noodzakelijke blijve bepalen en blijve bezuinigen, waar „dit, zonder de belangen der defensie te schaden, maar eenigszins „mogelijk is. Op dat *moeten* brengen van offers legde ik den nadruk, „omdat ik meen, dat een land, hetwelk op zijn onafhankelijkheid prijs „stelt, den duren plicht heeft zich op de verdediging daarvan en op „de handhaving van zijn neutraliteit voor te bereiden met de krachten, „waarover het te beschikken heeft”.

Even consequent als de heer SERET voor het beschikbaar stellen der voor de defensie benoodigde gelden pleitte, even consequent teekende de heer TROELSTRA protest aan tegen het toestaan van *elk* bedrag, dat op de Oorlogsbegroting aangevraagd werd, en wel:

- 1°. in naam van de internationale sociaal-democratie, die op haar laatste congres, in 1900 te Parijs gehouden, den wensch hiertoe had uitgesproken;
- 2°. in naam van de zelfstandige arbeidersbeweging, omdat voorziening in haar eerste belangen door de militaire uitgaven belet wordt;
- 3°. in naam van den burgerstand en de arbeidersklasse, wier met moeite opgebrachte belastingpenningen voor $\frac{1}{4}$ voor militaire uitgaven *en wel meest voor doode weermiddelen* (!) worden besteed;
- 4°. in naam van allen, die menscheijkheid en beschaving liefhebben.

Hoewel wij het hier geschetste standpunt niet kunnen deelen, is deze bestrijding van *alle* militaire uitgaven ons liever, dan het streven van hen, die eigenlijk op het zelfde standpunt staande, meenen, dat men „fatsoenshalve” toch wel iets moet doen en die door onoordeelkundige pogingen tot besnoeiing der uitgaven onze militaire instellingen voortdurend in gevaar brengen niet aan hunne bestemming — d. i. bruikbaar te zijn voor den oorlog — te zullen kunnen voldoen; van hen, in een woord, die schijnen aan te nemen, dat men een eventueelen vijand met leuzen zal kunnen bestrijden, evenals bij hunne bestrijding der militaire uitgaven leuzen, maar al te vaak, de plaats van argumenten moeten innemen.

Nu wij in de voorafgaande regelen getracht hebben een indruk te vestigen omtrent de stemmingen, die ten aanzien van het eindcijfer in de Tweede Kamer aan het licht getreden zijn, rijst ongetwijfeld de vraag, waaraan het moet worden toegeschreven, dat de klachten over

dat hooge bedrag zoo veelvuldig zijn aangeheven. *Ten deele* natuurlijk, aan de politiek van hen, waarop wij hiervoren reeds wezen, van hen, wie het met de landsdefensie in den grond der zaak geen ernst is, *maar voor het grootste gedeelte* aan de door de voorgaande Regeering bij de indiening der legerwetten gevolgde gedragslijn. Zoekende naar een stelsel, waardoor men onderscheidene, zeer uiteenloopende richtingen zooveel mogelijk zou kunnen bevredigen, is men er natuurlijk niet in kunnen slagen iemand volkomen tevreden te stellen, terwijl bovendien de eigenaardige, vluchtige wijze van behandeling, de voortdurende wijzigingen, in hoofdzaken van het ontworpen stelsel aangebracht, oorzaak zijn geweest, dat eigenlijk niemand goed begrepen heeft, waarheen men in werkelijkheid ging. Daarbij komt nog, dat men omtrent de financieele gevolgen van de legerwetten slechts eene zeer onvolledige voorstelling had, doordien bij de indiening dezer Wetten het financieele vraagstuk niet met de vereischte nauwgezetheid was onder de oogen gezien, en men, onder den indruk van zeer optimistische voorstellingen, van de eventueele uitvoering dier wetten slechts een gering accres der jaarlijksche uitgaven verwachtte.

Bij de tweede behandeling der Militiewet, na het aftreden van den Minister ELAND, toen werkelijk van die wet nog gered is, wat er van te redden viel, begreep men uit de toen door de Regeering genoemde cijfers wél, dat de uitgaven veel hooger zijn zouden, dan men aanvankelijk verwacht had, doch zij, die hiertegen bezwaren hadden, waren reeds te ver gegaan, dan dat op dat oogenblik terugkeeren, in hun oog, nog mogelijk was.

Nu wordt van verschillende zijden als universeel middel tegen het hooge eindcijfer aanbevolen het volksleger, een ongelukkig gekozen woord, omdat het volstrekt niet uitdrukt, wat men ermede zeggen wil. Van af het oogenblik, waarop te onzent de plaatsvervangng is afgeschafft, bezitten wij éen volksleger in dien zin — en dat is onzes inziens de eenige juiste — dat het geheele volk in al zijne verschillende lagen in het leger vertegenwoordigd is. Hoever men daarbij met de indeeling der bevolking in het leger gaat, is eene vraag van practische politiek, welke met het beginsel, als zoodanig, niets uitstaande heeft. Zij toch, wordt grootendeels beheerscht door de vraag, hoeveel men voor oorlogsdoeleinden op het budget beschikbaar *kan* stellen en welken eisch men aan den duur van den eerste-oefeningstijd meent te moeten stellen, opdat de manschappen, welke in het leger plaats nemen, werkelijk zoodanig voor hunne taak zijn voorbereid, dat men van hun optreden goede vruchten kan verwachten en niet met grond behoeft te vreezen, dat zij op het slagveld uitsluitend „chair à canon” zullen wezen. Dit laatste toch, zou eenvoudig onmenschelijk zijn!

Ook op dit punt heerscht een betreurenswaardig misverstand, mede het gevolg van het aan de orde van den dag zijnde misbruik van leuzen. Wanneer iemand een langeren eerste-oefeningstijd noodig oordeelt dan

een ander, is men tegenwoordig ontheven van de verplichting om aan te toonen, dat zijn eisch op onjuisten grondslag rust. Men kan eenvoudig volstaan met hem „militairistisch” te noemen, wat zoo ongeveer zeggen wil, dat men zulke domme, verouderde begrippen aankleeft, dat redeneeren met zulk eene persoonlijkheid volkomen onnut en onnoodig geacht kan worden.

Geloof men nu inderdaad, dat de militair, als zoodanig, er eenig behagen in schept om voorstander te zijn van een onnoodig langen eerste-oefeningstijd. Er is geen enkele reden om dit aan te nemen. Wel echter ligt voor de hand, dat hij, als vakman, beter dan de leek kan beoordeelen, welke eischen er aan den oorlogssoldaat gesteld moeten worden en hoeveel tijd men noodig heeft, om den dienstplichtige de daarvoor noodige geschiktheid te doen verkrijgen.

Daarbij wordt maar al te vaak over 't hoofd gezien, dat het onverbidde-lijk noodig is, den milicien tevens te disciplineeren, dat is *die* zedelijke eigenschappen in hem aan te kweeken of te ontwikkelen, welke hem maken moeten tot een man, die zichzelf volkomen beheerscht en zóó doordrongen is van de op hem rustende verplichtingen, dat hij, desver-eischt, zonder aarzeling bereid is zijn leven in de waagschaal te stellen, zoo vaak het doel van den oorlog dit eischt. „Het Nederlandsche volk „laat geen Pruisische korporaals van zich maken; het kan zich alleen „laten organiseeren in een geheel waarmede valt te opereeren, wanneer „men de begrippen van de Pruisische krijgstucht voor goed overboord „werpt”, zegt de Heer MARCHANT.

Maar eilieve, wat beteekent nu zulk eene phrase? Immers niets. Wanneer men eens tegenover elkander stelt, wat het Pruisische leger in de laatstelijk door dat leger gevoerde oorlogen *bereikt* heeft en welke uitkomsten met het z.g. volksleger in zijne meest uitgestrekte beteeken- nis op de Zuid-Afrikaansche gevechtsvelden verkregen zijn, dan zal men toch wel willen toegeven, dat het bloot noemen van het laatstbedoelde stelsel (voorzoover het dien naam verdient) geenszins geschikt is een zoodanigen indruk van superioriteit te vestigen, dat nader bewijs over- bodig is.

Laat men toch inzien, dat zonder tucht geen leger mogelijk is, en niet van uit de hoogte smalen op die z.g. Pruisische tucht, de eenige, zou men haast zeggen, die werkelijk proefhoudend is *gebleken*. Op welke wijze die tucht moet aangekweekt worden, zal den militair wel onverschillig zijn. Wanneer toch, het geheele volk, in moreelen zin, zoo hoog staat, dat de jonge man, die den dienstplichtigen leeftijd bereikt, reeds door zijne opvoeding volkomen gedisciplineerd is (in den zin, als wij zoeven aangaven), hij zal er zich slechts in kunnen verheugen, omdat zijne taak daardoor niet alleen gemakkelijker, maar aangenamer en in zijne gevol- gen meer vruchtdragend wordt. Maar wanneer en zoolang dit niet het geval is, *moet* deze voor den soldaat broodnoodige eigenschap hem wel gedurende zijn militairen diensttijd geleerd worden, onverschillig of men dat, *in beginsel*, al dan niet aanbevelenswaardig acht.

Broodnoodig. Zeer zeker, want men moge het nu Pruisische tucht of welke ook noemen, tucht — in den zin, als wij hierboven bespraken — kan het leger nu eenmaal niet ontberen.

En daarom moet die tucht in het leger niet alleen aangekweekt of ontwikkeld, doch, voor zoover zij reeds aanwezig is, stipt onderhouden worden. Op welke wijze dit moet geschieden, houdt nauw verband met de bijzondere geaardheid van elk individu. Terwijl deze in eene belooning voldoende prikkel vindt, gene door eene vermaning in het rechte spoor gehouden kan worden, behoeft een derde eene berisping, een vierde eene bestraffing. Er zijn er helaas, nog te velen, die alleen door een ijzeren hand tot hun plicht te brengen zijn. Maar welke middelen men dan ook moet toepassen, de tucht zelf moet onverbiddeijk gehandhaafd worden. Geen afwijking daarvan mag worden geduld; integendeel, door doeltreffende middelen moet het begaan van fouten, of althans de herhaling daarvan, zooveel mogelijk, voorkomen worden.

Wanneer men nu, in plaats van zich altijd met de bekende phrasen van de zaak af te maken, eens zelf de hand aan den ploeg geslagen had, wanneer men den weg had gewezen, voorbereid en geopend, waarlangs onze kinderen zóó zeer geoefend zouden worden in plichtsbetrachting, zelfbeheersching en zelfverloochening, dat zij bij het bereiken van den dienstplichtigen leeftijd deze eigenschappen werkelijk bezaten, had men dan niet beter gedaan, dan altijd te speculeeren op het bezit van hoedanigheden, die toch niet aanwezig zijn? Men zal toch wel willen toegeven, dat een volk, dat deze eigenschappen in de hoogst mogelijke mate bezit, ook beter voor het leven toegerust en dus gelukkiger zal zijn of zal kunnen worden, dan wanneer het deze ontbeert? Onnutte arbeid zou dus langs dezen weg zeer zeker niet gedaan zijn.

Denkt men bij al die phrasen, waarmede de zaak zelf geen stap vooruitkomt, niet onwillekeurig aan de woorden van den Heer TYDEMAN, toen hij zeide: „Alleen wanneer ik de in uitzicht gestelde uitvoering „der wet onvoorwaardelijk afkeurde, zou ik vrijheid vinden om te zeggen: ik ga niet mee, maar dan nog alleen onder deze voorwaarde, dat „ik wèl kon aangeven, hoe ik het zelf zou doen. Dit heeft de Heer „VERHEY niet gedaan, evenmin de Heer MARCHANT. Zij hebben wel „afgebroken, niet opgebouwd”.

Wanneer men dus het z.g. volksleger ontdoet van de franje, die alleen dient, om het voor sommigen een meer aantrekkelijk uiterlijk te geven, dan blijkt het, dat men uitsluitend op het oog heeft een leger met zeer korten eerste-oefeningstijd. De Heer MARCHANT heeft het trouwens, zooals wij hiervoor aanhaalden, zelf gezegd, zijn ideaal is algemeene oefenplicht.

Men kan intusschen ten aanzien van algemeenen oefenplicht, korteren of langeren eerste-oefeningstijd al evenmin met algemeenheden volstaan; en, zonder nauwgezet rekening te houden met de factoren, die voor de al of niet toepasselijkheid daarvan beslissend zijn, kan men zelfs voor de in dit opzicht te stellen eischen geen normen aan-

geven. De eenige eisch, dien men stellen *kan*, maar dien men ook onafwijsbaar stellen *moet*, is, dat de jonge man, na afloop van zijn oefenplicht of van zijn eerste-oefeningstijd, volkomen geschikt is om in de gelederen, als strijder plaats te nemen, en dat de eigenschappen, welke hij daarvoor bezitten moet, hem genoegzaam eigen geworden zijn, om gedurende den geheelen tijd zijner dienstplichtigheid, in verband met de oefeningen, waaraan hij verder nog zal deelnemen, be waard te blijven. Is het nu mogelijk den jongen man op het oogenblik zijner aanwijzing voor den militairen dienst reeds in die mate voor de uitoefening van dien dienst voorbereid te doen zijn, dat men voor zijne verdere vorming (militaire opleiding en opvoeding) met oefenplicht of zeer korten eerste-oefeningstijd volstaan kan, wie zou er dan bezwaar tegen kunnen hebben om langs dien weg onze soldaten te vormen. Edoch, men dient, alvorens op dien leest onze militaire instellingen te schoeien, zeker te zijn, dat het beoogde doel — de militaire bruikbaarheid van den dienstplichtige — ook inderdaad bereikt zal worden.

Terwijl men het er nu over eens is, dat zulks oogenblikkelijk niet te bereiken is, — de Heer MARCHANT zeide o.a.: „Ik zeg niet, dat dit „ineens kan, maar ik zeg, dat wij dien weg geleidelijk op moeten” — wil men niettemin, dat de Minister van Oorlog de thans te scheppen legerorganisatie, die een rechtstreeksch uitvloeisel is van de Militiewet 1901, op den grondslag van het z.g. volksleger zal opbouwen. Dit is eenvoudig onmogelijk en bij de behandeling der wet ook nimmer de bedoeling geweest.

Ten wijze hiervan herinneren wij er bijv. aan, dat de Heer KERDIJK zich op den 6^{den} Maart 1901, als volgt, uitliet:

„Overigens zie ik in het amendement-TIJDEMAN groot heil voor de „toekomst. Want waar ook ik den weg op wil naar een volksleger, „als alleen passende voor een natie als de onze, maar aan den anderen „kant aan de invoering daarvan hier te lande voorhands niet te denken „valt, omdat ten onzent vooralsnog ontbreekt de ondergrond, waarop „het rusten moet, hebben wij bij deze gelegenheid althans te doen wat „wij vermogen om te scheppen en tot ontwikkeling te doen komen de „voorwaarden en toestanden, waarop eenmaal dat volksleger gebouwd „zal kunnen worden.”

En niet minder teekenend, merkte de Heer KUYPER op:

„Maar de Heer VAN VLIJMEN weet zoo goed als ik, dat een volksleger, „om allengs tot stand te komen, misschien 25 jaren noodig heeft. Wil „men 20 jaar zeggen, mij goed, maar men zal voor de voorbereidende „oefeningen en de verdere krachtige ontwikkeling een lange reeks van „jaren noodig hebben. En nu zie ik niet in, dat men het recht heeft „te zeggen: ik houd elke legerorganisatie tegen, tot ik het volksleger „krijg. Men kan dat niet krijgen, dan door een overgangstoestand.”

Volkomen te recht werd dus toen, d.i. tijdens de behandeling der legerwetten, reeds ingezien, dat men het z.g. volksleger niet van boven af kan organiseeren, doch dat dit van onderen op behoort te geschieden.

En de daartoe noodige instellingen liggen voor een groot deel geheel buiten het leger.

Daartoe moet namelijk in de eerste en voornaamste plaats het lager onderwijs en het herhalingsonderwijs door een doelmatig ingerichte beoefening der gymnastiek aan de militaire voorbereiding dienstbaar gemaakt worden, en het spreekt wel vanzelf, dat de hiertoe vereischt wordende regeling van het Departement van Binnenlandsche Zaken moet uitgaan. Maar hoe eerder men dan ook dáár die regeling, welke nog niet zoo heel eenvoudig is, blijkens de bezwaren, waarop men in Zwitserland gestuit is, ter hand neemt, des te beter.

In de tweede plaats moet hiertoe gerekend worden het voorbereidend militair onderricht. Hiervoor is, te zamen met de oefeningen met het reservekader *buiten* het leger, in het geheel op de begrooting uitgetrokken een bedrag van *f* 130 967,00, waarvan slechts een klein gedeelte ten behoeve van het reservekader. (Voor zoover gesplitst, bedraagt dit *f* 7 375,00.) Het onderwijs wordt dit jaar gegeven in 386 gemeenten, terwijl \pm 17 500 jongelieden daaraan hebben kunnen deelnemen.

Met deze cijfers voor oogen zal men inderdaad niet kunnen beweren, althans niet met grond, dat door het Departement van Oorlog het voorbereidend militair onderwijs niet met kracht wordt aangevat en bevorderd. En dit spreekt te meer, wanneer men daarbij bedenkt, welk aanzienlijk aantal onderwijskrachten voor dit onderricht verstrekt wordt; eene omstandigheid, waaruit bij den troep zelf niet zelden verschillende bezwaren voortspruiten. Zoo deelde bijv. de Minister van Oorlog mede, hoe Z.E. zelf getuige was geweest van het feit, dat te Leeuwarden van één bataljon 23 onderofficieren voor het geven van het bedoelde onderwijs te gelijker tijd uittogen.

Ten aanzien van dit voorbereidend militair onderricht nog enkele opmerkingen.

Het valt niet te ontkennen, dat de bedragen, welke jaarlijks hieraan ten koste gelegd worden, meer en meer beteekenis verkrijgen, waarbij bovendien niet uit het oog verloren mag worden, dat deze nog eene aanzienlijke verhooging zullen moeten ondergaan, vóór in zooveel mogelijk alle gemeenten des Rijks de gelegenheid tot het ontvangen van dit onderwijs is opengesteld. En dit laatste moet, als het eenigszins kan, bereikt worden, nu in de Militiewet de evenredige verdeling der viermaanders over *alle* gemeenten is vastgesteld. Alleen op die wijze toch, zal men er toe kunnen geraken alleen voorgeoefende viermaanders in het leger te zien treden, wat in verband met den korten duur van hun eerste-oefeningstijd een onafwijsbare eisch is.

Verhooging van kosten is dus in de naaste toekomst te verwachten en gelijktijdig daarmee uitbreiding van het personeel, met het geven van dit onderricht belast. Zooals wij zooeven reeds aangaven en ook door den Minister van Oorlog werd in het licht gesteld, zijn aan het uitzenden van dat kader in meer dan één opzicht bezwaren en nadeelen verbonden en doen deze zich uit den aard der zaak meer

gevoelen, naarmate het uit te zenden personeel in aantal toeneemt.

Vandaar dat het in tweeërlei opzicht gewenscht, ja, zelfs noodig geacht moet worden, op andere wijze in de benoodigde onderwijskrachten te voorzien. De Minister van Oorlog stelt zich voor, hiervoor in de toekomst te kunnen gebruiken reservekader van de tweede categorie (gewezen vrijwillig dienend kader), alsmede kader van de landweer, wanneer deze georganiseerd zal zijn. Het is inderdaad te hopen, dat langs dezen weg eene oplossing van dit vraagstuk gevonden zal kunnen worden, omdat daardoor de beide, hierboven aangegeven bezwaren op de eenvoudigste wijze vermeden zouden worden.

Bovendien zou hieruit een voordeel kunnen voortspruiten, omdat men dan voor dit onderricht niet langer uitsluitend op de wintermaanden aangewezen zou zijn, wat thans, nu het onderwijzend personeel uit het leger getrokken wordt, uit den aard der zaak niet anders kan. Wij noemen dit een voordeel, omdat als de oefeningen in een gunstiger jaargetijde plaats hebben, zij ook op eene andere, o.i. meer nut bringende wijze gehouden kunnen worden. Theorieën en oefeningen bij lamplicht in lokalen, met vaak zeer beperkte ruimte, gegeven, mogen al niet geheel ontbeerd kunnen worden, het leger zou van het voorbereidend militair onderricht meer vruchten kunnen plukken, wanneer daarbij op den voorgrond stonden: entraineeren; oefeningen in het marcheeren, de belasting daarbij langzamerhand opvoerende, totdat die van den veldsoldaat gedurende langeren tijd zonder bezwaar gedragen kan worden; oefeningen in het overwinnen van hindernissen; eenvoudige oefeningen in den velddienst; kennis van het terrein, vooral ten opzichte van het gebruik, dat de soldaat daarvan moet kunnen maken; waar eenigszins mogelijk meer uitgebreid onderricht in het schieten, enz. Eene zoodanige uitbreiding van het voorbereidend militair onderricht zal vanzelf noodig blijken, wanneer men overgaat tot de regeling van het gymnastisch onderricht, als voorbereiding voor de militaire vorming, omdat daardoor vanzelf een deel van het tegenwoordig voorbereidend militair onderricht wordt overgenomen.

Nauw verband met het vraagstuk van het z.g. volksleger houdt dat omtrent de encadreering van dit leger, zoowel ten aanzien van het officiers- als lagere kader. Hierin te voorzien door uitbreiding van de vaste kaders, komt in meerdere opzichten ongewenscht voor. In de eerste plaats, omdat naarmate de dienstdtijd onder de wapenen afneemt, het voortdurend moeilijker zou worden om aan die kaders *ten allen tijde* een voldoende nuttigen werkkring aan te wijzen, en het zoogenaamd bezighouden, waartoe men dan uit den aard der zaak zou moeten komen, zóó demoraliseerend zou werken, dat de bruikbaarheid en de goede geest daaronder noodwendig zouden leiden. Maar bovendien zouden de kosten, aan eene dergelijke wijze van encadreering verbonden, ontzaglijk toenemen en zou geen nuttig gebruik gemaakt worden van de rijke stof voor kadervorming, welke de persoonlijke dienstplicht in het leger brengt.

Voorts vormt elke uitbreiding van het officierskader een hinderpaal voor de verbetering van de positie der officieren, terwijl deze bij het lagere kader de mogelijkheid vermindert om eene regeling te treffen, waarbij aan gewezen vrijwillig dienend kader eene burgerbetrekking, na expiratie van een zekeren, niet te langen diensttijd, gewaarborgd wordt.

Wij zeggen met nadruk, dat elke uitbreiding van het officierskader een beletsel is voor de verbetering hunner positie, die hoewel jaren geleden van Regeeringswege als noodzakelijk erkend, zich nog steeds doet wachten, omdat het tegenwoordig aanwezig aantal officieren de kosten, aan eene lotsverbetering verbonden, tot dusverre te bezwaarlijk voor de schatkist heeft doen achten.

Bij de openbare behandeling der Oorlogsbegrooting werd dit punt, onder de volgende woorden, door den Heer SCHOKKING ter sprake gebracht, in verband met het „niet anders dan ernstig” te noemen incompleet aan officieren:

„Ik wensch er nu op aan te dringen, dat een voorstel om hierin wijziging te brengen niet lang op zich moge laten wachten. Wanneer de Minister pleit voor het zoo goed mogelijk in orde hebben van geschut en andere weermiddelen, opdat de manschappen in tijden van gevaar daarvan niet ontbloot zullen zijn, dan meen ik instemming bij Zijne Excellentie te zullen vinden, wanneer ik op het belang van een degelijk officierenkorps niet minder den nadruk leg. Doch dan moet hiervoor anders worden gezorgd.”

„Het mag tegenover dezen Minister overbodig worden geacht, om afzonderlijk aan te toonen dat de traktementen der officieren van den tegenwoordigen tijd te laag zijn. Vooral, nu het voor onze officieren gelukkig niet verplichtend is om ongehuwd te blijven, kunnen er licht misstanden geboren worden, indien het traktement van dien aard is, dat een gezin zonder middelen uit andere bron, daarvan niet kan bestaan. Het is te vreezen, dat het tekort in de toekomst nog zal toenemen, in dezelfde mate als van de officieren tegelijkertijd meer aan capaciteit en karakter gevorderd wordt.”

In antwoord hierop werd door den Minister van Oorlog o.a. het volgende gezegd:

„Onder de oorzaken van dit incompleet heb ik in de stukken genoemd de regeling der traktementen. Het wordt noodzakelijk die aangelegenheid onder de oogen te zien.”

„Ik stel mij voor dat te doen en wanneer ik, als gevolg daarvan, kom met een hoogere aanvraag, hoop ik daarvoor in de Kamer voldoende instemming te zullen ondervinden.”

„Het gaat niet aan de traktementen te laten zooals zij nu zijn. Het komt tegenwoordig herhaaldelijk voor, dat jeugdige officieren op middelbaren leeftijd, den dienst verlaten, omdat zij als burger, een beter bestaan kunnen vinden. Dezer dagen heb ik daarvan nog twee of drie aanvragen gehad.”

„Nog een andere oorzaak is gelegen in de promotie. Daarin zal nu „door de nieuwe bevorderings- en pensioenwet wel eenige verandering „komen....”

Wij hebben dit antwoord van den Minister van Oorlog met bijzondere ingenomenheid vernomen, en dit te meer, omdat de thans toegezegde lotsverbetering o. i. meer dan dringend noodig is, wil men werkelijk blijven beschikken over een officierskorps, dat zijne taak met opgewektheid en energie vervult. Terwijl de werkring van den officier *in elk opzicht* in omvang is toegenomen, terwijl steeds hoogere eischen aan hem gesteld worden, terwijl in, men kan veilig zeggen alle takken van bestuur, de verbetering van de positie der ambtenaren aan de orde geweest is, heeft men de belachelijk lage traktementen, welke vooral onze subalterne officieren, zelfs op rijperen leeftijd ontvangen, voortdurend gehandhaafd, niettegenstaande reeds sinds jaren het onvoldoende daarvan zelfs van de Regeeringstafel erkend was. En al kan men gelukkig constateeren, dat ons officierskorps, ondanks die voortdurende veronachtzaming zijner belangen, zijne verplichtingen steeds getrouwelijk vervuld heeft, de fout, die men willens en wetens heeft laten bestaan, begint zich reeds te wreken in den vorm van een werkelijk onrustwekkend tekort en in het verlaten van de gelederen door velen, die men zoo gaarne voor het leger had behouden, doch aan welke dat leger geen behoorlijk bestaan kon verzekeren.

Zij zal dan ook ongetwijfeld voor velen bemoedigend klinken, de toezegging, thans van Regeeringswege gedaan, en dit te meer, omdat men overtuigd is, dat deze Minister niet zal rusten, voor de hoog noodige oplossing van deze inderdaad brandende vraag verkregen is.

Ten aanzien van den tragen gang der promotie verwacht de Minister van Oorlog verbetering van het in werking treden der nieuwe bevorderings- en pensioenwetten. Wij hopen het, doch durven daarop niet gerust gaan. Zoolang zich in het leger het verschijnsel voordoet, *hetwelk men in het burgerleven nergens aantreft*, nl. dat meer dan gewone kunde, ¹nspanning en toewijding noch in positie, noch in bezoldiging beloond worden dan hoogstens in de laatste periode van den militairen diensttijd, zoolang zal men zich niet moeten verwonderen als de beste elementen een uitweg zoeken en de energie der blijvenden aan eene bedenkelijke proef onderworpen wordt. Daarom achten wij het vraagstuk der promotie eene niet minder brandende quaestie dan dat van de bezoldiging.

Uit de voorafgaande beschouwingen moge gebleken zijn, hoe noodzakelijk het is bij de nieuwe legerorganisatie, zooveel dit eenigszins mogelijk is, gebruik te maken van reserve- en militiekader. Aan beide zaken is dan ook de aandacht gewijd.

Voor wij hierop nader ingaan echter eerst een enkel woord, naar aanleiding van eene opmerking van den Heer VAN KARNEBEEK, die ons bijzonder getroffen heeft. Deze afgevaardigde zeide op 19 December l.l.: „Het is wel mogelijk dat de nieuwe regeling (van het reserve-

„kader) die militaire waarde kan verhoogen, maar men heeft zoo zeer „behoefte aan kader voor onze nieuwe legerinrichting, dat het beter is „kader te hebben, *zij het voor een deel van iets minder militaire waarde* ¹⁾, dan dat wij zouden hebben gebrek aan kader. Dit is het ergste „wat kan gebeuren”.

Het in deze woorden neergelegde beginsel achten wij zoo gevaarlijk, dat wij niet kunnen nalaten er met nadruk onze stem tegen te verheffen. Ja, wij aarzelen geen oogenblik, de daarin uitgesproken stelling om te keeren en te zeggen: „Liever gebrek aan kader, dan dat dit, compleet zijnde, „in militaire waarde te kort schiet. Dat is het ergste wat kan gebeuren”.

In het eerste geval toch, zal men weten, waaraan men toe is en, in welke moeilijke omstandigheden men ten gevolge van een incompleet aan kader ook moge geraken, men zal weten, dat men moet roeien met de riemen, welke men heeft, en dienovereenkomstig zijne maatregelen wel moeten nemen. In het tweede geval echter, zal men nooit op het kader kunnen vertrouwen, men zal daaraan opdrachten verstrekken, welke niet of niet naar behooren uitgevoerd zullen worden, en waardoor ernstige nadeelen geleden en talloze menschenlevens onnut verloren zullen worden.

Maar het aangeprezen stelsel verbergt nog een ander nadeel en wel dit, dat men eens met de eischen, die aan het kader gesteld moeten worden, gaande transigeeren, zijn eischen onvermijdelijk steeds lager moet stellen, al was het alleen reeds, omdat men in den practischen dienst aan den een geen hooger eisch kan stellen dan aan den ander. Het peil van het kader zal dus over het algemeen dalen, terwijl bovendien het prestige van het geheele kader onder het onoordeelkundig optreden van de zwakkere broeders zal lijden. De eenvoudige soldaat ziet in dit opzicht scherper, dan men vaak wel meent.

Alle maatregelen moeten dus daarin samenloopen, dat men goed kader in voldoende aantal verkrijgt; hiertoe is het volstrekt niet noodig, dat men *overmatige* eischen stelt, maar onverbiddelijk moet gevorderd worden, dat hij, die boven anderen geplaatst wordt, geheel voor zijn taak berekend is, zoodat men hem met gerustheid de manschappen kan toevertrouwen, voor wier handelingen en voor wier leven hij verantwoordelijk is.

Over het reservekader werd vooral gesproken in verband met de nieuwe voorschriften, welke daarvoor zijn vastgesteld, en den sterk verminderden toeloop. Deze laatste verdient onze volle aandacht. Van 1898—1899 ging het aantal terug van 707 tot 413, van 1899—1900 verminderde het weder met 56 en van 1900—1901 nogmaals met 48 man. Op het oogenblik zijn er 80 reserve-officieren, 172 vaandrags en 829 reserve-onderofficieren.

Die verminderde toeloop werd door sommigen toegeschreven aan de minder gunstige bepalingen, welke thans vigeeren; de Minister van

1) Wij cursiveeren.

Oorlog echter, achtte „er inderdaad veel voor te zeggen, dat men met „het oog op de kans om bij de viermaanders te komen, en ten einde de „kans om vrij te loten te behouden niet bij het reservekader gaat”. Wij gelooven mede, dat deze overweging niet zal nalaten haar invloed te doen gelden. Wanneer men intusschen let op den weinigen ernst, ten aanzien van het vervullen hunner verplichtingen, welke bij meerdere leden van het reservekader (de goeden niet te na gesproken) is aangewezen geworden, dan zal men zich er op moeten voorbereiden, dat naarmate men de zaak ernstiger aanvat, de opgewektheid om zich bij dit kader te verbinden niet grooter zal worden.

Bij de beraadslagingen in de Tweede Kamer over dit onderwerp was het eigenaardig op te merken, op welke lichtvaardige wijze men cijfers gebruikte tot het leveren van een bewijs, zooals men dit wel wenschte te leveren, d.w.z. hoe men, ook daar, de statistiek misbruikt heeft. De Heeren MARCHANT en VERHEY toch, hebben zich uitgeput in argumenten om te betoogen, dat de cijfers uitwezen hoe de verdeling van den diensttijd in meerdere termijnen aan de bevordering van de reservisten ten goede kwam.

De Heer VERHEY ging zelfs zoover van te zeggen: „Er blijkt toch (uit „de medegedeelde cijfers) dat van degenen, die hun diensttijd achter „elkaar uitdienen, 2 0/0 het tot vaandrig brachten, van hen, die dat in „2 jaar deden, 8 0/0, in 3 jaar 16 0/0 en in 4 jaar 20 0/0. *Het kan trouwens niet anders, en paedagogisch moest het zoo zijn* ¹⁾ en ik zou er „juist prijs op stellen om den diensttijd niet te veel samen te dringen, „omdat men anders de kans loopt, dat het geleerde des te spoediger „wordt vergeten, zoodat in de ure des gevaars niet zooveel zou worden „gepresteerd”.

Ik kan mij begrijpen, dat de H.H., na het aanhooren van dergelijke betoogen, aangedrongen hebben op het opnemen van de paedagogiek onder de leervakken aan de K. M. A.

Wij onthouden ons dan ook maar van commentaar en verwijzen naar het antwoord van den Minister van Oorlog, die o. a. zeide: „Nu heeft de „Heer MARCHANT uit een zeker boekje medegedeeld, dat de reservisten „in het vierde jaar de meeste vorderingen hadden gemaakt, dat zijn „dus de jongelieden, die den diensttijd over vier jaar hebben verdeeld. „Maar wat bewijst dit? Wanneer die jongelieden hun 8 maanden achter „elkaar hadden gediend, zouden zij het evenver en wellicht verder „gebracht hebben. Zij, die hun diensttijd over vier jaar verdeelden, „konden natuurlijk na 2 jaar niet bevorderd worden, omdat zij toen „nog niet behoorlijk waren opgeleid. Maar buitendien is het toch ge- „wenscht, dat die jongelieden, zoo spoedig als het kan, een rang, liefst „een hoogen rang verkrijgen, om in dien rang zoolang mogelijk beschik- „baar te zijn voor leger en landweer”.

Door den Heer SERET werd sterk aangedrongen op de vorming van

¹⁾ Wij cursiveeren.

kader uit de dienstplichtigen. „Vorming van kader uit de militie moet „geen bij- maar hoofdzaak zijn. Een der redenen waarom de persoonlijke dienstplicht is ingevoerd, was kadervorming uit de militie.”

In verband hiermede wees de Minister van Oorlog in zijn antwoord nog op het feit, dat de regeling voor de uitvoering van art. 106 onlangs bij Koninklijk besluit is vastgesteld, ten aanzien van de opleiding van het militiekader bij de Infanterie tot den graad van sergeant; dat eene dergelijke regeling voor de Artillerie in bewerking is en dat mede binnen korten tijd voorzieningen getroffen zullen worden ten opzichte van de opleiding van militie-officieren, volgens art. 115 der Militiewet.

Daar, waar voor eene behoorlijke encadreering van de volgens de nieuwe legerorganisatie in oorlogstijd te vormen afdelingen, ongetwijfeld eene groote behoefte aan kader ontstaan zal, waarin, zooals wij hierboven opmerkten, zoo min mogelijk door uitbreiding van het vaste kader voorzien moet worden, is het noodzakelijk, dat men van alle stof, welke zich voor kadervorming onder de dienstplichtigen bevindt, ook ten volle gebruik maakt. Daardoor alleen zal het ook mogelijk blijken, de landweer behoorlijk te encadreeren.

Toch neemt dit niet weg, dat bij den beperkten duur van de eerste-oefeningstijd — welke in de toekomst niet onwaarschijnlijker nog korter, doch stellig niet langer zal worden —, de vorming van militie-officieren uit de dienstplichtigen vermoedelijk wel met bezwaren gepaard zal gaan, omdat de beschikbare tijd hiervoor niet toereikend is. Daarom gelooven wij, dat uit de militie voornamelijk onderofficieren en korporaals gevormd moeten worden, terwijl de officieren in hoofdzaak getrokken zouden moeten worden uit eene instelling, welke veel overeenkomst zou hebben met het tegenwoordige reservekader, doch waarbij de vorming van officieren uit deze categorie van militairen geheel op den voorgrond staat. Wij zouden dit zelfs in die mate wenschen, dat wanneer — overmacht buitengesloten — niet binnen een bepaalden tijd de luitenantsrang verkregen is, de verbintenis tot het reservekader verbroken en de betrokken persoon tot vervulling van den gewonen dienst bij de militie gehouden zou zijn. De opleiding tot reserve-officier moet meer beschouwd worden als een recht, dat de Staat bezit om van de intellectueele krachten der bevolking op de meest doeltreffende wijze voor oorlogsdoeleinden gebruik te maken, dan als een voorrecht der meer ontwikkelden.

Het wil ons voorkomen, dat wanneer het reservekader op dezen grondslag hervormd werd, aan hen, die daarbij in dienst treden, zeer zeker geen lagere, maar dan ook gemakkelijker te vervullen eischen gesteld zouden kunnen worden, dan tegenwoordig het geval moet zijn; dat het bereiken van den graad van reserve-luitenant van den aanvang af op den voorgrond gesteld zijnde, de opleiding in zekeren zin vereenvoudigd zou kunnen worden; dat bij de in dienst treding hooger eischen ten aanzien van voorbereidend militair onderricht gesteld zouden kunnen worden en dat de ernst bij hen, die zich hiervoor aanmeldden, meer

verzekerd zou zijn. Wanneer dan de reserve-officier tot het einde van den landweerplichtigen leeftijd in dienst gehouden werd en hem ruimschoots de gelegenheid gegeven, maar ook in voldoende mate de verplichting opgelegd werd, zijne militaire kennis te onderhouden, dan zou tevens de encadreering van de landweer met officieren behoorlijk verzekerd kunnen wezen.

De nieuwe legerorganisatie is nog slechts in groote trekken bekend geworden, en dat in hoofdzaak nog slechts ten aanzien van het Wapen der Infanterie. Zooals men weet, zullen bij dit wapen gevormd worden 4 divisiën, elke divisie à 3 regimenten, elk regiment à 4 bataljons, in vreedstijd dus 48 bataljons.

Bij mobilisatie vormt elk regiment 6 bataljons, waarvan de eerste 4, uit de jongste lichten samengesteld, voor het veldleger bestemd zijn. De 5e en 6e bataljons, uit de oudste jaarklassen gevormd, zullen respectievelijk worden aangewezen voor bezettings- en bewakingstroepen in de liniën en stellingen; de laatstgenoemde zullen echter, naarmate landweertroepen voor dat doel beschikbaar komen, dienen als reserve voor het leger. Het veldleger zal daarbij in ronde cijfers — vermoedelijk dus alles inbegrepen — eene sterkte krijgen van 63 000 man, de bezettings- en bewakingstroepen te zamen van 40 000 man, terwijl bovendien nog ruim 23 000 man in de depots overblijven.

Volgens de Memorie van Antwoord op het VIII^{ste} Hoofdstuk ligt het in de bedoeling bij de Cavalerie 4 regimenten à 4 eskadrons te vormen; de eskadrons van eenigszins grootere uitrukkende sterkte dan thans het geval is, terwijl de depots in den tegenwoordigen vorm zouden vervallen.

Omtrent de andere wapens zijn nog geen bijzonderheden bekend; ten aanzien van de Vestingartillerie deelde de Minister van Oorlog intuschen mede, dat het tegenwoordig aantal compagnieën behouden zal blijven, de compagnieën echter sterker zullen worden.

Al valt op grond der verstrekte gegevens over de toekomstige organisatie van het leger in hare bijzonderheden nog niet te oordeelen, zoo is het geraamte daarvan toch, blijkens de verschaftte inlichtingen, bereids vastgesteld.

Ten aanzien hiervan mogen wij niet verhelten, dat wij teleurgesteld zijn, nu blijkt, dat ons veldleger ten hoogste bestaan zal uit 48 bataljons Infanterie. Daar, waar de stof aanwezig is voor het vormen van 72 bataljons, hadden wij gehoopt, dat eene oplossing gevonden zou zijn, waarbij die 72 bataljons ook werkelijk van den aanvang af voor het veldleger beschikbaar zouden komen. Wij geven dadelijk toe, dat er niet aan te denken valt, dit aantal bataljons, volgens de thans algemeen aangenomen normen, tot divisiën te vereenigen, noch die divisiën te voorzien van batterijen veldartillerie en eskadrons cavalerie, in de verhouding, waarin deze in de legers der groote mogendheden voorkomen. Hoe gewenscht dit ook zou zijn, de daarvoor vereischte geldmiddelen *kunnen* niet beschikbaar gesteld worden en een dergelijken eisch te stellen, zou een-

voudig onpractisch zijn. Maar wij hadden gemeend, dat het mogelijk zou zijn door het aanvaarden van een verdubbelingsstelsel *in* de op vrede-voet organiek aanwezige eenheden, te komen tot een veldleger, dat aan Infanterie althans 72 bataljons zou tellen, zonder dat daardoor belangrijk hogere eischen aan de schatkist gesteld zouden worden, dan thans het geval is. Wij weten zeer goed, dat een dergelijk stelsel ook zijn bezwaren heeft, maar deze bezwaren ontgaat men thans evenmin, nu van elke 4 bataljons er bij mobilisatie 6 gevormd moeten worden, — terwijl hieraan juist het nadeel verbonden is, dat de nieuwe eenheden geheel van elkander gescheiden optreden en dus het gemis aan samenhang — dat gewoonlijk als hoofdbezwaar tegen dit stelsel wordt aangemerkt — zich wellicht in hogere mate zal doen gevoelen.

Ook schijnt het niet in de bedoeling van den Minister van Oorlog te liggen de vestingtroepen aan de landweer te ontleenen. Dientengevolge worden 24 bataljons van het leger tijdelijk gefimmobiliseerd, waarvan er 12, in eene latere periode van den oorlog, door landweertroepen vervangen worden. Deze 12 bataljons, die alsdan bestemd worden tot eene *reserve* voor het leger, zijn echter niet tot hogere verbanden samengevoegd en missen, daar zij van 12 verschillende regimenten afkomstig zijn, vermoedelijk den gewenschten samenhang.

Van de 45 bataljons Infanterie, welke de landweer telt, blijven er, na aftrek van de evengenoemde 12, dus nog 33 beschikbaar.

Terwijl wij alzoo een veldleger van 48 bataljons zullen uitbrengen, worden, behalve de vestingtroepen, voor nevendoeleinden bestemd:

23 000 man depottroepen;

12 bataljons infanterie (reserve);

33 bataljons landweer en

het gewapende gedeelte van den landstorm.

O.i. wordt hierdoor het zwaartepunt te veel naar de zijde van de strategische reserven gelegd, terwijl wij juist behoefte hebben aan een, in den aanvang van den strijd, zoo sterk mogelijk veldleger.

Wat de Vestingartillerie aangaat, zouden wij de landweer-vestingartillerie niet, in afzonderlijke compagnieën vereenigd, in eene bepaalde stelling willen doen optreden, doch, zoo mogelijk, achter elke compagnie van het leger eene compagnie *bis* van de landweer willen stellen. Bij het samenstellen der batterij-bezettingen kan men dan door eene oordeelkundige bijeenvoeging van vesting-artilleristen uit het leger en van landweer-vesting-artilleristen aan deze laatsten al die functiën opdragen, waarbij hunne mindere geoefendheid geen bezwaar oplevert, terwijl zij bovendien met vrucht gebezigd kunnen worden in parken, bij transporten, enz. Dit stelsel is hier uitvoerbaar en biedt o.i. zelfs groote voordeelen, omdat de compagnie Vestingartillerie nimmer, als zoodanig, optreedt, doch geheel wordt opgelost, overeenkomstig de bestemming, welke aan de onderdeelen der compagnie gegeven moet worden. Daar hier dus van een optreden van de compagnie als tactische eenheid geen sprake is, heeft het dooreenmengen van twee compagnieën, met het doel

daaruit de gevechtseenheden der Vestingartillerie te vormen, o. i. niet het minste bezwaar.

Een voordeel van deze regeling zou voorts zijn, dat alle stellingen over voldoende geoeffend personeel der Vestingartillerie zouden kunnen beschikken en dat de dislocatie der Vestingartillerie in vreedstijd geheel verband zou kunnen houden met hare indeeling in oorlogstijd. Het doen bezetten van eene bepaalde stelling met landweer-vestingartillerie achten wij, waar elke stelling, naar gelang der omstandigheden, reeds korten tijd na het uitbreken van den oorlog, in eerste linie *kan* liggen, niet aanbevelenswaardig.

* * *

De Statuten van de Weduwen- en Weezenkas voor de Officieren van de Landmacht.

„De Weduwen- en Weezenkas voor de Officieren van de Landmacht is eene instelling, op *kameraadschappelijken grondslag* gevestigd.” (Art. 1 der Statuten.)

Waar ingevolge bovenstaande woorden de Weduwen- en Weezenkas niet wordt beschouwd als eene gewone onderlinge maatschappij van levensverzekering, behoeft ook bij de samenstelling der Statuten niet angstvallig te worden toegezien, dat de lasten, welke aan elke categorie van officieren zijn opgelegd, juist evenredig zijn aan de baten, welke die categorie vermoedelijk van de inrichting zal trekken. Veeleer kan worden toegelaten, dat de sterkere schouders iets zwaarder belast worden, waardoor zwakkere kunnen worden ontlast; dat oudere officieren met eene hoogere bezoldiging iets meer bijdragen, hetgeen alsdan ten bate komt van de jongere kameraden en van de gepensioneerden.

Deze laatsten toch gaan bij hunne pensionneering meestal zoo belangrijk financieel achteruit, dat het al zeer onkameraadschappelijk zou zijn, daarmede bij de vaststelling van hunne contributie geen rekening te houden. Bovendien hebben de meeste gepensioneerden gedurende vele jaren ten volle aan de kas bijgedragen, en voor de enkelen, die, ten gevolge van ziekte of gebreken, op jeugdigen leeftijd en uit den aard der zaak met een gering pensioen moesten worden gepensionneerd, zou het maken van eene uitzondering al zeer weinig op zijne plaats zijn.

De nieuwe Wet tot regeling der militaire pensioenen, van 9 Juni 1902, Stbl. n°. 90, roept evenwel eene geheel nieuwe categorie gepensioneerde officieren in het leven. (Art. 2, punt 6.)

Deze officieren kunnen hun pensioen erlangen op jeugdigen leeftijd, velen reeds op dien van 36 jaar, zij zullen betrekkelijk kort traktement en lang pensioen genieten.

Het traktement zal gemiddeld niet hoog en het pensioen nagenoeg immer klein zijn, veel kleiner dan de pensioenen tot heden gemiddeld waren. Toch is het niet aan te nemen, dat deze gepensioneerden tot de financieel zwakken zullen behooren. Integendeel, daar het pensioen geheel uit vrijen wil wordt verkregen, is het wel te verwachten, dat alleen die officieren op grond van de bedoelde bepaling hun pensioen zullen vragen, die — hetzij uit eigen vermogen, hetzij uit eenen nieuw te aanvaarden werkkring — over een behoorlijk inkomen zullen beschik-

ken. Ja, het is zelfs waarschijnlijk, dat voor de meerderheid van deze officieren, de pensionneering zal strekken tot middel, om hunne financiële positie te versterken.

Maar als deelgenooten van de Weduwen- en Weezenkas komen deze gepensionneerden in eene bij uitstek gunstige verhouding; de door hen te betalen contributie zal zeer klein zijn en die kleine contributie zal gedurende vele jaren worden betaald. De kas zal dus aan deze gepensionneerde, doch welgestelde officieren een groot bedrag te kort komen.

Te kort komen; want alhier gelden geen overwegingen — op kameraadschappelijke grondslag —, welke eene bijzonder gunstige bepaling zouden billijken.

Om het bedrag te kunnen bepalen, hetwelk door de bedoelde officieren te weinig aan de kas zal worden bijgedragen, is het noodig een bepaald geval te veronderstellen. Daarbij wordt aangenomen, dat aan de kas het bedrag zou toekomen, hetwelk was betaald, indien de officier ware blijven doordienen, zonder gebruik te maken van de rechten, hem bij bovenbedoeld punt 6 gegeven en tevens, dat hij niet meer bevorderd zou worden, want dan zou het bedrag van het weduwenpensioen veranderen en geen zuivere vergelijking meer mogelijk zijn.

In verband met dit laatste is het noodig aan te nemen, dat de, als voorbeeld gekozen, officier bij zijne pensionneering den rang van kapitein bekleedt en daar iemand van dien rang in de meeste gevallen wel zal wachten met het aanvragen van pensioen, totdat het aan den rang verbonden pensioen kan worden toegekend, wordt hij verondersteld 2 jaar in dien rang gediend te hebben.

In verband daarmee is een leeftijd van 39 jaar waarschijnlijk, gepaard aan eenen dienstdtijd van gemiddeld 22 jaar. Het pensioen bedraagt alsdan *f* 715.— per jaar en de jaarlijksche contributie aan de Weduwen- en Weezenkas, berekend tegen 3.5 pCt. van het pensioen, iets meer dan *f* 25.—. Deze contributie blijft tot den dood van den deelgenoot verder onveranderd, indien hij eene weduwe of onverzorgde kinderen nalaat. Neemt men voorts aan, dat de officier tot het Wapen der Infanterie behoort en op 21-jarigen leeftijd tot 2de Luitenant is benoemd, dan zijn alle gegevens aanwezig, om het vermoedelijk nadeelig saldo ten laste van de Weduwen- en Weezenkas te berekenen.

De contributiën van den kapitein der Infanterie bedragen: bij minder dan 25 dienstjaren als officier: *f* 110.— 's jaars, na 25 dienstjaren *f* 121.— en na 30 dienstjaren *f* 132.—. Na de pensionneering, die in het beschouwde geval op 57-jarigen leeftijd, d.i. na 40 dienstjaren kan worden verondersteld, daalt die contributie tot 3.5 pCt. van het maximum kapiteins-pensioen, dus tot *f* 54.60 's jaars, welk bedrag tot aan het overlijden zal worden betaald.

Dit overlijden wordt verondersteld te zullen plaats hebben op den leeftijd van 68 jaar, aangezien in Staat III van Bijlage I van het Verslag op het „Verslag aan den Minister van Oorlog betreffende de belangen van de Weduwen- en Weezenkas” van 1900, voor een 39-jarig

officier een gemiddelde en een waarschijnlijke levensduur wordt opgegeven, resp. van 28.7 en van 29.9 jaar.

In het geheel zal dus de op 39-jarigen leeftijd gepensioneerde deelgenoot minder aan de kas bijdragen dan zijn collega, die tot het 57ste jaar in actieven dienst is gebleven:

gedurende 7 jaar	f	85.—	's jaars,
"	5	"	96.—
"	6	"	107.—
"	11	"	29.60
of gemiddeld ruim	"	70.—	"

Het totaal van deze bedragen zou, bij het overlijden en berekend naar een rentevoet van 3 pCt., een nadeelig saldo voor de kas vormen van ruim f 3400.—.

Genoot de officier een hooger traktement dan dat voor officieren der Infanterie vastgesteld, dan zou dit nadeelig saldo altijd — en wanneer hij in activiteit voor bevordering in aanmerking zou zijn gekomen, in verreweg de meeste gevallen — nog grooter zijn.

Indien men zou mogen aannemen, dat er jaarlijks bv. 5 officieren op grond van het genoemde punt op pensioen worden gesteld, eene veronderstelling, welke uit den aard der zaak geheel uit de lucht is gegrepen, dan zouden de jaarlijksche ontvangsten der kas daardoor ten slotte met $\pm f 10\ 150$ dalen ($5 \times 29 \times f 70$).

Dit nadeel zou het voordeelig saldo der kas, hetwelk op 1 Januari 1902 berekend was op f 93.77⁵ in een nadeelig saldo van f 334 906.— veranderen.

Of zulks met het oog op den toestand der kas zou kunnen worden toegelaten, waag ik niet te beoordeelen, doch waar het balans-saldo jaarlijks verbetert ¹⁾ en in de nieuwe pensioenwet ook bepalingen voorkomen, van welke een gunstige invloed op den stand der kas kan worden verwacht, is het zeer wel mogelijk, dat binnen enkele jaren het nadeelig saldo weder verdwenen zou zijn, ja zelfs, dat het nimmer zal ontstaan, aangezien het volle aantal vroeg gepensioneerde officieren geleidelijk ontstaat en eerst na wellicht 30 jaar aanwezig is.

Niettemin is ook dan de vraag gewettigd, of die gelden niet beter zijn te besteden, dan om aan een betrekkelijk gering aantal, op hun verzoek gepensioneerde officieren een volkomen ongemotiveerd voordeel te bezorgen, op welke vraag ik niet zou aarzelen, bevestigend te antwoorden. De financieele vooruitgang van de kas moet ten bate komen van de Weduwen en Weezen, of wel van *alle* officieren, niet van enkele.

Vóór het in werking treden van de pensioenwet van 1902 zouden dus de Statuten in dier voege moeten worden gewijzigd, dat een op grond van punt 6, Art. 2 dier wet gepensionneerd deelgenoot de contributiën betaalt op den voet, als in Art. 27 dier Statuten, onder c, is omschreven.

Ook voor het navolgende wordt een oogenblik de aandacht gevraagd.

1) De verbetering van het balans-saldo bedroeg in het jaar 1901 evenwel slechts f 8 161.33.

Ingevolge het bepaalde in de laatste alinea van Art. 36 der Statuten moet door officieren, die van de bevoegdheid, hun bij dat artikel gegeven, gebruik maken, elk jaar van de som, welke bij den *aanvang* van het jaar onafbetaald is, eene rente van *vier* ten honderd worden betaald.

Komt deze rente van 4 pCt. reeds hoog voor, in verband met de mededeeling op blz. 26 van het hooger genoemd Verslag (van 1898), nl. dat bij berekeningen „de rentevoet bij de kas op 3 pCt. gesteld *moet* worden”, inderdaad is zij, tengevolge van de wijze waarop de inleggelden worden afbetaald, niet onbelangrijk hooger.

De rente wordt nl. berekend over het bedrag, hetwelk bij den *aanvang* van het jaar onafbetaald is, maar van dat bedrag wordt reeds na ééne maand een gedeelte voldaan, zoodat de rente van dat gedeelte niet minder bedraagt dan 48 pCt. 's jaars, die van de na de tweede maand afbetaalde som 24 pCt. enz. Alleen van de gedeelten, welke aan het einde van het jaar worden betaald en van die, welke alsdan nog onafbetaald blijven, bedraagt de betaalde rente zuiver 4 pCt.

Ten gevolge daarvan stijgt de rente, welke gemiddeld werkelijk wordt betaald tot 4.61 pCt., welk getal door de omstandigheid, dat de interest niet aan het einde des jaars, doch iedere maand wordt betaald, nog iets hooger wordt, nl. nagenoeg 4.7 pCt.

Neemt men nu in aanmerking, dat:

- 1°. de interest alleen bestaat in de rente van de verschuldigde inleggelden, omdat verlies daarvan voor de kas nagenoeg is uitgesloten en dus op eene risico-premie niet behoeft te worden gerekend, en
- 2°. deze rente in hoofdzaak drukt op de onbemiddelde officieren, omdat de meervermogenden desverlangd de inleggelden in eens afbetalen kunnen,

dan komt het ongewijzigd behouden van de ter zake bestaande bepalingen niet noodig, niet gewenscht en vooral niet kameraadschappelijk voor.

Eene voldoende verbetering ware te verkrijgen door in de laatste alinea van Art. 36 der Statuten, in plaats van de woorden: „*bij den aanvang van het jaar onafbetaald is*”, te stellen: „*aan het einde van het jaar onafbetaald blijft*”. Alsdan zou tevens meer overeenstemming worden verkregen met het bepaalde bij Art. 37, waar voor inleggelden, welke na één jaar zijn afbetaald, geen interest wordt geheven.

Mocht tegen bovenbedoelde wijziging bezwaar bestaan, dan ware de rente van *vier* ten honderd te vervangen door eene van *drie* ten honderd; de effectieve rente zou dan toch nog 3.5 pCt. bedragen.

Hoewel wellicht overbodig, zij hier nog aangeteekend, dat deze wijziging op de inkomsten der kas geen merkbaaren invloed zou uitoefenen.

J. NOOMEN.

BOEKAANKONDIGING.

Leerboek over Paardenkennis ten dienste van het militair onderwijs, door L. J. M. RIJNENBERG, Paardenarts der 1ste klasse. *Breda*, 1902. De Koninklijke Militaire Academie.

Gaarne voldoe ik aan de uitnoodiging der Redactie om dit Leerboek aan te kondigen, ook al is hieraan eenige moeilijkheid verbonden, omdat de bestemming daarvan noch uit den titel, noch uit het „Voorwoord”, noch uit de „Inleiding” blijkt. Voor de beoordeeling is het namelijk van belang, te kunnen nagaan in hoever de Schrijver het doel, dat hij zich bij de bewerking voor oogen heeft gesteld, bereikte. Wel staat in de Inleiding: „de bestemming van dit leerboek sluit volledigheid uit; „ook komen niet alle onderwerpen ter sprake, die men gewoon is onder „de benaming „paardenkennis” samen te vatten”, en meldt de titel, dat het boek „ten dienste van het militair onderwijs” is, doch daarmee is niets gepreciseerd. Moet het leerboek dienen voor de cadetten der cavalerie of voor die der artillerie, of wel voor de onderofficieren en korporaals bij de bereden korpsen? Vanwege de Koninklijke Militaire Academie zijn reeds twee Handleidingen tot de Paardenkennis verschenen, waarvan de eene door den ondergeteekende, met behulp van een drietal medewerkers, uitgegeven, bestemd is voor de cadetten der cavalerie en artillerie, terwijl de tweede, door A. A. DE MANN bewerkt, ten dienste is van de onderofficieren en korporaals der cavalerie en artillerie. Men zou dus zeggen, dat in de behoefte van het militair onderwijs was voorzien.

Naar verluidt, zou het nieuwe leerboek bestemd zijn voor de cadetten der artillerie, en zou de bestaande Handleiding voortaan enkel gebruikt worden door de cadetten der cavalerie; voor de eersten zou zij te uitgebreid zijn gebleken. Is deze mededeeling juist, dan verdienen twee punten nadere overweging, namelijk:

1°. Moet een leerboek een compendium zijn, dat zoo kort mogelijk vaststaande punten vermeldt, zonder het „hoe” of „waarom” aan te geven, waarbij dan verondersteld wordt, dat de leeraar een en ander zal toelichten en beredeneeren, of moet het tevens geschikt zijn voor eigen studie, ook later als officier?

2°. Ligt het in de bedoeling den aanstaanden artillerie-officieren minder paardenkennis deelachtig te doen worden dan den cavalerie-officieren? Het is waar, een groot deel der artillerie-officieren komt nooit bij een bereden wapen en kan deze kennis dus missen, maar, wanneer men

nagaat, welken invloed de artillerie uitoefent op onze paardenfokkerij en op de aanschaffing van paarden voor het leger, en daarbij overweegt, dat het remonte-depot onder de leiding staat van een artillerie-officier, dan is men geneigd op te merken, dat de laatste in zake paardenkennis eigenlijk nog beter onderlegd dient te zijn dan de cavalerie-officier.

Het Leerboek van RIJNENBERG bevat in 189 bladzijden hoofdzakelijk de volgende onderdeelen: beenderen, gewrichten en spieren (24 blzn.) ouderdomskennis (8 blzn.), eigenlijk exterieur (46 blzn.), kleuren en afteekeningen (5 blzn.), standen en gangen (18 blzn.), hoef en hoefbeslag (29 blzn.), gezondheidsleer (41 blzn.), eerste hulp bij ziekten en ongevallen (6 blzn.) en besmettelijke ziekten (6 blzn.). Voorts als aanhangsel het „Ontwerp-voorschrift nopens het hoefbeslag”.

Men ziet, dat vele onderwerpen in een kort bestek zijn samengeperst; de stijl kan daarom niet anders dan compendieus, ten deele zelfs aphoristisch worden. Hiervan heeft de Schrijver zich echter verdienstelijk gekweten; het is hem gelukt om in weinig woorden veel te zeggen, zonder dat de lezer een gevoel krijgt, alsof hij bezig is met een catalogus of een woordenboek. Het is jammer, dat RIJNENBERG, die zoo veel blijken van zelfbeperking heeft gegeven, zich niet heeft kunnen weerhouden, om tal van nieuwe benamingen in te voeren. Dit zal verwarring stichten, te meer, omdat vele uitdrukkingen minder goed dan de bestaande of zelfs onjuist zijn. Zoo spreekt hij van „beenvoegen” (Beinfügen), in plaats van „kraakbeenige vereeniging”, van „rembanden”, alsof daarmede hun taak was aangegeven (blz. 7), van „voorledematen” en „achterledematen” (blz. 8), in plaats van „voorbeenen” en „achterbeenen”, van „wervelbrug”, „rug-lenden-samenstel” en „voegkraakbeenderen” (blz. 17), van „rompsamenstel” en „rug-lenden-constructie” (blz. 19), van „snoerbanden” (blz. 47), van „steunspieren” (blz. 48), van „hoog op de been” (blz. 56), van „geslachtsbehoeften uiten” (blz. 62), enz.

Bij de slijting van den hoef op den bodem heeft de Schrijver de benamingen „schuifslijting”, „wrijfslijting” en „wentelslijting” ingevoerd; deze zullen minder schaden dan de nieuwe nomenclatuur in zake de vleezige deelen van den hoef. In plaats van vleeschzoom, vleeschkroon, vleeschwand, vleeschzool en vleeschstraal, welke namen burgerrecht hebben verkregen, bezigt de Schrijver: huidzoom, huidkroon, huidwand, huidzool en huidstraal. Het is waar, van „vleesch” is hierbij geen sprake, doch evenmin van „huid”; verbetering wordt dus niet aangebracht, wel verwarring gesticht.

Vooral bij een excerpt, als dit leerboek, is duidelijkheid van overwegend belang. Deze laat op enkele plaatsen wel iets te wenschen over. Zoo leest men blz. 46: „§ 53. *De hals*. In het lichaamssamenstel be-„heerscht de hals door zijne spanningen — één boven, één onder de rij „halswervelen (§ 18) — en door zijn gewicht de spanning in de constructie „van de wervelbrug”; op blz. 49: „Een karperrug ontstaat, wanneer de „sterke rechte rug vroegtijdig wordt gedwongen om zich geleidelijk te „leeren instellen op hooge eischen in het trekken en dragen”. Audere

zinnen — op veeartsenijkundig gebied — zijn onjuist. Zoo bijv. blz. 40: „Soms ontbreekt de kleurstof in het bindvlies rondom het hoornvlies „en is alsdan het wit van den harden oogrok zichtbaar”, of blz. 53: „Langdurig kreupelgaan met een achterbeen, onverschillig waar de „oorzaak zetelt en van welke geardheid die ook is, doet de spieren „van het lidmaat vermageren. Daar dit aan de kruisspieren zoo in het „oog valt, heet zulk een paard „kreupel in de heup”, hetgeen in werke- „lijkheid niet zoo dikwijls voorkomt”, of blz. 56: „Bij langdurig kreupel- „gaan met een voorbeen, onverschillig waar de oorzaak daarvan zetelt, „en van welke geardheid zij ook is, vermageren de spieren aan de „voorborst soms opvallend en heet nu een dergelijk paard in den volks- „mond „kreupel in de borst”, of blz. 58: „Eene breuk is eene opening „in den buikwand, met huid overdekt; de ingewanden zakken daardoor „en doen de huid uitzetten, zoodat een breukzak wordt gevormd”.

Wat den eerst aangehaalden passus betreft, moet ik opmerken, dat de bedoelde kleurstof nooit voorkomt in het bindvlies, doch in den harden oogrok (sclera). Hoe de Schrijver er toe komt om het volk toe te dichten, dat dit een paard kreupel in de heup, resp. in de borst noemt, „onver- „schillig waar de oorzaak daarvan (d. i. van de kreupelheid) zetelt en van „welke geardheid zij ook is”, wanneer het op die plaatsen slechts vermagering der spieren heeft, begrijp ik niet; ik heb nooit gehoord dat iemand, wiens paard door overhoef, nageltred of spat in het bovenbeen atrophisch was geworden, dit kreupel in de borst of in de heup noemde. Dat zou al een erge leek op hippologisch terrein moeten zijn! De definitie van een breuk is niet correct, doch nog minder de voorstelling alsof door het zakken van ingewanden door de breukpoort een breukzak zou worden gevormd. De breukzak, een uitstulping van het buikvlies, bestaat in den regel lang, vóór er van een breuk sprake is.

Onjuist is ook wat de Schrijver op blz. 65 omtrent schouderkreupelheid mededeelt. Men leest aldaar: „De vele, zoogenaamde *schouder-* of „*boegkreupelheden* (kreupel in de borst, § 63) komen meer voor in de „verbeelding der menschen dan in de schouders van het paard”. De heer RIJNENBERG staat met zijn uitspraak omtrent de menigvuldigheid der schouder- en heupkreupelheden vrij wel alleen; ik ken geen enkel ernstig schrijver over dit onderwerp, die zich daarbij aansluit.

In het boek ligt een los verbeterblad, dat enkele correcties aangeeft; dit had wel wat voller kunnen staan. Bij een tweeden druk, welke, naar ik hoop, spoedig zal verschijnen, mag ook wel eens een zuivering van germanismen en niet-Hollandsche woorden plaats hebben, als: voorwoord, meerdere (mehrere), druk (Druck), opvallend, *zich* kruisen, versletenheid, *ter* weerszijden, enz.

Ondanks al deze opmerkingen blijft RIJNENBERG'S Leerboek een goed werk, dat op het gebied, waarom het eigenlijk gaat, weinig ketterijen bevat. Men kan twisten over de vraag of het goed is, dat er niets in vermeld staat van de natuurlijke historie van het paard, van paardenrassen, remonteering, op reform stellen, enz., of daarvoor niet liever het hoofd-

stuk: „De eerste hulp bij ziekten en ongevallen” ware achterwege gebleven, omdat de 7 bladzijden, welke hieraan zijn gewijd, toch onvoldoende zijn; dit alles doet geen afbreuk aan het feit, dat het boek een aanwinst mag worden genoemd voor onze hippologische litteratuur. Moge de Schrijver, die zoover mij bekend is, voor het eerst dit glibberig pad heeft betreden, zich niet laten afschrikken door de critiek; „het zijn de slechtste vruchten niet, waaraan de wespen knagen”, moge hem een riem onder het hart steken.

Bijna vergat ik nog mede te deelen, dat de tekst wordt verduidelijkt door 63, ten deele nieuwe, meerendeels goed uitgevoerde lithographische afbeeldingen, op 17 platen, tusschen den tekst aangebracht.

W. C. SCHIMMEL.

Het eerste jaar van den Zuid-Afrikaanschen Oorlog (October 1899—October 1900) door C. G. KAMERLING, Kapitein der Infanterie. *Haarlem*, 1902. VINCENT LOOSJES.

Met genoegen nam ik kennis van dit in aangenamen stijl en met veel zaakkennis geschreven werkje over den ongelijken strijd, die onze belangstelling zoo lang heeft beziggehouden en ongetwijfeld nog bezig houdt.

De Kapitein KAMERLING geeft ons een beknopt en toch volledig overzicht over de eerste periode van den Zuid-Afrikaanschen Oorlog en wij mogen zijn werk met te meer ingenomenheid begroeten, waar aan eene zoodanige studie zeker behoefte bestaat. In de verschillende brochures, geschriften en lezingen, in onze Nederlandsche litteratuur, handelende over de lessen, die men uit dezen oorlog meent te mogen trekken, worden wel enkele gevechten en zelfs seriën van gevechten in bijzonderheden behandeld, doch een afgerond overzicht van het kader, waarin al die oorlogshandelingen passen, geven zij meestal niet.

Wil men eene grondige studie maken van de verschijnselen op tactisch gebied in den strijd tusschen Boer en Brit, dan zal men met vrucht dit boekje als inleiding kunnen gebruiken en voorts uit andere bronnen omtrent sommige gevechten de bijzonderheden kunnen opsporen.

Drie eenvoudige schetsjes maken de studie gemakkelijker.

Behalve een duidelijk overzicht van de operatiën der wederzijdsche strijdkrachten, levert de Heer KAMERLING omtrent de meest belangrijke handelingen ook eene critiek. Het spreekt wel vanzelf, dat men op dit gebied hier en daar met den Schrijver van meening zal verschillen.

Zoo zou ik niet gaarne zijne meening onderschrijven (blz. 6), dat de Engelsche cavalerie „reeds geruimen tijd voor het uitbreken van den oorlog, „toen de politieke toestand steeds ernstiger werd, zich door sterke officiers-patrouilles de noodige opheldering had moeten verschaffen, omtrent de sterkte en de concentratie der vijandelijke troepen”. Men had dan reeds vóór de oorlogsverklaring de grens moeten overschrijden.

Op blz. 34 verkiest JOUBERT den *aanval*; op blz. 64 echter ligt het aan JOUBERT, dat de Boeren niet tot den tegenaanval overgingen, toen het moment daartoe meermalen buitengewoon gunstig was. Wil men dan ook de ware redenen opsporen voor het gebrek aan offensieven geest bij de Boeren, dan geven de bladzijden van het boekje daarom trent meer de ware oorzaken.

In hoeverre de sterkte- en verliescijfers juist zijn, valt moeilijker na te gaan. In het algemeen moet men die voorshands in alle werken over den oorlog met eene zekere reserve aannemen. De Heer KAMERLING overschat, naar het schijnt, hier en daar de waarde der aan Engelsche zijde geleden verliezen. (Zie: laatste zinsnede blz. 40, ook blz. 61.) Gaat men de verliesprocenten na, dan blijken deze niet zeer hoog te zijn geweest.

Zeer terecht wordt herhaaldelijk gewezen op de gebrekkige aanvoering aan Engelsche zijde, doch wij hadden gaarne scherper in het licht zien gesteld, dat juist die gebrekkige aanvoering er toe leidde, dat in de meeste gevechten de strijd werd opgegeven, lang voordat de uiterste krachten waren ingespannen. Juist de omstandigheid, dat slechts zeer weinig gevechten aan Engelsche zijde tot het uiterste werden doorgevoerd, terwijl de Boeren geen tegenaanvallen deden, is oorzaak, dat men zoo voorzichtig moet zijn met het trekken van zijne tactische lessen uit dezen oorlog.

Nog moeten wij waarschuwen tegen overschatting van de resultaten der schietvaardigheid van de Boeren. In verschillende tijdschrift-artikelen vindt men vermeld, dat bv. bij Colenso elke treffer 5 à 600 Boerenkogels eischte. Dit klopt niet geheel met Schrijver's beschouwingen op blz. 101.

Ik stel er intusschen prijs op nogmaals te verklaren, dat ik deze studie met zeer veel genoegen doorwerkte en ik beveel haar gaarne aan in de belangstelling van het Nederlandsche Officierskorps.

A. v. G.

Die III. Armee im Elsass. Eine Studie über Truppenführung von Oberst a. D. VON ZANTHIER. *Berlin-Charlottenburg*, 1902. Militärverlag R. FELIX. Preis 7.50 Mk.

Zooals de titel van dit werk reeds aanduidt, geeft de, door zijn wetenschappelijken arbeid zoo wèlbekende Schrijver ons ook ditmaal eene studie over het onderwerp, waarmede hij zich bij voorkeur bezighoudt: de troepenaanvoering.

Op krijgsgeschiedkundig gebied beweegt dit boek zich slechts in zoverre, dat aan het Duitsche Generale-Stafwerk en aan enkele Fransche schrijvers, met name aan het bekende werk van den Generaal BONNAL: Froeschwiller, de gegevens ontleend worden tot het schilderen van den opmarsch van het III. Leger, van het gevecht bij Weiszen-

burg en van den slag bij Wörth, alsmede van de handelingen, die aan deze episodën uit den Fransch-Duitschen oorlog onmiddellijk vooraf gingen en daarop volgden.

Aanknoopende aan deze gebeurtenissen, treedt de S. nu in uitvoerige beschouwingen, waarin eenerzijds de toenmaals begane fouten worden blootgelegd, anderzijds wordt aangegeven op welke wijze troepenafdeelingen, van gelijke sterkte en in de zelfde omstandigheden verkeerende, op het tegenwoordig standpunt van wapentechniek en krijgswetenschap, de hun toenmaals opgelegde taak zouden hebben te vervullen.

Gebruikte VERDY DU VERNOIS de krijgsgeschiedenis alleen om den oorspronkelijken toestand vast te leggen en liet hij bij de verdere uitwerking aan zijne phantasie vrij spel, VON ZANTHIER volgt in deze applicatorische studie het verloop der geheele krijgshandeling, zooals deze in de gebezigde bronnen wordt ontwikkeld. Hij doet dit met voordacht, omdat z.i. de belangstelling gewoonlijk in hoogere mate gewekt wordt door werkelijk plaats gehad hebbende, dan door gefingeerde operatiën; hij kon dit doen, omdat de personen, wier handelingen besproken worden, zelf reeds tot de geschiedenis behooren. De Kolonel VON ZANTHIER is intusschen in zijne critische behandeling dezer gebeurtenissen zoo goed geslaagd, dat o.i. aan het uitgeven van zijn werk, zelfs tijdens het leven der daarin optredende personen, geen enkel bezwaar verbonden zou zijn geweest. Zijn arbeid levert ons eene proeve van, in wetenschappelijken zin, hoog staande critiek, die het niet te doen is om te laken en enkele personen te treffen, maar die er met ernst naar streeft om, met onbevangen blik de besproken handelingen beschouwende, zooveel mogelijk nut aan de daarbij begane misslagen te ontleenen, zonder daarbij nochtans in persoonlijkheden te vervallen.

Alleen om deze wijze van opvatting omtrent het uitoefenen van critiek meer en meer ingang te doen vinden, verdient het lezen en bestudeeren van VON ZANTHIER'S werk warme aanbeveling, maar ook om de tallooze lessen op het gebied der troepenleiding en -aanvoering, welke daarin ontwikkeld worden.

Quo Vadis? door DE(n) SCHRIJVER DER BROCHURE, *Den Haag*, 1902. J. HOEKSTRA EN CO.

De onvermoeide strijder voor de fusie der Nederlandsche en Nederlandsch-Indische officierskorpsen heeft, naar aanleiding van eenige vragen in het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer der Staten-Generaal nopens de Indische Begrooting gedaan, zich andermaal in het strijdperk begeven. Op grond van de, in de officieele stukken voorkomende gegevens, omtrent de volgens de formatiën benooidigde, de aanwezige en de ontbrekende aantallen officieren der beide legers, tracht hij in deze brochure aan te toonen, hoe het groote bezwaar, dat aan het incompleet aan officieren verbonden is, — en dit is inderdaad

zorgwekkend — overwonnen zou kunnen worden door de samensmelting der officierskaders.

Zijn betoog resumeerende, komt S. tot de volgende conclusiën:

1°. dat, bij een eventueele invoering van het fusiestelsel, *alle* onze legers van een *compleet* aantal *gediplomeerde* officieren zullen kunnen worden voorzien, zonder dat daardoor het *tegenwoordig* aanwezig, gezamenlijk aantal officieren, met *een enkel* officier *meer* behoeft te worden uitgebreid; en dit, niettegenstaande tegenwoordig *alle* onze officierskorpsen *incompleet* zijn;

2°. dat, door die *voltalligheid* onzer officierskorpsen, *alle* onze legers in *slag-* en *strijdvaardigheid* zullen winnen; en

3°. dat de uitkomsten sub. 1°. en 2°. zullen worden verkregen, met een *zeer aanzienlijk minder* aantal *tonnen gouds*, dan voor een *compleet* officierskader in het *gescheiden*-officierskaderstelsel zou worden vereischt.

De hernieuwde poging door DE(N) SCHRIJVER DER BROCHURE, tot het bepleiten van het door hem voorgestaan beginsel, in het werk gesteld, zal ongetwijfeld door iedereen — onverschillig of men voor- of tegenstander daarvan is — gewaardeerd worden. Hoe meer licht over deze zeer belangrijke aangelegenheid verspreid wordt, des te juister zal het oordeel kunnen zijn; dat daaromtrent gevestigd wordt. Laat ons hopen, dat het eindoordeel, hetwelk de Regeering in deze aangelegenheid heeft te geven, ten meesten nutte zoowel van Nederland als van Nederlandsch-Indië moge blijken te zijn. S.

Brieven van een Oud-officier aan zijn Zoon, door DONAR.
Amsterdam, 1902, VAN HOLKEMA EN WARENDORFF.

Met bijzonder veel genoegen namen wij kennis van dit werkje, dat, logisch gedacht en goed gestyleerd, in aangenamen vorm tal van nuttige wenken voor den jeugdigen officier bevat. Doch ook de oudere officier en in het algemeen elkeen, die in het leger belang stelt, zal daarin menig vraagpunt aangeroerd vinden, dat ook zijne overweging ten volle verdient, omdat het eene gereede aanleiding is, om over verschillende onderwerpen, die voor onze levende strijdkrachten van zoo uitnemend belang zijn, een oogenblik na te denken en tot zichzelf in te keeren.

Zeker, hier is een idealist aan het woord, maar dan ook een idealist in den goeden zin van het woord; iemand, bezield door hooge idealen, die zijne beste krachten daaraan wijdt, om deze ten bate van het leger, dat hem nog altijd lief is, ingang te doen vinden. Weldadig doen zijne woorden ons aan, als wij ze vergelijken met de vaak zoo koude, van alle geestdrift ontbloote, dikwijls zoo hinderlijk cynische opvattingen, die helaas, voor velen tot het ultra-moderne en daarom navolgenswaardige behooren.

Moge dit werkje door velen gelezen en..... behartigd worden.

Ter aankondiging ontvangen:

Berichten en Mededeelingen der Vereeniging van leeraren aan inrichtingen van middelbaar onderwijs. Negende reeks. N°. 12. *Leeuwarden*, November 1902. COÖPERATIEVE HANDELSDRUKKERIJ.

Oorlogsschepen door F. J. H. EVERS, Rector van het St. Nicolaasgesticht te Amsterdam. *Amsterdam*, 1902. JOH. G. STEMLER Cz.

Nederlandsche Staatswetten. Schuurman's Editie N°. 65. Wet van den 8sten December 1902, S. 208, tot uitvoering van art. 75 der Ongevallenwet 1901 (Beroepswet), met aantekeningen door P. H. JORDENS. *Zwolle*, 1903. W. E. J. TJEENK WILLINK. Prijs f 0.50.

Statistisch overzicht der behandelde zieken van het Nederlandsche leger hier te lande in het jaar 1901, samengesteld op last van den Inspecteur van den Geneeskundigen Dienst der Landmacht. *'s-Gravenhage*, 1902.

Statistisch overzicht der bij het Nederlandsche leger hier te lande in het jaar 1901 behandelde zieke paarden, bewerkt op last van den Inspecteur van den Geneeskundigen Dienst der Landmacht. *'s-Gravenhage*, 1902.

Supplément à la statistique médicale de l'armée néerlandaise pendant l'année 1901, comme contribution à la statistique militaire internationale. *La Haye*, 1902. IMPRIMERIE NATIONALE.

MEDEDEELING.

Naar aanleiding van eene opmerking van den Kolonel G. J. W. KOOLEMANS BEYNEN in de vergadering van de Vereeniging t. b. v. d. Krijgswetenschap van 19 Dec. l.l. brengen wij, voor zooveel noodig, beleefdelijk onder de aandacht onzer lezers, dat het artikel, voorkomende in No. 1/1902 van De(n) Militaire(n) Spectator getiteld: „De herziening der Vestingwet” en geteekend ** *niet* is van de hand van den Schrijver, die zijne artikelen in ons Tijdschrift gewoonlijk met *** onderteekent.

DE REDACTIE.